

337

34346

Hotel

Taberna
de
Nave

20 - 5 - 22

1^a

34346

num. 30. cap. 7. num. 11.

616673116

11. 11. 11. 11. 11. 11. 11. 11. 11. 11.

SATYRÆ
 EQUITIS DOMINI
 FRANCISCI
 BOTELHO DE MORAES ET VASCONCELOS,
 ACADEMICI REGII HISPANÆ
Regalis Academia ab semper Augusto
 REGE HISPANIARUM
Matriti erecta.
 CUM NOTIS ET ARGUMENTIS
 DOCTORIS DOMINI
 JOANNIS
 GONZALEZ DE DIOS,
 IN SALMANTICENSI ACADEMIA PRIMARII
Humaniorum Literarum Magistri.

 SUPERIORUM PERMISSU.
 SALMANTICÆ: APUD NICOLAUM
 JOSEPHUM VILLARGORDO, & ejus sumptibus.
 ANNO 1741.

Bibliotheca Regii Coll. Salmant. Soc. Jesu.

DOMINO BALTHASARI DE MORAES
PIMENTEL SA ET SARMENTO,
NOBILI DOMUS REGIÆ,
ET IN MILITARI CHRISTI ORDINE EQUITI,
EJUSDEN ORDINIS EQUES
FRANCISCUS BOTELHO
DE MORAES ET VASCONCELOS,
SALUTEM ET PROSPERITATEM.

ULLA unquam tempora (Vir
Nobilissime) prudentiora
adulandi extiterunt quam
nostra. Nil nobis medium
inter silentium & adulationem
superest: Aut adulandum est, aut
reticendum. Eoque inverecundiæ proce-
dunt assentatores, ut Posteritati impo-
nant, & Regiam indolem Regnantum
perniciabilem reddant. Nocentissimos
bipedum exoso, confugiendum mihi
fuit ad ingenuum Satyrarum molimen.
Sit unus saltem qui evadat expatiatum vi-
lissimi contagii Cataclysmo, & veluti su-
pe-

pereminentis Parnassi vertex, submersum
aspiciat & despiciat Mundum. De servi-
liter naufragis eadem profero quæ de Fœ-
minis Hippolytus in Tragœdia:

*Detestor omnes, horreo, fugio, execror,
Sit ratio, sit natura, sit dirus furor,
Odisse placuit.*

In librum Opus excrevit; quem (ut si-
militer alios jam dudum editos) per otium
exegi; nam mihi nullæ scribendi curæ aver-
tunt somnos. Otium diligo, factum iner-
tius & contumacissimum ab au-
ditorum habili-
bilibus inopia. Deliciora Ingenia has Sa-
tyras non fastiditis annumerant carmini-
bus. Retusæ mentis, orisque duri audacif-
simus quisque promptius judicabit. Sunt
equidem tot sententiæ quot capita, & ubi
minus capitis ibi plus sententiæ.

Veto & abominor versutas interpre-
tationes; & obsequens nominibus cujus-
cumque ordinis, distichon Martialis epis-
tolæ meæ transcribo:

*Hunc servare modum nostri novere libelli,
Parcere personis, dicere de vitiis.*

Scias

Scias tamen, omnia vitia, omnesque
eventus a Satyris nostris damnatos, vera
vitia & veros esse eventus. Sed artis fuit
omnia digerere per circuitus & ambages,
ne malignè scrutantibus reorum dignitas
aut nomina innotescerent.

Sunt qui libros, præeunte fumosa &
mendacissima thuris profusione, rivalibus
Deorum desacrare consueverint. Sed pro-
cul estote, arduæ Dèspotum aures; nam
facile, nec inulti, læduntur animi quibus
cuncta adsunt, & quos (ut sibi arrogant)
vel sæva decent. Hinc causas habuit (Vir
iterum atque iterum nobilissime) ut te dig-
num & egregium Mœcenatem cooptarim.
Si enim stirpem respicio (& libenter, nam
nos consanguinitas olim & genus, deinde
morum similitudo & amicitia ligamina
conjunxerunt) progeniem deducis a præ-
claro Joanne Calvo de Morães, in Gal-
lecia Domino magni Castellæ de Pico sacro,
juxta Divi Jacobi civitatem; nec non &
aliorum in Gallecia & Castellæ ditionibus.
Erat namque inclytus Joannes generosa
pro-

prædicto
proles memorabilis Laini Calvi, unius ex Principibus, qui sub nomine *Judicum Regali* & suprema potestate antiquæ Hispaniæ imperitarunt. Ab illius nepote Joanne Calvo de Morâes, qui tibi sextus est Avus, Majores tuos numeras, virili serie nunquam interrupta. Omnesque in Lusitania Nobiles Domus Regiæ alterum duorum majoratum de *Tuizello* (ut lautè possides) splendida vicissitudine possederunt. Si additam per Matronas nobilitatem, & si Virorum nunquam tacenda recensere vellem facinora, nimis longum facerem. Ideò nec Virtutes tuas memorabo; scilicet Pietatem, Constantiam, Eloquentiam, & eruditionem, in alio etiam fama conspicuo non frequenter coeunt. Certè ab omnibus laudaris, exemplar editus qualiter indignata noctem celsiora Nobilitatis clarificare debeant luminaria.

Accipe igitur Parnassios fructus. Et diverberans secula culpæ feracissima, legatur apud nostros Satyrica Poësis. Meminerint, nobiles & strenuos Viros, liber-

bertatem & elatos spiritus, minimèque teterrimam assentationum decere spurci-
ciem. Libertate & Virtutibus astra petiere Camilli, Fabii, Catones, Scipiadae, & reliqui libertatis assertores.

Vale; & Musarum sodalities placidè, & utiliter fruire.

D. JOANNIS PERALBO D'EL CORRAL IN
Salmanticensi Academia Collegæ Trilinguis, Rhetorices, Græcæque linguæ, ac utriusque juris Professoris Judicium.

JUSSU Supremi Senatus perlegi hunc Librum
Equitis Domini Francisci Botelho de Morâes & Vasconcelos: nec in eo quicquam inveni, quod sit legibus, cum divinis, tum humanis, aut bonis moribus contrarium. Imo verò omnia incum tendunt finem, ut profligatis vitiorum monstris, homines ad sobriè, honestèque vivendum traducantur. Id, quod ea perspicuitate Author præstat, ea elegancia, & proprietate verborum, eo sententiarum pondere, ea metri suavitate, ac consentu, eo lepore, eo sale, ut Virtutis præclara spe

species vivis expressa coloribus ad se appetendam quemque rapiat vel fastidiosissimum. Contra verò Vitii turpitude, sordida ejus detecta facie, terreat, conturbet, abigat. Nimirum sive singulas cujusque Satyræ seorsim contempleris partes, sive universum ex confusis & inordinatis rebus ordinatè compactum corpus, nihil planè in eo deprehenderis, quod non sit rite ad difficiles Satyricæ Poëseos leges, ac regulas exactum. Sed tamen inter ceteras, quas Scriptor ostendit virtutes, majorem mihi admirationem movit germana illa Latinæ elocutionis puritas, & concinnitas. Hoc certè has Satyras maximè, mea quidem sententia, commendat, easque dignas reddit, quibus vel Primarius noster suas Annotationes adjecerit. Has quod attinet dignas vicissim judico, quæ tali operi adscribantur. Nam ut vulgò circumfertur *Ὁμοιον ὁμοίᾳ Φίλον.*

Quapropter totum hunc Librum dignum censeo, qui protinus ad publicam utilitatem evulgetur. Ex Imperiali nostro Trilingui Collegio, &c.

D. Joannes Perálbo d'el Corral.

SUMMA DE LA LICENCIA D'EL CONSEJO.

TIENE Licencia d'el Real, i Supremo Consejo de Castilla, el Caballero *Don Francisco Botelho de Morães i Vasconcelos*, ò la persona que su poder tuviere, para que pueda imprimir, i vender un libro, cuyo titulo es *Satyra Equitis Domini Francisci Botelho de Morães & Vasconcelos*, compuesto por el dicho. Consta de la Licencia original, que para en poder d'el Author.

CEN-

CENSURA D. JOSEPHI SANCHEZ HERNANDEZ, Collegii Trilinguis apud Salmanticenses alumni Rhetorices, Græcæ Linguae, Jurisque Casarei Professoris.

INJUNCTUM mihi Censoris munus ab Domino Domino Gregorio Ortiz Caboza, Salmantinae Dioecesis Vicario Generali, &c. maxima cum voluptate suscepi. Nam multis abhinc diebus ambieram aliquid quoque opellæ meæ in Equitis Domini Francisci Botelhi gratiam impendere: qui relicta patria, aliisque, quas peragravit, Regionibus, in Urbe nostra sedem suam fixit. Ut videlicet Cultor Musarum, inter Musas laudabiliter humanus decedat.

Scriptit *Persius* tota ipsius vita sexcentos sexaginta quatuor versus (major numerus in *Persii* Libro non apparet) neque alia opera molitus fuit, teste Quintiliano. Botelhus verò, paucis diebus (notissima & laudatissima sunt reliqua ejus opera) mille ter centum sexaginta novem hexametris hunc Librum instruxit, certè aureum, & tanto Viro dignissimum. Hoc Primarius etiam noster pronuntiat in *suis Notis*, quas eleganti calamo exaravit. Nec ab eadem sententia recedit alter Primarius & Magister meus *Doctor Dominus Emmanuel Perálbo d'el Corral*, ut ab ipso sæpè inter domesticas exercitationes audivi.

Quo circa cum hoc volumen omnibus numeris sit absolutum, & nullam in Satyris, aut *Notis*, contineat vocem Catholicæ Fidei absonam, vel morum nostrorum simplicitate deviam, typis excudendum puto, quo possit publicæ utilitati prodelle. Ex nostro Imperiali Trilingui Collegio, &c.

D. Josephus Sanchez Hernandez.

LI-

LICENCIA D'EL ORDINARIO.

NOS el Licenciado Don Gregorio Ortiz Cabeza, Avogado de los Reales Consejos, Protonotario Apostolico, Juez in Curia, i uno de los feis d'el Numero, i Tribunal de la Nunciatura de su Santidad en estos Reinos de Hespaña, Provisor, i Vicario General d'esta Ciudad de Salamanca, i su Obispado, por el Ilustrissimo Señor Don Joseph Sancho Granado, por la gracia de Dios, i de la Santa Sede Apostolica, Obispo d'esta Ciudad, i Obispado, d'el Consejo de su Magestad, &c.

Por la presente damos Licencia, permisso, i facultad à Nicolás Joseph Villargordo i Alcaráz, para que à su costa, sin incurrir en pena alguna, pueda reimprimir el presente Libro, intitulado *Satyra Equitis Domini Francisci Botelho de Morães & Vasconcelos*, attento, que de nuestro orden ha sido visto, i examinado, i no contiene cosa que impida esta Licencia. Dada en Salamanca, &c.

Lic. D. Gregorio Ortiz Cabeza,
Vic. Gen.

Por mandado de su Merced;
Pedro Vicente.

SUMMA DE LA TASSA.

TASSARON los Señores d'el Real, i Supremo Consejo de Castilla este Libro, intitulado, *Satyra Equitis Domini Francisci Botelho de Morães & Vasconcelos*, à seis maravedis cada pliego en papel, como más largamente consta de su original, que para en poder d'el Author.

SA.

SATYRARUM

EQUITIS DOMINI FRANCISCI BOTELHO
DE MORAES ET VASCONCELOS

LIBER UNICUS.

PROLOGI ARGUMENTUM.

EXECRATUR POETA VERSUS LASCIVOS,
& obiter alia. Afferit omnes Virtutes unam
esse Prudentiam. Satyras denique commendat,
veluti animorum tutamina, &
Honesti cultrices.

PROLOGUS.

NOSCITUR à Doctis Author si Juppiter,
atque
Humanæ Sortes Comoedia, Terra thea-
trum,
Totque Homines scurræ, Marcus (me judi-
ce) Mundi
Primus Homo est; Illum Superi evexere jo-
cantes.
5 Dum te, per Fati blanditus, conglobat aurum

EQUITIS BOTELHI

- In gazam scelerosi (o laus præclara!) repente
Abjicitur pauper Marcus: pravè arsit in Afra.
Non Afræ prælata Venus, si credis amanti.
Nec magis irradiat, Junoni imperdita diræ;
10 Axe Parætonio pellex exuta juvencam.
Non Pallas placuisset ovans, non fortè Diana,
Pulcra triumphatis referens vestigia sylvis.
Quæ non pro turpi consumpsit munera voto?
Quisve modus mensis? Oneravit prodigus
auro
15 Et gemmis scortum. Donec pannosus & ex-
pes
Ad mendicatum meruit descendere conchem.
Tantum de stolido licuit vulvæ! Fugat illum
Afræ lena Parens, aliis venditque venustam.
Se super ipse dedit quod gestat filia; sed
quos
20 Se super exagitat, Mater dat. Ridet egenum
Et Genitrix, & nata. Jugo nexuque dolofo
Non pudor abjunxit miserum, sed turpis
egestas.
Vilius incaluit Laufejus; namque potiti
Scortis, Marcus opes contempsit, at alter
honorem.
25 Judex & dives nostra venerabilis Urbe
Gallam amat, & duxit; lætus vilesq; fa-
gittas,
Atque pati immundos Hymenzos, & juga
vera.
Publicus est Rector Laufejus, publica conjux,
Assiduique patent, nullisque rogatibus ob-
stant.

30 Ur-

PROLOGUS.

3

- 30 Urbi habiles ambo. Populis dat jura Maritus,
Dat populis Conjux. Urbs ridet læta duobus.
Unde hæc fœda lues? Dicam. Lasciva le-
guntur
Carmina. GIGNIT humus similes sibi; ut at-
dua fortes,
Sic tenera imbelles: Versus quoque præstat
utrumque.
35 Naso, decus vivax Aganippidos, altaque
Pindi
Gloria, cui totas dant sacra cacumina lauros;
Exul abis; mollisque tuis à versibus, iram
Fortunæ tolerare nequis; magnisque trophæis
Heroum, & magnæ Virtuti debita tantum,
40 Fœmineo plorans exerces carmina ritu.
Cur aliquid vidi? Vidisti (scimus) inire
Concubitus natæ Augustum. Non horruit illi
Cui dederat vitam, petulans auferre pudo-
rem.
Effare; & temne exilium; tibi libera mens sit,
45 Magnanimique Equitis vigor, arisque invicta
ferendi.
Discitis, o nostri, labem, non discitis ces-
trum
Grandiloquum, rari nec lumina docta Poetæ;
Pessima inutilitate sed estis inutiliores.
Ægrotos animo passim plures video, quam
50 Corpore fert ægros Autumnus, prædia grata
Pharmacopolarum, Vespillonum, & Medico-
rum.
Heu! Ubi nunc rerum vultus in origine
pulchri?

B

Flo-

4 **EQUITIS BOTELHI**

- Florès, & Zephyri, gens aurea, & aureus
Orbis?
Cur Saturne, malus stultusque, superstitie
prole,
55 Infabricatum glutis & sine imagine saxum?
In causa est infans, quod fulvi Secla metalli,
Verque tuum pereat, quod candens ardeat
Æstas,
Et coquat ad limum tot flumina nectaris, &
tot
Undantes lactis rivos, mellisque fluenta.
60 Ut tunc Saturnum, tenuantes murmura
prolis,
Gnosiaci populi fallebant cantibus, utque
Sapius Hæmonidum sublapsam carmine Lu-
nam
Restituunt sonitus, ita, verum ne audiat Or-
bis,
Assentatorum Collegia constituuntur,
65 Gens crepitans chartis, Clytieque ad sidus
herile.
UNDA CREAT pisces, pulchras pomaria
fruges,
Cultus ager messem, Assentatio prava Ty-
rannos.
Jus erat in pretio; jam delatoribus omnes
Divitias, decus, & vitam everfare facultas.
70 PUNIT inauditos non aqua potentia cives.
Agnosce invigilans cautè. SI DESIDE visu
Torpet Aristorides, vitula vitæ carebit.
FISCI CAUSA mala est, recto sub Principe
tantum.

EG

PROLOGUS.

- Estò, inquis, Satyram laudo, libata mederi
75 Si possit multis. Leget unus; & Urbe legente,
Vix probus unus erit. Fateor; tamen inclytus
unus
Regna est, & Regis clypeus, Numenque
suorum.
Dardaniæ stantis pugnaces respice campos:
Europæ atque Asiæ rabidis crudescit Enyo
80 Viribus; occumbunt acies, stagnantior exit
Ad strages, aliisque rubescit Xanthus in undis,
Sol nimbo emoritur telorum, percitus aer
Et nebula, & moritur fremitu, labefacta rui-
nis
Emoritur tellus, moriuntur denique cuncta,
85 Et sæva in cunctis vivit mors. Hectore ful-
tum
Permanet imperium Priami, spesque alta ne-
potum.
Nil Danai, nil tela nocent, nil Mulciber
ipse,
Nil Fata. In cinerem postquam mors Hectora
vertit,
Troja abit in cinerem: pariter steterantque,
caduntque.
90 Unus erat, pacique bonus, curisque togatis,
Eloquique potens, cujus Catilina secures
Fulmineas exul sensit, pejùsque Cethegus,
Quique Sibyllina conspexit nocte propinquum
Lentulus imperium, laqueo Rex guttura frac-
tus.
95 Festinos voti contra, nimiumque furentes,
Temporiùs vigilans Consul, te reddere pergit

B 2

Ro-

6 **EQUITIS BOTEHLI**

- Roma tibi, Romamque Deis, se vindice, tutis.
 Quæ tantis meritis æquantur, plurima
 quamvis,
 Præmia? Nil petiit nisi famam; dumque ma-
 nebunt
- 100 Romuleæ gentes, Custos memoretur ut omni
 Posteritate rogat, nullo non victor in ævo.
 Sed famam post fata vetas, ridetque Ma-
 gister
 Clamose, & gruibus corvisque sonantior atris.
 Non te quidquid adhuc venerantur secula
 summum,
- 105 Non Hippocrenes candor, non Martia frænâ
 Roma. Supervacuum & nociturum tollere si
 vis,
 Teque, tuosque simul centones tolle procaces.
 Proh ridenda nimis turba hæc! Non aptius
 unquam
 Democritus doctum crispasset ad omnia na-
 sum;
- 110 Quique volutabris cœnosis exit, & ut sus
 Profubigit pedibus fastus ostrumque Platonis,
 At tu, laurigeris Lector devote Camænis,
 Aspernare apinis & garrulitate petulcos,
 Ut teneas fidus quod de Virtute loquamur.
- 115 **OMNES** Virtutes una est Prudentia, quid-
 quid
 Dicter Aristoteles. Variantur nomina tantum
 Actibus. Associat populos, delicta coërcet,
 Et tribuit cunctis rectè tribuenda, vocatur
 Justitia. Exorat dono redolentis acerræ,
- 120 Et sacris, temploque Deos, cognomina mutat
 Rel-

PROLOGUS.

7

- Relligio. Meditatur summa, & ad omne pe-
 riculum
 Pro patria, & fama sub eundum pectora fir-
 mat,
 Illi nomen erit Constantia. Spernit & odit
 Illecebras Paphias, arcus, mollesque phare-
 tras,
- 125 Nilque voluptati concedit, casta putatur
 Temperies. Eadem reliquo de nomine dicas.
 Spiritus haud aliter noster: licet unus &
 idem,
 Dum noscit, Mens solùm est, odit, amatve,
 Voluntas,
 Inque novum nomen memori convertitur actu.
- 130 Agmina Divarum si sint, Prudentia dux est.
 In vitium, hac sine, verget Virtus. Sæpe
 ruinam
 Intulit imprudens Clementia. Consule Eurcas
 Caudinas, captoque ligamina demta Sinoni.
 Sic reliquæ. Nostris celebratur versibus una.
- 135 Una inquam, sacro de vertice vera Minerva
 Orta Jovis, galeamque ferens, hattamque
 coruscans,
 Et pariter clypeo, tutataque Gorgone pectus.
 Hac bellante, aries violentius eripit arces,
 Transabit & turres crinita fatarica flammis;
- 140 Et sequitur Mavors, sequitur Victoria Divam.
 Si Pax alma Deam decuit (vult ipsa) vacan-
 tem
 Artibus utiliter cultis, studiisque videmus.
 Solis in Occasus, Solisque inquit in Ortus,
 Inque Poli nullo tepefactas Sole pruinas;
- 145 Et

8 **EQUITIS BOTELHI**

- 145 Et meritis tutela venit, Jove digna Virago:
Hispanos forsan circumvectabere lucos.
Intonat incurfus latronis: Redde crumenam,
Aut animam. Quid ages? Sed ne spolieris
inermis,
Armatus spolias; nam terras ense rapacem;
150 Incidis in furem nec tu, prado incidit in te;
Fisque rapax, ipsi dum spem rapis ipse rapinae.
Non aliter Cives odiis cum forte vicissim
Exarsere duo, vindictam cautiùs ardens
Occupat, atque hostem tollit, curasque timendi.
155 Sic Vitii nobis minitatur bella tumultus.
ANTEVENI prudens, & perdere perde parentem.
Arma dabunt Satyræ, simul & prudentia;
regnans
Armata in Satyris. Vincas edoctus, erisque
Votorum mensura bonis. Hoc discite Patres;
160 Hoc facitote legat natus, faciatque Magister
Quem pariter vestro Patrem dixistis alumno;
Induit in florem dum sese ductilis ætas.
Tuque puer, chartis quondam detentus iniquis,
Pervigili studio cessatas corrige noctes.
165 Macte ingens Juvenis conatibus: Elige nomen.
Seu tibi magnanimo dici placet alter Iason,
Nil moror. Epoto flagrent Acherontis ab igne,
Lethifera in pugnam revomentes Tartara tauri,
Te metuunt, pavidosque jubes submittere colla

170 In-

PROLOGUS.

- 170 Inque jugum, & tractus gressum tardantis
aratri,
Languidaque in morem palearia vertis habenæ
Nec finis infomnem pelli advigilare colubrum.
Seu Meleager eris, perimes, renuente Diana,
Setigerum ultorem, & falcati prælia dentis.
175 Thesea seu supra conaris major haberi,
Monstra cadunt, nullumque tuæ subducitur
iræ.
Te Marathon, te Creta canunt, Epidaurus,
& Isthmos,
Nec taciturna tuas ad Laudes hæret Eleusis.
Forfan & Alcidae titulis capiere, dabuntur.
180 Ipse Cleoneos latè discindis hiatus,
Et pede colla teris victi, setamque comantem.
Cessat inexhausta, subitaque propagine monstrum,
Mira veneniferæ renovans certamina Lernæ.
Procumbitque Gigas Libycus, nescire coactus
185 Quæsitam Telluris opem. Triplicisque cruenta
Pectora Geryonis, cui ternæ stamina rumpunt,
Confliguntque simul Parcæ, suntque Atropos
omnes.
Nobilius certè nomen, facinusque, ruentem
Tot scelerum noxæque gregem prosternere,
qui vos
190 Non leo, non aper, aut ursus viduare minatur
Corpore, sed totos suibus mutare vel urfis,
Namque animos mentesque premit. Ni tutus
Ulysses
In magicas pestes, virgam, & cantamina succi,
Af-

10 EQUITIS BOTELHI

Afforet, & sciret detrudere: fortè sodales
 195 Nunc quoque grunnissent Circeò in carcere
 porci,
 Hortorumque avido fadaissent gramina rostro.
 Vos igitur, comites, linguis animisque favete.
 Dux Ithaco Maja genitus, mihi maxima Vir-
 tus.

PRIMÆ SATYRÆ ARGUMENTUM.

CALLIOPE VATI SILENTIUM INDICIT: digito labiis admoto. Negat Poeta se à Satyris scribendis abstinere posse: & varias causas pro re proposita adducit. Alexandrum, Macedonia Regem, sugillat. Mox Appium Claudium, Romana Reipublicæ Decemvirum. Deinde Domitianum Imperatorem. Martis stuprum Iliam vitiantis reprehendit. Deridet etiam Chionem vetulam & adhuc lasciviam pronam. Calliope verò conatur illum probis monitis quasi ad respicientiam adducere. Post multam denique inter ipsos contentionem, Poeta sententiæ initio prodita tenacissimus, in suscepto proposito perseverat.

SATYRA PRIMA.

QUID digito premis ora? Vetès licet, elo-
 quar. Eheu!
 Eloquar: & Satyris operam dabo. Quo piger
 olim Per-

SATYRA PRIMA. II

Persius, & quo ingens Juvenalis pulvere lusit,
 Cur non succutitur noster currus? Juvet Artes
 5 Ingenuas coluisse, juvet non dura Minerva.
 Nugarum fatuos idem si purgor amores,
 Purus, & ad nullum docilis pallere tribunal.
 Nec mi testiculi fibram finxere paterni
 Aut cornu, aut ferro. Nobis data bilis, & acer
 10 Nasus, & indomita est jecoris petulantia ficii.
 Servos tot vilis non pavit Spartacus unquam
 Urbis ad excidium, quot reptant face Latina
 Artis ad exitium Vates. Revocantibus istis
 Barbaries indocta redit, quam Græcia quon-
 dam
 15 Runcatrix Latio dumoso culta revulsi.
 Pluris erunt, subito dederit quibus impete li-
 mos
 Garrula Castaliæ Nais. Laus maxima, siquis,
 Centum quam Medici nequeant inhibere,
 phrenesi
 Perfurit assidua. Similem me crede, severa
 20 Sanctaque Calliope. Quid refert unus ineptis
 Partibus accedam? Veluti cum fortè cæterva
 Ranarum vastas cogit strepitare paludes,
 Non ideo insomnis magis est vicinia, fauce
 Insurgente nova: quamquam sit Homericæ ra-
 na
 25 Limnocharis, multumque furens à Vate coa-
 xet.
 Aspicias, Alecto quantos erexerit audax
 Ignivomos ridas, tumefactaque colla veneno?
 Hinc nemora in classem descendunt, qualia
 Nymphis
 C Equa-

12 **EQUITIS BOTELHI**

- Æquæva & Icopulis, bimari fata Pyrenæo:
 30 Numina Phlegæus nequicquam exterruit ag-
 ger,
 Thessala quod nostro caruerunt prælia monte.
 Vix tamen & fraudata comis & cortice sylva
 Sufficit in proras. Illas conscendit Iberus.
 Vexillis rugiant Euro crepitante Leones.
 35 Arma parat Gallis atavus millesimus Hector,
 Et cognata Venus. Brumales deserit Alpes
 Allobrogum metuenda cohors. Non parva
 minatur
 Anglorum suspecta quies, lentique Batavi
 Consilia. Occurrant acies: lituusque Booten
 40 Conterret, pavidosque jubet non stare Trio-
 nes.
 Cyclopum capienda domus, regnumque ca-
 noræ
 Parthenopes. Repetant glaciale Theutones
 Albim.
 Cur Cynici non more vafri, mea dolia
 volvam,
 Nempe laborantes dicar ne fortè tot inter
 45 Desidiosus: si das dolia dicere saltem
 Versiculos? Morbus transacto increbruit ævo.
 Nil aliud faciam nisi nugas promere, quam-
 quam
 Det Lachesis potare mihi centesima musta.
 An melius reticens torpebo insulsus in-
 erique,
 50 Contentus vitam retinere, abrodere fruges,
 Et pars esse, inter pecuaria ceu caper unus?
 Detegit & punit maculas Rhadamanthus
 apertas. **AUT**

SATYRA PRIMA. 13

- AUT FAC** quod vis audire, aut quod fece-
 ris audi.
 Magnanimus, Sapiens, & Stóicus, & bonus,
 & vir,
 55 Propositique tenax, ubi nunc? **ÆTAS** agit
 omnis
 Aut pravum, aut aliud: sociat pars major
 utrumque.
CONSULTOR vitium deterrimus. Inde
 malorum
 Est summum indomita pravæque cupidine
 duci.
 Præbet Alexander funesta exempla. Quis illo
 60 Vel miserabilior, vel peior homuncio vixit?
 Jam defrenatæ soboli pater ipse Philippus
 Sordebat, tellusque patri regnata Philippo.
 Jam Jovis exoptat dici, celeratque quod
 optat.
 Pandite Pellæo victori, Juppiter Hammon
 65 Quas habitat sedes. Properat meritoria turba
 Pontificum: melius caupones dixeris Astos.
 Intima thuricremis redolent altaria flammis,
 Et pecudes pecudi maçantur victima Divo.
 Reliquias frustra Boreas invasit edacis
 70 Mulciberi, nulla cineres turbante procella.
MENTITUR vanus miracula vana Sacerdos,
 Et stolidi populorum credulitate juvatur.
 Mox responsa Dei finguntur. Venditor illis
 Emtozem natum Hammonis Divumque sa-
 lutat.
 75 Salve, magna Jovis soboles, aliámque datura
 Progeniem dignam Solio stellantis Olympi.
 Ta-

14 *EQUITIS BOTELHI*

Talia dissimulas? O certè corniger Hammon!
 Jam Mundum spoliare decet, jam evertere
 tota
 Imperia. In prædam cupientis plura Tyranni
 80 Orbis eat, quantus gelidumque interjacet
 Istrum,
 Gemmiferamque Thetim, placidos ubi com-
 putat annos
 Primo Sole calens, & nocti concolor Indus.
 Deditit patriam: traxere Eoa bibacem
 Musta, trahunt furem gazæ, turpèmq; cy-
 nadi.
 85 Post Asiæ fatale jugum, majora paranti
 Mors juxta Euphratem, Nilum prope conti-
 git urna.
 Sed nec Alexandrum coluit Memphitica tellus
 Vana scatens aris, non pallax turba Ca-
 nopi,
 Barbarus altrici non quisquam conscius undæ.
 90 Implent muneribus Pharii (nil turpius) Ibin,
 Quadrupedèsque Deos. Adytis fuit horror
 Ichneumon,
 Thure vaporifero caluit Crocodilus in aris;
 Atque aurum auratus turpavit Cercopithecus.
 Numina quin etiam Phariis portexerat hortus:
 95 Carnificem tamen & Mundi sprevere latro-
 nem.
 Sequanus, Ægyptum delatus, credidit esse
 Ingentem membris, quem novit nomine
 Magnum.
 Metiri cupiens, admirarique cadaver,
 Nil penè invenit. Parvos quos invenit aptat

100 Col.

SATYRA PRIMA. 15

100 Collectos dextræ cineres. Antroque recedit
 Utilis admonitor tumidis Regnantibus: ECCE
 O REGES, dixit, VASTATOR ET ARBI-
 TER ORBIS!
 Nec plura. Excussus dextra digitisque remissis,
 Exiguus cecidit pulvis; ventoque per agros
 105 Dispersus, coeno & fæci se immiscuit imæ.
 Quid mihi cum nihilo? Magnæ peto mœ-
 nia Romæ.
 Illic libertas, illic nitidissima forsan
 Sæcula, non fulvo lucem faciente metallo,
 Sed Decimi fulgore Viri. Sedet Appius, audi.
 110 Pelle undam, coetus sceleratos discute, Lic-
 tor,
 Et da mancipium domino. Sic imperat ardens
 Mancipium sceleris; qui tunc erat arbiter
 Urbis,
 Atque Pater patriæ. Sed inarsit Martia bilis,
 Pectus adest Bruti; credas, adstare Catonem.
 115 Franguntur fasces: fugit Appius: horrida
 Romam
 Plebs agitat; pereunt Lamia, superante po-
 pello;
 Sola nec arrepto cecidit Virginia, cultro.
 Sic Trojæ calcatus apex, turrelque Saganthi,
 Sic Phaëthontei rapiebant plautra jugales.
 120 Præcave: nam tubitis succumbes stuite pe-
 riclis.
 ILLE SAPIT, qui scivit heri. Vos unde ti-
 mendum est,
 Sumitis exemplar. Qua non in sede Decemvir
 Pejor? nempe avidos ultra proferre quod au-
 dent, Scis

16 *EQUITIS BOTELHI*

- Scis imitatores. Utinam quibus Appius, Idem
mon
- 125 Sisteret! Unius facilis jactura puellæ.
Ad Romam redeo, sacrataque probra Pa-
lati.
- Non spernenda dedit Rutulis duo lumina
Regni
Flavia gens. Calvus tandem venit Induperator
Tertius, impatiens, & inæqualis, turpisque.
- 130 Nam pius obscœnis studuit, sacrisque pro-
phanus,
Et fuit in magnis minimus, magnusque pu-
sillis.
- Laxat Regna triceps (jussit Regnator Averni:)
Inficiunt pestes Mundum: supereminet illas
Terra Superstitio: Rex fiet Regis, & idem
- 135 Extorquebit opes, versutè sordidus Augur,
Submersusque genas fetoso gurgite barbæ,
Vix oculis parcente pilo; qui lentus oberret;
Obstipo vultu, atque acie verrente latrinæ.
Uxorem remove, loculis cave: Nempe quod
odit
- 140 Castus, & ingenuo cui fervet sanguine vultus;
His placitum nactis tenebras. Hos ille fovebat.
Infamis turpi fluxit sub Principe Tybris.
Quis latebras aperire queat, noctesque ne-
fandas?
- Deposuit vestes Regales; altera sumpta est.
- 145 Græculus, Armenius, Persesque evadit, ut
illum
Persepolis, vel Sparta suum, aut Artaxata
dicant.

Sic

SATYRA PRIMA. 17

- Sic placitum violare nurus; sic ducere gau-
det
- Oppressa imbelles de Nobilitate triumphos.
Quo ruis, ah demens? SCELSUS est in Prin-
cipe summum
- 150 Despexisse suos. Ad Bachanalia tendit,
Personam tunicâ dignus mutare molesta.
Non tamen expectes ululata silentia noctis,
Flagitii vetat ille sonos; speratque latere
Immissus servis. Sed quamvis cæca, nocentem
- 155 Nox videt; accumbunt stupidis nec sidera
somnia:
In speculis fax omnis adest. Da, Phosphore,
Soles;
Aureus & solita ditetur lampade Mundus:
Flavia templa subit, pulchro certantia Cælo;
Sólque Numam vidit, quem sidera Sardana-
palum.
- 160 Romæ Roma nihil; verso quippe ordine,
Romæ
Omnia Cæsar erat; libertas, jura, Senatus,
Consilium, Numen, Princeps, oracla, Sa-
cerdos:
Hostia cur nondum? Certè sanctissima Terris
Dextra fuit, pravi sub qua cecidere Ty-
ranni,
- 165 Et lacerum pensant fracto diademate reg-
num.
Mox crimen. Jam crimen erat violentius
illos
Non dixisse Deos. Tecum plebecula credit
In.

18 *EQUITIS BOTELHI*

- Intus magna geri . Qua possint arte , vel armis ,
Imperii fines extendi , & gentis honores ;
- 170 Qua ratione datum leges Orbemque tueri .
Cedite carulei fluctus ; & in utribus omnis
Tempestat religata fremat . Nam Numine ma-
jor
Ultra Solis iter , supremæ & Tethyos undam ,
Semiferos homines emendat legibus ; & qua
- 175 Deseruere dies , Cæsar non deficit Orbem .
Mentiris : Domini tempus non illa moran-
tur ,
Hesternæ sed noctis amor , similisque parare ;
Quique regat cerdo est , aut mimus cuncta
regentem :
Et credes adamata Jovi quæ contulit istis ?
- 180 Quidquid erit , iustos appellat Cæsar inermis
Annales ; Magnus , de se si credimus illi .
Gratius at Romæ stuprum : fortasse quod
ortus
Romulus a stupro est , positor notissimus Ux-
bis .
Vestales aliis vitiaverat ignibus aras
- 185 Flamma nocens , vanique infanda licentia
Martis .
Nympha (papæ !) Divum recubans absorbet
amantem ?
Heus bone Bellipotens ! sic fis Deus ? Addi-
tur ecce
Insula congestis delusa , & victa trophæis ;
Nec nova Lemniaco plectuntur gaudia nodo :
- 190 ESSE PARUM nescit quidquid peccare Potentes
Audetis : sequimur , delictaque Mundus adorat .
Pro-

SATYRA PRIMA. 19

- Prostant Vestales ; nulla est sine labe Sacerdos :
Vesta abiit . Petulans polluta regnat in æde ,
Et Vestale aliis pandit Cytheræa lupanar .
- 195 Hinc etiam spernet temerati damna cubilis
Nævia , dum vulvis faciunt exempla jocandi
Quas decorat vittatus honos , & Vesta vo-
carat .
Illa tamen calidam caussatur puppa juven-
tam .
Tu , Chione vetula , & Stygiis jam proxima
flagris ,
200 Turpis adhuc ? Distent juvenilia crimina
monstris .
VINCIMUS hoc vitium fugientes . Proh pu-
dor ! ecce
Te refugit vitium . Jussit longæva senectus
Podicis & pariter sordentes inguinis usus
In faciem transire tuam . Cæpere salivis
- 205 Ora cacare simos , guttatum mingere nasus ,
Halitus & foetens oppedere . Sumserit ullus
Oiculum , an ille os , culum an delibaverit ,
idem
Nesciet . In vetula non differt . Conscia dices
Confugis ad cultus ? Nota est calvaria , quam-
quam
210 Flavescens lstri cincinnis . Nota barathri
Arida canities , graveolentes pro cute rugæ ,
Ossa , situs , pædor , maciisque simillima
Parcæ .
Nil agis . Accumules luxu splendente licebit
Serica , chrysolithos , nummos , adamanta ,
smaragdos ,
D 215 Quod

- 215 Quod rubri dat concha freti . Tibi cedat onusta
 Divitiis , multoque nitens medicamine Lais .
 Ipsa Semiramios superes pretiosa paratus ;
 Et quos supposuit Ducibus Cleopatra Latinis .
 Insuper accedat deceptæ victus Elyfæ
- 220 Sidoniæ fastus , Phrygio tribuentis amori
 Pygmalioneis ereptum portubus aurum .
 Conductus deerit mœchus . Nec vilia pestem
 Permolere insurgunt inopis præputia drauci .
 FORTUNATÆ urbes ubi longas dicitur
 unus
- 225 Auriculas habuisse Midas ! Nec nosceret Orbis,
 Ni malus immodicæ ductus prurigine vocis
 Obstaret tonfor , qui fossos erudit agros ,
 Arcanumque ferit , donec Rex audiat ipse
 Ludibria occipitis calamo patefacta dicaci .
- 230 At quis dimidius ? Quis nunc non totus asel-
 lus ?
 Hic me calce petit , rudit hic , hic moribus
 urget .
 Nil docile in mandra video , nisi mobilitatem
 Auriculæ . COMMUNE malum rubuisse pudore
 Abstulit insanis , atque imbre madentibus uno .
- 235 Hellepontiacas inter stolidas hecatombas
 Vesani reboant Critici ; furit & lutulenta
 Marsus Amazonide , & longa farragine capsæ .
 Hæc mittam , Xerxemque sequar , dum mi-
 lite Mundo ,
 Astra simul , Terramque simul , simul impetis
 Æquor ,
- 240 Impuræ doctus bellare ad iussa maritæ ,
 Qua duce , fossus Athos , vinctæque Athaman-
 tidos undæ ? Ad

- Ad quæ fraternas acies memorare , rogume
 que ,
 Incestasque faces , & quidquid criminis atri
 Oedipodionis obiectant carmina Thebis ?
- 245 Quid conferre potest hic sesquipedalis acervus ?
 Phryx Berecynthiades ? Rictus Erymanthi-
 dos ? Ales
 Thaumantæa ? Vagi discrimen Bellerophontis ?
 Dispeream , si non vel nomina nuda cerebrum
 Contundunt penitus . Propiora poemata sur-
 gant ,
- 250 Quæ sapiant Hominem . Quorsum hæc , cere-
 brose Poeta ?
 DONIS TRIPTOLEMI , urbi aut subjectare
 favillam ,
 Noxa minor , cantus quam liber . Vivere si non
 Projicis , implacidis moderandum est garrule
 verbis .
 Subligat hic citharæ cordatus quisque coro-
 nam .
- 255 VIRTUTI umbra est Invidia . Et , te iudice ,
 quid non
 Indigena occiduis obscurat finibus umbra ?
 Quod votum fuerat dedimus . Ne litora dam-
 nes .
 Vive tibi : tranquilla petis seu tempora vitæ ;
 Seu prodesse studes . Vigilet qui perdidit an-
 nos .
- 260 Lydia sit meretrix : lateat , seu prodeat hic ,
 vel
 Ille , quid ad te ? Messalinus versibus Urbem
 Et premit , & tundit . Mallem quos pertulit
 ictus Fol.

22 *EQUITIS BOTELHI*

- Follis Anaxarchi. Genium curat Falerno,
Fornicis & multos perdit scabiosa vorago.
- 265 Prandia cur memorem, vel quæ patrimonia
dives
Decoquat, expletus dapibus vinisque vetustis?
Plebs mala yanorum Sapientum, plebs male-
fida
Historicorum, plebsque est execranda Poten-
tum.
- Sunt spoliatores aræ, sunt crimina, quorum
270 Immitem Phlegethonta pudet. Communia
narras:
Fecere hoc veteres, facitis, facientque futuri.
Quid plura innecto? Cuncti tua carmina ri-
dent,
Teque simul, cuncti. Pater & Saturnia Juno
Sanos ob monitus thalamo te, & conjugem
donent,
- 275 Calliope (quid pulchra velit, quid docta puella
Amplius?) illaqueet nec dotem frater Apollo
Causidicis. In me sed quare turbida matris
Imperium præsumis? AMOR quos alligat,
æquat.
Illudent nobis. Quis? Numina culta Ma-
ronis?
- 280 Hippocreneæ moderator Horatius undæ?
Everfor Libyæ? aut socii sapientia Læli?
Novimus. Ad fluvium qualis ferit agmina
Cocles,
Ridentes nimium ridebo fortior unus.
EDET pauca, sui populum qui cogitat ævi.
- 285 Exul eris. Cupio. Sed pauper. Dic quoque
felix: Nil

SATYRA PRIMA. 23

- Nil agere, & nihil esse volo; & quid dulcius
usquam est?
Ridebo auratum pannosus sæpe Neronem.
Nil scribes. Scripsi. Morieris. Sæcula noscent
Æqualem Superis. Renuent ingrata. Phalan-
gem
- 290 Pygmæam magni compressos pelle leonis
Hos, illósque simul, pergam ridere sepultus.

SECUNDÆ SATYRÆ ARGUMENTUM.

*POETA, NON FERENS IMMODERATOS
populorum abusus, concessit in sylvas. Laudat ruris
tranquillitatem & delicias. Contra commemorat mi-
litum ærumnosam vicem, navigantiumque Mercato-
rum inexplebilem anxietatem. Devolat illuc interim
Mercurius, cui, ut Jovis mandata quædam exequere-
tur, illac cursus erat. Poëta ejus videndi & alloquendi
jam pridem cupidum esse ait. Post aliqua invicem
ingesta convicia, Mercurius Poëta adquiescens, qua-
cunque velit ab ipso discere, libenter manifestatu-
rum promittit. Narrat Botelhus, se nondum juve-
nem, Parnassum ascendisse, & Pegasei fontis un-
dam potasse. Inde multis Orbis regionibus pererratis,
nil vidisse nisi nequitiam & vanitatem. Postulat à
Mercurio, ut se de Jovis apud Superos imperio cer-
tiores reddat, quo solatium capiat, si fortè ab Hu-
mana in terris gubernatione non discrepet. De-
trectat Mercurius interrogationi satisfacere,
& Vatem deserit.*

SA-

SATYRA SECUNDA.

ERGO bonis avibus, queis nec deducere curat
 Iliadem Mars ipse Remum, temerarius alter
 Mœnia transfili, vallum, munimina, fossas.
 Jam me rura tenent. Gentes, Urbesque, va-
 lete.
 5 Rusticus innocuas sylvas habitator amabo,
 Posthabitis domibus speluncas anteferendo,
 Turribus arboreos apices, scopulosque Co-
 lossis,
 Atque hominum regnis minus effera regna
 ferarum.
 Hic sincera quies; hic certant ludere Vati
 10 Perspicui fontes, vestitus gramine cespes,
 Sylvani & Satyri, Fauni quoque; cumque
 Napæis
 Coetus Hamadryadum, Dryadumque, &
 Oreades omnes.
 Me volucrum dulces oblectant murmure can-
 tus,
 Me Zephyri; roseo volitat Venus aurea curru;
 15 Automedon pharetratus Amor; circumque
 jocantur
 Veloces turbæ puerorum; terna beatos
 Amplexus hilarat caelesti Gratia risu,
 Oscula candentes iterant properata columbæ:
 I nunc, & Dominum persta servare su-
 perbum,
 20 Devotus castris, caliga spectandus & ense;
 Qui ferro in jugulum iussus savire parentis
 Per

Perges, & templis sceleratas subdere flammæ.
 Nam rota ceu figuli compulsus calce moveris
 Ut libuit Domino. Ultra volveris, atque re-
 trorsum,
 25 Progredieris, cessasque, redis, iterumque ro-
 taris.
 Te minus infelix Ixion. Noscitur illi
 Quidquid venturo statuerunt Tartara gyro,
 Assuevitque pati. PRONUM est durefcere
 corda
 Ad notum miseris & inevitabile vulnus.
 30 Venturam trepidas quam non agnoscis Erin-
 nyn;
 Ancipitemque dolat non uno sæva flagello.
 Pugnatur. Vivat Cæsar, clamose, precaris;
 Ingeminas, vivat. Vivit, miserande, valet-
 que;
 Tu moreris, variisque modis morieris inep-
 tus.
 35 Ebibis infestas, turmis calcantibus, undas,
 Quas fastidiret concessas Tantalus. Ille
 Nectareos haustus. Avulsa dentibus herba
 Produces animam. Lautissimus invidet illi
 Juppiter Æthiopum, & Divorum turba gu-
 losa.
 40 Illi ebeni fulget speciosus iaspide lectus,
 Chrysolithis, auro, atque igni certante py-
 ro;
 In pluma stertit. Carpens tu fortè soporem,
 Nec potis & curti spondam pressisse grabati,
 In nuda tellure jaces. Sine crimine turpis
 45 Amplexu incesto magnam premis improbe
 Matrem. Crus

- Crus sepelis hodiè ferali clade recissum,
 Manè humerum. Veniet non mitior altera
 pugna,
 Et sepelire oculos faciet fortassè verutum;
 Aut te sanguineis inhumatum sternet in arvis.
 50 Hæc stolido finis. Maculoso fercula campo
 Vulturibus restas, numquam totiesque sepul-
 tus.
 Non minus infanis conscensa nave perer-
 rans
 Servus avaritiæ, ventis ridendus, & undis.
 Tyrrenas vetuit quæsita pecunia cautes,
 55 Taurominitanam vel pertinuisse Charybdin,
 Æthnæumve rogum, diræ focia agmina Phle-
 græ.
 Namque Giganteo ritu jaculantur in astra,
 Inque Jovem, tumidos fluctus, rabidamque
 favillam.
 Fulmina non metuis nigro sudata sub antro,
 60 Queis Lipare fontes armamentaria Divum
 Asperat in terras. Furiali desuper ictu
 Intonat, & fulmen docet intonuisse Pyrag-
 mon.
 Ionias jam linqvis aquas; jam sedula puppis
 Transilit Ægeum, jam Nili allabatur undis.
 65 Non Orientis opes possunt depellere morbum,
 Quidquid Arabs, dites quidquid misere Sa-
 bai.
 Te fugis, & miserum extra te te stulte re-
 quiris.
 Redderis Oceano, cupidus majora referre,
 Hesperidumque nemus pomo viduare micanti.

70 Illa

- 70 Illa rupe dedit portenta immania Gorgon,
 Maura genus, ritûque suæ telluris abundans.
 Anguibus, & miro vultus conspersa veneno.
 Saxeus extat Atlas, illi quia visa Medusa est;
 Quod tibi visus Atlas, tu saxeus. Alter Ores-
 tes
 75 Vecors, attonitus, Furiis excitus habendi.
 Si quæstus, si vera bona, & sincera paran-
 tur,
 Est portu repetenda quies, animûsque quiere:
 Hi, fatuæ gentes; At gens est foemina peior
 Garrula, & infida, & petulans, crudelis,
 avara,
 80 In Venerem sed enim Cythereâ pronior ipsa,
 Pasiphaes clusæ vacca memorabo furores.
 Pressa latens miror, fictæ quod foemina rimæ
 Disjunctumque femur, patulumque aptarit hia-
 tum,
 Et quod pertulerit talem. Non durior esset
 85 Impetus a cornu. Sed gaudet. Nuptaque Regi
 (Infandum!) imperitat populis, servitque ju-
 venco.
 Lignum vacca fuit, mulier pecus; indeque
 proles
 Non homo, non taurus, quamquam videatur
 utrumque.
 Sed quid portendunt Superi? Quid ab athe-
 re magnum
 90 Parturiunt nubes? Chlamidatus decidit ales,
 Aut ipse, aut alius refugi Ganymedis ad instar.
 An revolat genitor, pelago vel nomina merfus
 Qui dabat? Insigni crispatur pluma galero,
 E Pro-

28 **EQUITIS BOTELHI**

- Prominet & gemina talus revolubilis ala;
 25 Quamque manu retinet virgam cinxere cœ-
 rasta,
 Mercuriusne? ita: Mercurius. Proh, sedulus
 Hermes,
 Scurra Deum, latro, leno malus, atque do-
 losus,
 Et tamen ipse Deus! Quanto torquebar amore
 Colloquii, visusque tui! Da tangere dextram,
 100 Qua centum periere oculi, cum languidus
 Argus
 Pabula nec vitulæ, nec pabula carnea sancti
 Invigilat lustrare Jovis. Sic, pessime Vatum,
 Excipitur Numen? Sed talia verba loquacem,
 Delirum, Satyrumque decent, verèque furen-
 tem,
 105 **DIVINA** in vobis semel ut scintilla repressa est,
 Tisiphonea venit caligo, luctus, & error.
 Perfurit Argiva terebratus cuspide frontem
 Horrificus Polyphemus, & illætabilis aspri
 Fragmina convellit montis, quæ mittat in hos-
 tes.
 110 Aëra per vacuum rupes vastissima quercum,
 Speluncamque, ferasque tulit. Sensere Pelasgi
 Longinqua de puppe sonos. Tremefactus Ulysses
 Præcipitatque moras, animamque reciprocatur
 agre.
 Exululat, truncosque ferox, sylvasque re-
 vellit
 115 Umbriferas, frendens prædurus vulnere Cy-
 clops:

Per-

SATYRA SECUNDA. 29

- Perdidit hic lucem, & scopulus Lilybeius
 umbram.
 Cyclopi forsan tibi fabula, vanaque Pindi
 Somnia ridentur. Sed tu furiosus es ille,
 Qui face compressa, qua mens, Numenque
 benignum
 120 Cernere recta dabat, sectaris pessima tantum.
 Quis læsit? Cæcus, Cyclopius ut Polyphemus,
 Respondes: Nemo. Et verè; tu te ipse la-
 cessis;
 Nemo alius molitur tot mala. **PESSIMUS**
 hostis
 Quisque sibi, assiduusque ferit, quippè intus
 amatur.
 125 Permetuens sua vota, bonus clamabat Achivus:
 Juppiter omnipotens, hoc te precor: ut ma-
 la non des,
 Quamvis ipse petam, bona des, licet ipse re-
 cusem.
STANT ANIMO qui se gaudent committere
 Divis.
 Tu modò Calliopen spernis, modò verba
 cruenta
 130 Projicis in Superos. At stultis parcere nos-
 trum est.
GENS LENIS Superi, haud odiis exercita
 diris.
 Quidquid scire velis, dabitur scire. Incipe.
 Tantum
 Esto brevis; revocant aliò mandata parentis.
 Post-

30 *EQUITIS BOTELHI*

- Postquam me Durius nemorosis vidit in arvis
 135 Aut patrios frutices avibus fraudare canoris,
 Aut facili fluctu puerum vada fulva secantem
 Proluit, & nostri Nymphis placuere natatus,
 Parnallum ascendi. Tirubataque vertice sacro
 (Ut prius in votis fuerat) vestigia fixi.
 140 Fons erat, Auroræ vitreis nitidisque p ruinis
 Splendidior. Myrtus, flores, & plurima cir-
 cum
 Laurus, Odoratæ fragrant opobalsama frondes,
 Albicat illimis candor. Nec Sirius ardens
 Extenuat nimio sitientem sidere ripam.
 145 Sese perlueret simili si fonte Diana
 (Pulchrior unda Deâ) tutus spectactor adisset
 Actæon; fontem, non Divam viseret hærens.
 Si se Narcisus lymphæ spectasset in illa,
 Viveret, & propriis præferret vultibus undam.
 150 Ver manet æternum. Sanctis discrimina lucis
 Aut nemus, aut fons ipse fugat; nam mune-
 re Divum
 Ipse Deus Numenque sui. De rupe virenti
 Emicat, & niveas expandit Pegasus alas.
 Accedo; & sacros latices interritus hausi.
 155 Multicavas parili nunquam dulcedine ceras
 Cecropiæ saturatis apes. Pulcherrima nobis
 Pierides dictant; pariterque benignus Apollo
 Novisse indulsit quod nec novistis Athenæ.
 UT NON NATA, jacent non nota. In
 carmine cygnus,
 160 Pavonum iatunui ritu, voluque videri.
 Hesperus Orbe alio victor modulamine nostro
 Claruit. Atque iterum nobis amor arma fuere,
 Quâ

SATYRA SECUNDA. 31

- Quâ Tagus it pomis pretiosior Atlanteis,
 Et Laertiadæ ditatas prænatat arces.
 165 Nil equidem obstiterit livor, quia carmina
 voxque
 Aoniis nostra immortalè interfonet undis.
 Diversos agimur populos & visere mœurs;
 Ut similis patri per Maura mapalia læto
 Progenies Nomadum vagat armentarius Afer.
 170 Qualiter & Princeps Arabum sua regna per-
 agrat
 Pulverea, & vento sublata. Incertus ut illa
 Atterit errantes errans equitatus arenas.
 NEMO sine insidiis. Fumant Busiridis aræ,
 Et fraudi inscribunt Numen, spoliisque cruen-
 tis.
 175 Quis non ut Cæsar dum fletu & voce coacta
 Excipit avulsum Magni caput, & prope Ni-
 lum
 Edoctus lacrymas crocodili, plorat & odit?
 Fracta fides, furtum, perjuriam commemoran-
 tur
 Inter laudandas artes. Sententia regnat
 180 Nullos fallæ Deos, & nobis morte carentem
 Indocilis sociare animum; plausuque vocatur
 Aulæ Religio. Pereunt rectumque pudorque.
 Fuscis præcipites scelera ad turpissima mon-
 strat
 Noxa eadem Mauro & recutito a sanguine
 cretos.
 185 Nam pecus hoc dirum, dira hæc animalia
 nulli.
 Comœscunt clatri, & nullæ remorantur ha-
 bene. Sunt

- Sunt Tribades . Pathicos similis cevere paratos
Incurvat ; nubuntque mares , & foemina ducit .
Deliramentum reddatur Pythagoreum .
- 190 Emeritus nostro cum se de corpore transfert
Spiritus , à nullo credes animante receptum :
Nostrorum vixisse animis nec bellua vellet .
Artibus & Musis nusquam locus . Incubat
Aulæ
Barbaries ; spernitque etiam sublimia vulgus .
- 195 Sutor erat Ladon , quem nixus ferre laborat
Cornipedum , curru Magnatum more supinum .
Exiliis Divas auso damnare Camoenas ,
Si nummos (dixi) capiebas pellibus olim ,
Te tua nunc pellis cur non capit ? Esse Ly-
curgus
- 200 Desterte , atque ipsum te concute . Garrulus
inquis ,
Non opus est Musis Urbi ; non carmine regno .
Effet responsum : CONSTARE sine artibus
istis
Regna quidem possunt : sed tantum barbara
regna .
Aures demitto . Salve , excoriate Senator ,
- 205 Et tibi contingat , retulit quod Marsya nudus .
Non opus est Musis ; pingui sed strage ma-
celli
Est opus : Hic pecudes frater tuus obruit ictu ,
Conspectus cultris , & olenti veste latrinam .
Est opus & Cererem cribro , pugnoque parare :
- 210 Maternas gazas similis scis esse farinae .
Tortore est opus : exposcit sua pondera furca :
Quem patrum retices , oneravit furibus il-
lam .

Est

- Est opus & nervis drauci , cui lenior hæret
Uxor ubique tua . Hic non inficiandus ami-
cus
- 215 Alter ego est . Vivas . Alter tu creditur illi ,
Et faciunt alios vos , & facient aliam illam .
Es caper , & cerdo , perjurus , & ebrius , &
fur :
Te quoque opus fuit , hos ut versus scribe-
re possem .
In coriis hæere pudet , soleasque tumen-
tes
- 220 Vexare , excutiat quamquam res ista cachin-
nos .
Sunt regnis pestes , quas nec patientibus illas
Vel tolerare leve est , & nec maledicere tu-
rum .
Cæsar equo stabula & præsepia struxit
eburna .
Cuncta micant ; speculis paries , laquearia
gemmis ;
- 225 Perminctique situs ostro internuntur & auro .
Patricius famulus mingentis , sive cacantis
Excipit argento sordes . Delinquitur ultra .
Jamque equus est Eques , & Consul , tandem-
que sodalis
Augusti . Exultans Urbis Consulque , patérque
- 230 Vel crepitu foetente , vel illum calce salutat .
Fortè cacaturi caudam dimoverat aprè
Augustus , qua sceptrum manu gestare solebat .
Dumque videre fimos optat , gestumque ca-
candi ,
Ecce vomens fluctus inopinos impete rauco

235 Mer-

- 235 Merdarum torrens Dominum perfudit. In illo
(Quales Deucalion merfos dolet æquore mon-
tes)
Omnia sterus erat, deerant quoque litora
merdis.
Effugit, & lotus velamina mutat iniqua.
Sic sonipes auctus titulis à Cæsare, pulcrum
240 Addidit illi etiam titulum, fecitque cloacam.
Mutum animal gentes Anchisæ concelebra-
runt:
O quisquis sequeris! Sed cur pejora videmus?
Cæsar equum; mulos, asinosque extollere
pergis.
Illi unus; tibi mille placent. Virtute decoros
245 Arces Arce viros, ne quis te comparet illis.
Huc huc terrifico latratu incumbere cuncti
Debuerant Cynici, regnisque avertere dam-
num.
Rectius haud olim volucres Stymphalidas in-
gens
Amphitrioniades crepitantibus abstulit undis:
250 Reppulit Harpyias melius nec Dardana pubes
Cum Strophades sonitu Misenus terruit. Ullum
Non addam verbum. Studiosus regna per-
agrans
Vidi quæ Mundus miratur maxima, quæque
Humanis majora putat. Meruique pusillus
255 Alloqui adoratos homines, cœlestia quales
Numina, nempe illis discriptus subjacet Orbis:
NIL NON ridiculum, nil non damnabile vidi.
De Jove nescio quid narratur. Tempore
belli

An-

- Anguipedum titubavit iners. Nutantibus im-
par
260 Successit regnis: melius fortasse Gigantes.
Mammosam spernit Junonem. Sed Via num-
quam
Lactea canderet, niveo nisi flumine mamma
Siderei laticis bibulum stagnaret Olympum.
Nympha comes Phæbes pulcherrima, grâ-
taque Divæ,
265 Parrhasis errabat sylvis. Non cura pudicæ
Dentatum vel ebur, vestis, nitidive lapilli,
Vel speculum, radians pulcri simulamine vul-
tus.
Venatrix metuenda feris it figere prædam,
Eminus ætherios ignes imitante sagitta,
270 Cominus & jaculo. Sed tandem fit quoque
præda.
Monte reluctantem compressit Juppiter. Exi
Crimine pulsa Jovis. Donetur Prædo trium-
phis.
SIC PATET in miseros tantum procedere
legem.
Ferratis Danaën turris suffulta columnis
275 Ferrea munierat. Tutit aqua mente puella
Excubias, latebras, latratus atque caninos,
Et quod non illi commissa est cura pudoris.
Proh facinus! violare parat, fallitque, te-
netque,
In pretium conversus Amans. Injustior arsit
280 Albus Olor, famam denigrans ovaque Lædæ.
Non tanti fuerant Helena, & concordia fra-
trum.

E

Ebria

36 **EQUITIS BOTELHI**

Ebria narrantur tunc Numina plenaque
 multo
 Cum finxere Hominem. Quales dicantur
 oportet
 Qui finxere Deos animo pejore nocentes?
 285 Pace tua dictum, Chaos; Horum crederis
 Author.
 Plura loquax memorat retro clamore Ve-
 rultas;
 Et vos multa pati dura sub lege Tonantis.
 Scire velim qua mente Polum Pater æquus,
 et quo
 Consilio flammæque vagas, Divosque guber-
 nat.
 290 Solamen terris fuerit, si pondera Mundum
 Non graviora premant, quam quod tolerabis
 le cælo.
 Ergo adeo fatuus videor tibi, sceptrâ te-
 nentis
 Ut delicta Dei culpam sanctissima? Felix
 In pravis Domino qui servit! Stulte, valet,

TERTIÆ SATYRÆ ARGUMENTUM.

*VEXAT BOTELHUS CORRUPTAM NOBILITA-
 tem. Famam multi facit. Lauro & bacchare se mu-
 nit. Abominatur Pſapphonis sacrilegam ambitionem,
 & cruentam Neronis tyrannidem. Illis, & reli-
 quis pravis homunculis infamiam & subsan-
 nationes preparat.*

SA

SATYRA TERTIA.

37

SATYRA TERTIA.

DEDECUS haud rarum est gemino frons of-
 sea cornu.
 Mista maritali glutis absinthia melli,
 Nec sapis; o meritis, cui præbes ora, capif-
 trum!
 Sum Procer: Hæc mihi, tota desperande Poë-
 ta
 5 Anticyra? Hæc tibi; nam quis risus aptior
 unquam
 Elicere, adveniat quamquam Sarmentus, &
 ille
 Gratus Galba Seni Caprearum, aut scurra
 Caballus,
 Panniculûve, fuit vel quisquis ridiculus vir?
 Tolle tuos luxus, Proavos quoque. Non mi-
 hi mos est
 10 Quærere qui genus? An dites? Sed trans-
 volo fucum.
 Intolerabilius fuerit, si diceris Heros,
 Quam si Tiresias dicatur cernere acutum,
 Bellator Drances, Patriæ Catilina fidelis,
 Siccus Silenus, Craſo locupletior Irus.
 15 **IN MAGNIS** domibus præstans atque op-
 timum & aptum est
 Omne quod haud loquitur: loqueris quicum-
 que, recede.
 Villarum nemora ampla colis; vel prodiga
 fructus,
 In non frugiferos aut luxuriantia ramos.
 Ne

38 *EQUITIS BOTELHI*

Neglecto interea serpunt animo tribulique,
20 *Vulnificus rubus, atque filix, lappæque tenaces.*

Ac (veluti lupus, aut apri) se erumpit in extis
Invidia, Ingluvies, Iræ, Lascivia, Luxus,
Impietas, Fraudesque, Superbia, pluraque
monstra

Lethifera. Ut pestis vario te dente momordit,
• 25 *Impar sæpe tibi, stimulis agitatus acerbis,
Erras multiplici Lernæ truculentior Hydra.
Hunc vultu implacido, gemmata veste coruscum,*

Ritè Jovem dicam. Stellantis fulgure rhedæ
Et Venetis pulcræ speculis, auroque micantis
30 *Turgidus insedit, totamque exterruit Urbem.
Attonitæ gentes sacros fortasse tumultus
Curribus, & tonitrum credunt celsisse Tonantis.*

Ne desint flammæ, scintillam fervida saxi
Ungula ferratorum excudit quadrupedantum,
35 *Nobilis est, ingens pretio Virtutis avorum.
Ergo erit & columnen regnis, columenque Regenti.*

Digna quidem ut capiat summas Respublica
grates,

Quod titulis, opibusque simul cumulaverit,
& quod

Quanta alere innumeros possent, impenderit
uni.

40 *Decoquit antiquos census, alienaque latro
Non reddenda petit, cunctorumque immi-
nuit rem.*

AC

SATYRA TERTIA. 39

Arsidue positos populabitur alea nummos,
Corporis & pariter pars pessima. Muncera
felix

Lena habeat, nec scurra minus; quæstum-
que placendi

45 *Ambubajarum capiat manus, & balatronum.
Latro ergo imperium, latro lex, latroque
Regnans:*

Debita Virtuti rapiunt, ditantque latronem.
Est Procer (ut passim) qui non industrius,
& qui

Maxima jaçtabit lautos proferre tumultus
50 *Venator, plausuque tumet strepituque Clie-
tum*

Splendida cum strata maculant venabula
prædæ.

At facinus summum vobis, si vulnere vestro
Occubuit taurus, populi plaudente corona.
Optarem pecudes, animæ quoque candi-
diores,

55 *Verba usurparent. Sed habent pecudes quo-
que verba.*

Ausculto ad vestros taurum sic ritè loquen-
tem:

O genus infandum, perstans anteire furores
Quadrupedum, mentis nunquamque capacius
illis!

Quid malè de vobis merui? Quid fortè pa-
rentes?

60 *Quid proavi? Nam mille modis pecus utile
nostrum est,*

Et Cerere instruimus late granaria vobis.

Nunc

40 **EQUITIS BOVELHI**

Nunc vestri miseret. Cupidos mala nostra vi-
dere
Quot mala vos cruciant! Teneas spectator
oporret
Nobile seu podium, tabulatave; sive fenestram.
65 Quantum das? Quanti carchesia dulcia potas;
Institor hybernat nivibus quæ sedulus Astur?
Nil est in loculis. Ibo tamen. Auctio fiat.
Stragula demta toro, membrisque subucula
demta est.
Virginitas pretio cedit. Nuptaque maritos,
70 Quod sumus, id faciunt. Ludus præfertur
honori.
Quid si dinumerem turbæ commissa stolatæ?
Et quod pro rebus conductis debeat ille?
Sanguine taurorum colitis, gens improba;
Divos,
Et vestro, multos nam cornu perdit acutum.
75 Ara vetus, nunquam gavisa est sanguine
tauri
Quem mactabat Homo. Superis tribuuntur
honores
Nunc homine à tauris mactato. Strage fruuntur
Si Superi vestra, veniat gladiator, & iræ
Amphitheatrales. Inimicum concavet ulnas
80 Ursus in amplexum, lacerandisque artubus
instet.
Sed major vindicta placet. Vos, foemina
taurus,
Eunachique boves, meritique revifere fylvas;
Ite,

SATYRA TERTIA. 41

Ite, agite, & moesti gregibus sic dicite nos-
tris:
Detrectate jugum, terrasque relinquitte se-
vas:
85 Herculeum transite fretum, Libyæque be-
nigna
Pabula quarantur. Forsan vel frater Osyris
Bos Deus, aut Apis Divos volet. Impia tel-
lus,
Qua perco, dumis horrescat. Gensque re-
bellis
Messibus orbata, aut merdas edat, aut edat
ultra
90 Cornua, quæ cruciatque suos laniatque co-
lonos.
Dixit. Et occubuit, poterat qui vivere Rhe-
tor.
VIRTUTEM si demis, erit deformis ca-
daver
Nobilitas. Immò Sapiens nil dixerit esse.
SUNT per Virtutem (Zonarum respice circlos)
95 Omnia; Phoebeum qua circumvolvitur astrum,
Et qua brumales subterlabentia terras
Vincta gelu remanent, & fiunt flumina pon-
tes,
Plaustraque agit solido immerfabilis amne bu-
bulcus.
Virtute æternat sese, Mundumque fidelis
100 Et concors Natura Deo. SED NEC DEUS
ESSET,
SI NON IPSE DEUS VIRTUS FORET.
Hinc venit alma

Pax

42 *EQUITIS BOTELHI*

- Pax animi, atque hæere Deo; torrēnsque
bonorum
Dicere quæ verè possis tua; quæ tua Virtus,
Æternūque Dator tibi fortunaverit, & quæ
105 Nunquam aut Regnantum trepides, aut indi-
ga Sortis.
Hinc toto prodesse Orbi, atque expendere
fidus
Quid reliquis, quid quisque sibi, & quid
debeat aris.
CUNCTA suis quærenda locis. Ebur Afri-
ca mittet,
Eximius Cressa petitur de vite Lyæus,
110 Ostro Sidonii, notusque Arimaspus ob au-
rum,
Gangem ebumum posces, adamantave, thu-
ra Sabæos;
UNA TAMEN vobis alieno quæritur Orbe
Pax animi. Sic cordis inops, & Sorte su-
perbus
Magna tuis reputas natalibus, an tegat arca
115 Orbiculis cusis Regum simulacra minuta?
An sint Attalicæ vestes? an pulcra supellex?
An rota? cūm possis fraterculus esse qua-
drigæ.
Non populus sic ille fuit, sectator Honesti,
Exceptus clypeo, & facta ad sublimia natus,
120 Nec puer in cunis. Majorum more, sui que
Herculis exemplo, teneris valuisset alumnus
Squamiferos illic manibus lacerare dracones.
Admissus vestras tractat Citharædus adul-
ter,

Haud

SATYRA TERTIA. 43

- Haud secus ac Citharam. Nullūque hirsu-
rior obstas
125 De grege Cecropidum. Nec ineptè de gre-
ge dictus;
Namque hebes, & durus Virtuti. Vivida fecit
Saxaque Deucalion, figmenta que prima Pro-
metheus;
Inde lutum proavum, vel avos imitabere saxa.
Ipse lacertosus torvam generaverat Hypnus
130 Stirpem. Sed postquam madidos capit Appu-
la mores
Psaltria, distentis infans è pellibus exit
Flava comas, patrem proles imitata Sicam-
brum.
Non aliter Gallus, blæsis ubi verba labellis
Eliquat, accitus thalamo resupinat hiantes.
135 Rima Cupidino nulla est non pervia telo.
Hi studii fructus. Coitum lasciva choreis
Exprimit. Incaluit. Latebrisque ad furta pa-
ratis
Concubuit verè. Trabeato nupta Sabino
Ælia, nullorum tentamina spernit amantum.
140 Ipsa palàm medioque foro teæet obvia mœ-
chos,
Omnibus assiduè que forabilis. Absit adulter,
Non excita rogat, numerat, faciemque ne-
gantis
Oscula dum posuit, pluviis madefecit ocellis.
Hæc præceptis, Matri est Patrique simillima
proles.
145 Qui Libyes oracla tenes, scitantis Ham-
mon

G

Ref.

44 **EQUITIS BOTELHI**

Responde: Pejus damnum, non esse putabo?
An non esse bonos? Tripodas quassavit, &
inquit:

DA BONUS esse bonos; das ^{ot} ^{ej}, minora
dedisti.

Sermo Jovi tecum est, o quisquis nomina;
jusque

150 Patris habes. Ergo ductorem delige natis.
CUI PRÆCEPTOR erit Chiron, æquabit
Achillem.

Sit pius ille tuus: Divos colat, atque doc-
centem.

IMPROBIUS crimen, noxa & sceleratior una
est

Non revereri Præceptorem. Pupulus arctè

155 Illum amet & libros. Loquitur quod Græcia,
quodque

Roma Vetus, norit. Magnorum exempla Vi-
rorum

Versatæ Grajæque dabunt, chartæque latinæ.
CÆTERA deturpant Hominem, Lascivia to-
tum

Absorbet. Patriæ Juvenis devotus & aris

160 Arma & equos gaudens tractato, & reddere
quidquid

Fortem animum corpusque valet; nec bella
recuses.

SANGUIS Nobilium prima est patrimonia Re-
gis.

Si te Musa trahit, noli spoliare sodales.

QUI NON invenit, non Author, simius il-
le est;

165 Et

SATYRA TERTIA.

45

165 Et fit ludibrium, ceu miles dirutus ære.
INDOLE nil moveas invita; perge sequendo.
LANGUET arenivago quisquis natat obvius
amni.

NON METUAS, nomen nisi foedum; te ta-
men unum

Permetue, atque nihil te coram turpiter aude.

170 **SUMMA** tui tibi fit reverentia. Plura super-
sunt;

Et vox in cursu est. At verbis denegat aures
Cecropides nostris. Etiam sententia turbæ

Doctorum sic firma sedet: Si litera non dat
Nummum, nunc libros epulandos trado vo-
raci

175 Vulcano; rabie qua tostis fervet arenis
Africa, serpentum matercula. Nomen inane
est

Et Fama, & Virtus, dum defunt horrea
Docto.

Quisquis Aristoteles, quisquis vult esse Cle-
anthes,

Pallefcit macra effigies, tenuisque vagatur

180 Trama Hominis, pulpæ umbra, & viva pel-
le cadaver.

Cur ego desperem pinguescere? Vana supel-
lex

Cur mihi quærat, qua moesti vivimus? &
quam

Vendere non est, ut censum duplicare que-
amus?

Proh viles animæ! Facitis Cælestia mercem.

185 **LUMINIBUS** contenta suis, & fidere Vir-
tus Def-

46 **EQUITIS BOTELENI**

- Despicit exiguos alienæ frugis honores :
 Arctoo quid enim confert, aut addidit astro
 Obsequium magnetis ? Si datur extera mer-
 ces,
 PRÆMIA Virruti Fama est. Hoc Numine
 rapti
 190 Semidei caluere. Hoc præcipitante cucurrit
 Hannibal. Hinc Alpes quassatæ, fractaque
 rupes :
 Hinc Trebia, & laceros volvis, Trasimene ;
 Quirites.
 Mars hinc immensus Cannarum, & territus
 armis
 Aufidus : antra fugax optabat Naïs in Orco :
 195 SCILICET in nobis Cælestis condita flamma
 Nobis major inest. Sacræ nec originis un-
 quam
 Immemor, æterni dat pignora fida vigoris,
 Novit nosse suum ; & novit quo lumine nos-
 cat,
 Immensæ similis. Mundosque, & culmina
 Cæli
 200 Cognatique Dei penetrabilia lustrat, & ipsum.
 Illi Fama placet, pariter post fata superstes.
 Famâ etiam gaudent Superi. Summoque Deo-
 rum
 Plaudentis grata est sonitus opulentior ara.
 Luscorum est aliquis, nostros qui lumine
 versus
 205 Turbidiore legit. Satyrarum fascinat ausus
 Optandos, ravidusque tuens exurere tentat.
 Sic Stygis in ripa, nigrior caligine bufo
 Stat

SATYRA TERTIA. 47

- Stat tumidis oculis, acieque scatente venenis
 Terrere aspiciens animas, quæcumque Cha-
 rontis
 210 Navigio nondum Fatorum lege vehendæ.
 Effugiunt miseræ monstrum ; queruloque su-
 furro
 Tabificam scatebris iram execrantur Avernis.
 At mihi pugnanti Laurus parat alma trium-
 phos,
 Toxicamorbifugum removet feralia bacchar.
 215 EST PIUS & blandus qui pugnam arte me-
 dendi
 Flammas & ferro putres desævit in artus.
 Agglomera pariles, Arctaloge Cercopi-
 thece,
 Ut risu quatiar ; nec chartam pone, vel cæs-
 trum,
 Vel quæcumque procax ope cornicaris amici.
 220 Putidus hic surdum Dominum modulamine
 rauco
 Præfert Numinibus. Pol ! Qua mercede mi-
 sellus ?
 Ne sitias fontes Permessidos. Arce dolosa
 Fert sitis ista famem. DA CARMEN carmi-
 ne dignis.
 Si Lalage tulsit, Crocale si pulchra pepedit,
 225 Conventus dicat Cælestes (absque flagello)
 Mævius, & Codrus, Bavii tot, tot Clu-
 vieni ?
 ARBITER insanus dederis cum præmia pra-
 vis,
 Gratuitò tunc nemo bonus. Sed sumite Thra-
 ces, Odry-

48 *EQUITIS BOTELHI*

- Odryfii, Cilices, Numidæ, Arcadès, atque
Britanni,
230 Sumite divitias, quantum sitis optet avara:
Dummodo Psapphonem vestro cantetis in axe:
Est PSAPPHON DEUS INGENS. Hæc reso-
nare jubemus,
Cum Psapphonis aves sylvas repetatis opimæ.
Nostrorum Dux quisque fame pereatque, si-
tique;
235 Æolus hunc premat, & premat undis Enno-
figæus.
Enatat Arctæas foedare cadavere nudo,
Eoasve plagas: Noster fuit: hoc hiat esse.
Pinguescant Psapphonis aves. **IGNOBILIS**
illa est
Gloria, quæ nummis emitur. Cunctique per-
ibunt
240 Heroum, factis qui non nituntur, honores.
Concessura solum, quod magna Palatia pres-
sent,
Pars cecidit Romæ. Nero jussit ædifica-
tor.
Plaudebant Proceres. At vox erat Urbis
amara.
Illacrymat mutila, & servit; dum saxa,
Tribusque,
245 Dilaniat flagrans non exarmata potestas.
Decrescente Urbe, immensum tecta aurea
crescunt.
Marmoreis pulcher Vertumnus forsitan hor-
tis
Invidet. Æquoreus spumantia cærulea Rector
Mu-

SATYRA TERTIA. 49

- Mutare exoptat stagnis. Hoc Tethyos almæ
250 Nereidumque chorus. Nova velles æquora,
Triton,
Squamosique greges cauda secuisse bifurca.
Namque mare undosum stagna expatiata Ne-
ronis:
Satque Tridentiferi turbam explicitura natan-
tem.
Tot stagnis, totidem faciendis undique rivis
255 Fluxit aquæ multum; plus sanguinis. Obruit
adstans
Et pecus, & gentes. **VARIÆ** nimiaque
phrenesi
Cæsaris Imperium & Romanos immolat ipse.
Venalis Prætor, venalia jura Senatus;
Namque (nefas!) **AVIDI** jam munus Judi-
cis, atque
260 Mercatoris idem est. De theca Principis em-
tam
Justitiam populis vendit cum fœnore Judex,
Inde prius numerata pecunia conduplicatur.
IN QUIBUS es terris, justis conatibus unus
Qui metui metuas, & ames (Regnator)
amari?
265 Oderit, & trepidet populus; repleatque Re-
gentum
Thesaurus gazis. Spolietur rure, domoque,
Et victu, & patria, natisque, & conjuge,
& ipso.
Imperium, vasti sceptræ & sublimia Mundi
Saturno erepta: impatiens ut Juppiter illi,
270 Eripuit Fortuna Jovi. Rapto imperat Orbe,
Fun-

50 *EQUITIS BOTELHI*

Fungitur & Casus legis vice. Talia Romæ
Clamabat dolor, & furiata licentia fandi.

CUNCTA potest qui iusta potest, injusta
que damnat;

Nilque potest qui cuncta potest. Tutamina
sceptri

275 Fama cadunt & amor. Te Despote jura re-
cedant

Dignaque luctifico planctu, scenâque cruenti
Syrmatidis, infausta & mœsti feritate cothurni.

Sponde sua faciles olim coluisse feruntur

Orphea faxorum nimbi, retinente canore
280 Threicio. Motos stupuit Rhodopeia tellus
Et peregrinantes lapides in nubibus. Est nunc
Segnitias illis, & pigra libido soporis.

Obruere ah! revolent, istos, istisque faven-
tes.

Sæpe libidinibus laudum tibi verminat au-
ris,

285 Venales animi nituntur scalpere; frustra:
Nil horum. Venit derisor, venit Anubis
Latrator, pacemque negat, mordetque, tenet-
que.

Quisquis ades bonus, adsis; quisquis es in-
vidus, atque

Injustus, procul hinc; & te malè Numina
perdant.

QUAR-

SI

QUARTÆ SATYRÆ ARGUMENTUM.

DERIDET POETA PHILOSOPHUM PYRRHO-
nem, qui rerum existentiam dubitabat. Afferit ta-
men Botelbus, illarum apparentias fallaces esse. Quod
roborat Solis, Siderum, Elementorum, & Homi-
num exemplis. Hispaniam laudat, Virtutibus feli-
cem. Admonet eandem, ne obliviscatur praelii exi-
tialis, quo RODERICUS, ultimus Gothorum Rex,
ab corruptos mores, ab regnis depulsus fuit. Se-
nem denique se Vates fatetur. Mandat Musis, ut
funus ipsius floribus, & aromatibus nobilitent.
Aditque parvam insulam propter Salmanticensem Pon-
tem ab Hercule extructam; & ramis Insulam
obumbrantibus suspendit lyram, non amplius
(ut ait) tractandam.

SATYRA QUARTA:

PYRRHONEM totum Scriptor quicumque re-
legat,
Non sapiet mecum; nec dignum laude
putabo.
Sit licet hic Criticus Venusinus, Horatius
inquam,
In lyricis Princeps, emuncta nare timendus,
5 Et qui se in Cycnum transformat; cætera
verax.

H.

In-

52 **EQUITIS BOTELHI**

- Integer est Pyrrho stultus; prudensque probusque
 Dimidius, lympham si quis miscebit aceto:
 Sunt res. At rerum visos contemnite vultus;
 De tactis nec habenda fides. Sententia nostra
 10 Hinc pendet, firmans: NIHIL esse quod esse
 se videtur.
 Sol oriens Orbi reparatum reddidit Orbem;
 Quem Chaos obruerat nocturnum. Panem
 creatur,
 Nam Mundus cum luce redit. Crystallina
 nusquam
 Hospitia; igniferis transfumant curribus algæ;
 15 Astra novo cedunt hebetata Hyperionis igne,
 Et dubiæ languens intermicat orbita Phæbes.
 Imperat exultans Zephyris Natura volatus
 Floriferos, avibus modulamina, nubibus ostium,
 Perspicuos rivis risus, pompamque viretis:
 20 Irim mentitur (flamma feriente pruinas)
 Omne nemus. Fulgent gemmantia rore ligustra,
 Cumque rosis violæ, & fragrantis amaracus
 horti
 Deliciæ, & nardus, cunctisque in frondibus;
 Iri, es.
 Utque nukum famulæ (sponso adventante) soror
 25 Vestibus, & formam gemmis argentibus ornant:
 Sic Natura novos cultus meditata, novosque
 In-

SATYRA QUARTA. 53

- Induta ornatus, nitido se tradit amanti.
 Illum non falsum dicit Maro. Credite;
 Vates.
 Sed Solem falsum dicam, falsumque Maronem.
 20 Nam si oculus vitreas assumat pervagus alas,
 Summa petens: nebulas turpes, maculasque
 nigrantes
 In Sole aspiciet, referentes forsan Avernum:
 Sic reliqui flagrant, quos puros credimus
 ignes.
 Fœmineum retinet Cytherea in sidere mo-
 rem;
 35 Et constans sibi, non minus est mutabilis,
 astrum,
 Quam mœcha. Inversis faciem sine fronte
 figuris
 Innovat, ultra etiam species formasque Dianæ.
 Credis Apollineo Saturnum lumine clarum:
 Tractus at immensus Coeli vetat. Ipsaque
 Solis
 40 Fax longinqua perit, nec ad Orbem perve-
 nit illum.
 Præbent fulgorem nitidissima corpora circum
 Parvi quinque globi comites. At sidera sum-
 ma
 Igne micant proprio. Dubia caligine paucis
 Perpetua imminuunt hebetantque crepuscula
 Lucem.
 45 Innumeri Soles, Lunæ, Stellæque rotantur,
 Terrarumque globi; vasto quoque gurgite
 fontes Occa-

54 **EQUITIS BOTELHI**

- Oceani, unde haustum sitientia sidera ducunt,
 Humentesque animos. Arctoi Signa recessus
 Quæ bene Sidonias proras, Grajasque gubernant,
 50 Immota & gelido frigentia comprimis axe:
 Deliras. Frigetque tibi mens inscisa tantum:
 Ursæ namque duæ, quatuor superare volatu
 Solis equos norunt. Circumvaga lumina plures
 Lustrant extrema latitantes margine Mundos.
 55 Ad latus est nostrum locus illis. Inde vetamur
 Obliquos referare sinus; aciemque fefellit
 Senita, & illudens minimos arctatur in orbis.
 Cætera mille modis visus fallentia nostros
 Inveniet, meliora dedit cui pectora Titan,
 60 Et cui plus radii posuit sub corde Prometheus.
 Proxima te quatuor fallunt Elementa. Putabis
 Discordesque Duces, propria & statione manentes.
 Desipis. Ætherei devexa altissima Mundi
 Assumta levitate, Fretum, Tellusque pererant,
 65 In Barathrumque graves incumbunt Ignis & Aër.
 Concordes, cunctique fovent, cunctique foventur.
 Unda Ignem juvat, Aër Terram, pulcher
 Amoris Ar-

SATYRA QUARTA. 55

- Ardor amans omnes Ignis face reddit amantes.
 Inter se placidi connubia mutua jungunt.
 70 Hinc animæ innumeræ, & fervet repetita propago.
 Immò unum quatuor dicas Elementa necesse est.
 In sese assidue vertuntur, bisque duorum
 Vivida compages nexu coalescit ad instar
 Geryonis, ritumque novat sua corpora Protei.
 75 Tartareos montes vastis fornacibus Ignis
 (Vitalisve calor spatiosi corporis) Undæ
 Immistos exurit. Et hinc alimenta globusque
 Flammaque habet. Pulmo Aër indefessus anhelat.
 Et miro cunctis effervescentibus astu,
 80 Destruitur pariter, pariterque refingitur Orbis.
 Hasque vices Ignis peraget, Tellusque, Fretumque,
 Atque Aër, donec, forma cessante perusta,
 Unda, Aër, Tellus, Ignisque sit ultimus Ignis.
 Nil equidem motu vacuum, tardumve, pigrumve,
 85 Mens finit exagitans operoso Numine molem,
 Vivacesque artus; nam prodigialiter ILLUD
 VITALE IMMENSUM vitalibus influit ex-
 tis.
 Quid de seminibus garris Plato? Quidve
 jocularis

Py.

56 *EQUITIS BOTELHI*

Pythagora? Et reliqui veteris sapientia chara-
ta?
90 Fortuita informas, Epicure, exordia rerum?
Sed, quid si volitent corpuscula, foedere
fracto
Dissociata iterum? Qua tunc in sede quies-
cam
Pensilis, & tractus disjecti turbine Mundi?
Nil mihi vobiscum. Rimari plurima nolo.
95 Sed piger in Satyram, nugasque, jocosque
relabor.
Laternam Cynici sidus puto. Plus nitet illa
A domino; prisca quam tempestate micabat
Frugibus Argivæ liquidis perfusa Minervæ.
Dolia nil curans qui risu & dente canino
100 Defricuit toties Cives, Regesque, Duces-
que,
Inter mille Viros, vafra præeunte lucerna,
Unum Hominem quærit. Mediis quærebat
Athenis.
Quid si quæsisse Homines ubi dicere nolo?
Humana occurret specie fæx vera ferarum.
105 Non elephas pius, aut, proles generosa, leo-
nes;
Sed tigres, ursusque rapax, vulpesque ma-
lignæ,
Spurcus aper, lupus; & venient grex major
onagri,
Vifos Pyrrho Homines Homines neget, o
sceleratus
Inspidus Pyrrho! Similis sed luce jocosa
110 Exit Alexandri derisor, & incola testæ.

Il-

SATYRA QUARTA. 57

Ille etiam docuit, NIHIL esse quod esse vi-
detur.
Non lego, non video, non audio denique
verum.
Divinam hanc lucem puteo sepelire profundo
Nescio cui placuit Sapientum. Fugerat olim,
115 Primaque Virtutum terram indignata reliquit.
MENDAX omnis Homo, Mundus quoque,
formaque rerum.
Et qui mendaces neget istos, invenietur
A non mendaci mendacior omnibus istis.
Vera doces. Unum precor addas: Obvius
Æmon
120 Attalici textis, gemma præsignis & ostro,
Gazæ ostentator, fueritne quod esse videtur?
Exiguo ceniu, fastu majore laborat.
Fumolam lauri famam petit. Utque profundat
Prodigus, ipse fame sese consumit avarus.
125 Edere magna parans, & non edit, & simul
edit.
Sunt quasi fama fames, & fumus. Nomine
grata est
Pro fumo, fama que, fames; & habere pu-
tatur
Iam famis ipse famem. Sed dum fumosus an-
helat,
Fumus abest Laribus, fumum fumo inde fu-
gante.
130 Jam plaudendus adest. Pulcro sua munera
profert
India; sepositi Seres fucata dedere,
Pectine quæ densant reparati viscera vermis.
Non

58 *EQUITIS BOTELHI*

Non ego, quando illi fuerat pro ventre
 crumena,
 Lautum agere hunc dicam. Quid dices er-
 go? Cacare.
 135 Exonerat loculos ut ventrem. Tot cruciatus
 Invida Tisiphone nescit. NIL DURIOUS est,
 quam
 Magnatis fastus cum paupertate. Tumescit
 Certatura bovi rana; & pellem amula ten-
 dens
 Rumpitur. Est horum numerus, quot Nilus
 aristas
 140 Dat Phariæ segeti, vel quot revirescere fron-
 des
 Vere solent, quam multa comam superantia
 sylvæ
 (Ab Jano ad Jani repetitas usque Kalendas)
 Delusi & grati ausculant mendacia Reges.
 Talibus, o numquam foedata Hispania lar-
 vis,
 145 Dum tua te Virtus, moresque tuentur avo-
 rum!
 Ignibus ambustos olim audio Pyrenæos
 De Cælo tactos. Rupes liquefacta metallis,
 In pelagi faciem, gazis opibusque rigabat
 Convalles pretiosa suas. Si flamma resignet
 150 Nunc etiam reliquos montes, hoc more ni-
 tebunt
 Conversi in fluctus scopuli: Nam gentis ama-
 tor
 Dilectam Hesperiam constans opulentat Olym-
 pus.

Est

SATYRA QUARTA. 59

Est frugum, pecudumque ferax; pietate, ma-
 nuque,
 Heroum Mater, studiis cultissima Phœbi.
 155 Non aliter sordent aquilæ terrena, superque
 Nubes atque Notos Cælum petit; æthere
 puro
 Insurgens glomerat gyros; spiramque retor-
 quet,
 Inque rotas excelsa vagas inflectitur ales
 Quæsitos imitata polos. Sed Sidera quam-
 quam
 160 Et Superos sequeris, Princeps Hispania, tandem
 Libera nunc Vati concedas verba rogamus,
 Qualia nempe suis permisit Roma triumphis.
 Excidat (heu!) numquam memori de pecto-
 re strages,
 Quam Tartessiæcis olim dedit Afer in arvis.
 165 REX MOLLIS mollem populum facit. Ulti-
 mus ille
 Regnator valida frustra de gente Gothorum,
 Prolis inops, victusque animi, nec pronus
 ad arma,
 Talis erat; talesque suis effecit Iberis
 Insolidas mentes, corda & titubantia recto:
 170 Nobilis, hortorum secessu, veste Puella
 Deposita, lymphis pulchros perfuderat artus.
 Non visus nudam Rex vidit, & astupet illi,
 Et perit, & nescit se visus fraude perire,
 Perque oculos intrant, & non videt ipse ve-
 nena.
 175 Tempora mox, nactusque locum, semperque
 repulsus,

I

Blan-

60 *EQUITIS BOTELHI*

Blanditiis miscet promissa, iramque: Quid
ultra?

Vi scelerosus eam subigit, potiturque subacta.

Heu! quanto Hesperiae stabunt tua crimina regnis!

Pleniùs & Phrygio raptore, & funere Trojae;
180 Exemplar seclis Hispania moesta ruinae,
Exemplarque simul memoraberis ipse nocentum.

Ad lachrymas natae narrantis concipit æstus
Ultiores genitor. Proh vilia tempora! grates
Isti agerent Proceres. Novi. DOMUS illa
beata

185 Fertur, qua sceptris nata est inhonesta voluptas.

At Gothus, & terris, & clarus sanguine labem

Dedecoris, vellet mactato extinguere Mundo;
Excessitque modum, totusque in imagine poenæ est.

Delirus Libycis vindictam quærit in armis.

190 Induperatorem Libycum non regna minora
Mulcebant, nullas quam passa potentia metas.
Ambitione furens, retinacula summa nigrantia
Creditur Europæ meditatus flectere dextra.
Humano Genèri (dixit) fuit anchora quondam

195 Tybridis Imperium. Socios, Civesque merentes

Donabat sceptris; misit sub vincla Tyrannos,

Le:

SATYRA QUARTA. 61

Legibus & Reges ipsos servire coëgit.

Purida me claudent abjecti regna Syphacis?

Aut Bocchi ambigui? CANTU plumisque
venusta

200 Infelix, miseris volitat quæ rupibus ales!

Jura dabit mecum majoribus Africa regnis:
Imperii nostri fiet provincia Mundus.

Hæc memorans, capuloque manum Mavorum
tius implet,

Belligerasque jubet latè prodire phalanges.

205 Jam mare velivolis oneratur pontibus, & jam

Fatales aditus nostram tenet advena Calpen.

Debuerant portenta Deum prædicere diros
Hispanis casus, damnunquæ aperire futurum.

Cur gemini Soles? & deducunt Matrem

210 Pondere semifero, cur desunt monstra? rubentes

Aut putei? lapidumve imbres? Ubi voce ferarum,

Et pede turbatae Urbes? Sed quæ nuntia cladi

Omina sufficerent? Ulularunt urbibus ipsæ

Arrepta feritate Urbes, rabidaque cohortes.

215 Largius haud unquam patuit, quot sava pericla,

Quotque feræ est Homini certans Homo. Saxeus imber,

Armorum torrens, puteique fuere rubentes

Ipsorum immenso fluitantia regna cruore.

Multiplices Soles poteris, qui cuncta coquebant,

220 Regnantes dixisse novos. Si monstra requiris,

Portentum, monstrumque suæ fuit ipsæ ruinae
San-

62 *EQUITIS BOTELHI*

- Sanguineus, discors, inversus, & horridus
Orbis.
Cuncta labant ferro & flammis. In montibus Echo
Reddere non notas voces, lituosque laborat.
- 225 Rex victus dira properat discedere pugna;
Atque fugæ mandare animam. Lascivus,
inersque
Destruit imperium, gentesque, & destruit
aras.
TANTUM errant quoties errant Reges! nece vili
Perfolvunt pœnas, nec posteritate quiescunt;
- 230 REGNORUM fortuna cadit cum moribus,
atque
Mutata Imperium mutatum fata sequuntur:
Hosti quem timuit, populus se tradit inermis;
Invisos mores probat usus, membraque vestem,
Lingua sonos, cervixque jugum. Quò gloria
prima?
- 235 Quò vultus abiere Dei? Cum moribus ab-
sunt.
Ecce revertentes iteras, gens mira, triumphos;
Quos Virtus revocata dedit, revocatque manendo.
Hæc super incultis animis dictare juvabat,
Dum me definuit plaudens Salmantica Musis.
- 240 Prosequeretur forsitan. Dextro sed Apollinæ
quamvis

Mens

SATYRA QUARTA. 63

- Mens viget, Ingeniumque mihi; pectusque
canorum,
Dedecet ulterius cantu resonare senili,
Viximus. In senium ventum est. PLACATUR iniqua
Carminibus nec Parca bonis, nec furda Senectus.
- 245 Imminet, & propior falcem Libitina coruscat.
Immineat. Fatum, suprema, & tempora vitæ
Nec voco, nec metuo. Sacra regione parantur
(Heroum sedes) convexa micantia nobis.
Ille ego qui fractus rupta compage jacebit;
- 250 Non ego, corpus erit. Corpus mihi displicet ipsi.
Degravat, & Terræ terrenum pondus inhærens
Proditor est animi. Tabescat; qualia sæpe
Extenuata fluunt per inanes nubila ventos.
Spiritus ibit ovans; patriumque reversus in
axem
- 255 Sub pedibus cernet tenebris nigrescere Terram.
Sic, cum se stupuit geminatum Mundus,
& acer
Detectis remeare Ligur properabat ab Indis,
Latitæ cumulat redeuntem litora nostra.
Sic rate, cui meritò fecit Victoria nomen,
260 Alter adit Nerei jam deficientia claustra.
Undivago vix nora Deo. Solemque sequutus
Metiturque Globum latè, finesque latentis.
Obvia sed relegens ultro sua litora, terram
Ter-

64 EQUITIS BOTELHI

- Terram alacer clamat primus de puppe. Fideles
 265 Accurrunt comites: terram terram undique
 lati,
 Et patriam, patriam resonant; hilarique tu-
 multu
 Itur in amplexus; oriturque furoris imago
 Plausibus, & veniunt obliviam grata laborum;
 Tunc vos, Pierides, finem cessantis alumni
 270 Ite coronatum violis; hilaresque volentem
 Accumulate rosis, Venetis de munere rubris;
 Aut illis vestri quas Pindi cespate sacro
 Ventilat omniferis Zephyrus placidissimus alis:
 Munus odoratum quod nutrit gleba Sabæis,
 275 Quæ rigat Eous fragrantia germina Ganges,
 Virgulta & Casiæ redolentia, quantaque pro-
 fert
 Cyprus odora Deæ, quidquid splendorque
 vaporat
 Phœbeus, peragens reditura busta Volucris;
 Hoc manibus plenis ad funus spargite nos-
 trum.
 280 Adjacet Herculeo ponti, nec distat ab Urbe,
 Insula parva quidem; sed formosissimus amnis
 Alligat invigilans amplexu, & more draconis
 Hesperidum, pulchram circumfluus orbibus
 ambit:
 Vel diadema putes, fluvium quod fortè co-
 ronant
 285 Floribus, & viridi liquida inter cornua fronde.
 Ornat gramen humum; confinia grandis opacat,
 Ighitos Cancris Soles quæ summovet ulmus,
 Dulce avibus columen. Plaudentes cantibus
 optant Rum-

SATYRA QUARTA. 65

- Rumpere candiduli nativa silentia pisces.
 290 Hac melius poterat requiescere Tityrus umbra
 Lentus, & has cuperent salices carpisse ca-
 pellæ.
 Nymphæ prata colunt; fluvii pulcherrima
 proles.
 Hic tumulum tenuisse velim. Fortasse cadaver
 Alite Mæandri mutetur, grataque findi
 295 Proxima Cycneis albescant flumina monstris.
 Interea (nullo repetendam tempore) ramis
 Emeritam suspendo chelyn, studiumque re-
 pono.

NOTÆ

DOCTORIS DOMINI JOANNIS
 GONZALEZ DE DIOS,
 in Salmanticensi Acadèmia primarii
 Humaniorum Literarum
 Magistri.

Prefatio ad Notas.

DIOMEDES Grammaticus de Poëmatum ge-
 neribus agens, sic Satyram definit. *Saty-
 ra est Carmen apud Romanos (non quidem
 apud Græcos) maledicum, & ad carpenda hominum
 vi-*

vitia Argeæ Comœdia charactere compositum: quales scripserunt Lucillius, Horatius & Persius. Et olim Carmen, quod ex variis Poematibus constabat, Satyra vocabatur: quales scripserunt Pacuvius, & Ennius. Huic consonat Quintilianus (lib. 10. Orat. cap. 1.) Satyra quidem (inquit) tota nostra est, in qua primus insignem laudem adeptus est Lucillius. Ibi & Horatium, & Persium laudat. Et inferius: Alterum illud est, & prius Satyræ genus, quod non sola carminum varietate mistum condidit Terentius Varro, vir Romanorum eruditissimus. Ex quorum sententia duæ referantur Satyræ species. Quarum secundæ scriptores produntur Pacuvius, & Ennius juxta Diomedem. Et de Pacuvio quidem hodie obscuram satis memoriam habemus; de ejus verò Satyris nullam. Ennii Satyræ à priscis Grammaticis sæpè laudantur. Porphyrius autem verus Horatianus interpretis utriusque meminit ad Satyr. 10. lib. 1. cujus hæc sunt verba: *Item Ennium, qui quatuor libros Satyrarum reliquit: & Pacuvium huic generi versificationis non suffecisse.* Opus verò illud Ennii ex variis carminum generibus constare, ex ipsius Ennii fragmentis, quæ apud Grammaticos reperiuntur, liquido patet. Ad hujus Satyræ speciem videtur referendum opus illud Petronii, quod inscripsit *Satyricon*, necnon illud Joannis Barclaji parilis tituli. Quibus adde & Satyrici nostri fabulam, cui titulus, *Satyricon*, à *Cuevas de Salamanca*.

Verùm, his præmissis, priorem Satyræ speciem, nobis propriorem, pertractemus.

Hujus Authorem Lucillum fuisse, præter **Quin-**

Quintiliani testimonium, constat ex Horatio dicente lib. 2. Sat. 1.

..... *Quum est Lucillius ausus
Primus in hunc operis componere carmina mo-
rem, &c.*

Etiam Sat. 10. lib. 1. ubi sic de ipso Lucillio.

..... *Et Græcis intacti carminis auctor.*

Ubi Porphyrius: quem inventorem hujus carminis merito dixit, quia primus Lucillius Satyrica carmina scripsit. Et quia hujusmodi carmen maledicum in locum veteris Comœdiæ successit, in qua etiam in probos maledicta cojiciebantur, Iambicis trimetris usum Lucillum constat, quod Iambus pes esset aptior ad maledicta, ut ex ipsius notatione constat: *ιαμβίζεν* enim idem est, ac *maledicta jacere in aliquem*, & illum probris figere. Hoc firmat Horatius cum ait:

*Quem criminosis cumque voles modum
Pones Iambis.*

Quod autem Lucillius hujusmodi carminum genere usus fuerit, constat ex ipsius Satyris, cujus Fragmenta collegit, disposuit, & Notis illustravit Franciscus Jani filius Duosæ, è cujus Lucilli 38. lib. hæc decerpsi.

Concedat homini id quod vult, deliniat,

Corrumpat prorsus, ac nervos omnes eligat.

Hexametris etiam usum fuisse patet ex ipsius Satyris. Posteriores verò Poætæ Satyras suas hexametris tantum versibus adornarunt, ut Horatius, Persius, Juvenalis, & alii. Quos novissimè feliciter imitatus est Botellus noster: (de cujus Satyrarum stylo, & elegantia plura inferius.)

K

Jam

Jam verò quod ad Etymon vocabuli pertinet, non satis convenit inter Grammaticos. Quidam enim dici putant à verbo Græco σαίρω, id est, *rideo*, vel *labia more canum diduco*, ex Phor-nuti sententia, qui, *Satyri*, inquit, *ex eo nomen sortiti sunt, quod ore more canum diducto, rideant.* Alii à farcimine variis rebus referto, per similitudinem variorum factorum, & personarum Satyram nominatam voluere: & tunc quidem scribunt *Saturam*: quam sententiam tuetur *Sanctius noster*. Alii à *Satura* lance, variarum primitiarum plena ad sacrificium. Alii à *Satyra* Lege, quæ una rogatione multas res comprobaret.

Omnium autem optimè, ac verissimè censere videntur, qui *Satyram* à σαΐνη hoc est, *salacitate* deflectunt. Hoc præter alios multos, probat Theocriti Scholiastes, dum ait: Οἱ Σάτυροι, καὶ οἱ παῖνες εὐεπίφοροι πρὸς τὰς σαυσίας. ὅτι δὲ οἱ Σάτυροι παῖνες, δῆλον ἀπὸ τοῦ ὀνόματος. ἀπὸ γὰρ τῆς (σαΐνης πεποιή) οἱ Σάτυροι. Σαΐνη ἢ ἡ εἰς τὴν ἐπιθυμίαν ἐκπύρωσις, & c. *Satyri*, & *Panes* *proxi sunt ad Venerem.* Quod autem *Satyri* sint tali ingenio, ex ipso nomine constat. *Satyrus* enim à *Sathe* dictus est. *Sathe* verò est *inflammatus impetus ad libidinem*, & c.

Amat *Satyra* Ironias: etenim clam, & sub specie laudantis, cum risu mordere consuevit. Gaudet argumentorum varietate. Nam instar *Satyri* capripedis huc, & illuc sine ordine & modo excurrendo exultat: unde nonnulli *Satyram* à *Saliendo* dictam existimarunt.

In *Satyra* laudatur ingeniosa inventio, frequens,

quens, & acuta sententia, vis & acrimonia: dicendi acumen, facetiæ, urbanitates. In verbis expetitur proprietates, & elegantia: in versibus apta compositio, in acerbitate jocus. *Satyra* denique neque scurrilia, neque plebeja, neque obscœna quandòque verba reformidat.

E re præsentis visum est circa *Satyrici* Poëmatis staturam, seu versuum numerum (cùm nullus, quem viderim, id hucusque tetigerit) quid sententiam breviter aperire.

Antiquiores *Satyrarum* Scriptores, & aliorum Poëmatum Auctores, tandiu prosequuti propositum videntur, quandiu Poëticus ille furor, cujus calore agitantur, pro re suscepta duravit. Hoc non rarò accidisse testantur nonnulla virorum doctorum opera manca. Unde conjectari licet, *Satyras* tum veterum, tum recentiorum, nulla hujusmodi Poëmatis habita ratione, proditas esse, vel pro scribentis libidine, vel pro suscepta materia, aut calore mentis cœtro agitata. Hanc nostram conjecturam firmant laudatissimi *Satyrarum* Scriptores *Persius*, *Juvenalis*, & *Horatius*. Nam *Persii* prima *Satyra* 134, tertia 118, quinta 190 versibus continetur. Secunda 75, quarta 52, sexta 80 versibus concluditur. *Juvenalis* simili imparilitate laborat, immò majore. Est enim, quæ sexaginta versibus concludatur: & quæ usque ad sexcentos sexaginta decurrat. Nec dissimili imparalitate procedunt *Horatianæ* *Satyræ*, sive *Sermones*. Nam cùm pleræque centenarium numerum non multum excedant, pauciores infra quadragenarium desinant;

deant; una (*libri secundi tertia*) trecentorum viginti versuum numerum supergreditur. Hoc certe quiddam monstrum, & rationi minus consentaneum videtur: veluti si quis gigantes, & pygmæos fratres adstruat ab iisdem parentibus generatos.

Nos ipsius Horatii præceptis inhærentes agentis;

Est modus in rebus, sunt certi denique fines,

Quos ultra, citràque nequit consistere rectum,

& re accuratè, ac maturè perpensa, illam Satyræ modum tenere, & congruentem mensuram servare statuimus, quæ nec infra ducentorum quinquaginta versuum numerum desideat, nec attingat numerum trecentorum. Hoc Poëmatis hujus natura postulare videretur, cum per illud Lectoris, vel Auditoris intendatur ad tempus animi relaxatio: cui multò jucundius erit Poëma, si uno (ut sic dicam) ductu totum opus perbiberit. Hæc præcipuè dicta sunt propter sextam *Juvenalis* Satyræ, ad sexcentos sexaginta versus (ut præmissimus) excurrentem. Nec tamen probamus breviores illas Horatianas, quas prodidimus, cum tantum videatur Poëta Lectori propinasse. Auream mediocritatem cum Horatio ipso laudamus: & quem idem statuit, probamus modum & medium; siquidem

..... medium tenuere beati.

Hunc modum tenuisse Botelhum nostrum video, hominem (pace aliorum) eruditissimum, & ad usum factum.

De Satyræ stylo, & sermone nonnulla etiam præmittamus oportet. Hic sub initium (ut humana-

manæ res ferunt) imperfectus, limâque dignus fuit. De Inventore *Lucillio* sic *Horatius lib. 1. Satyræ Satyra quarta.*

..... durus componere versus;

Cum flueret lutulentus

Garrulus, atque piger scribendi ferre laborem;

Scribendi recte.

Lucillii stylum limavit *Horatius*; non sic tamen, ut hebetudinem quamdam, & duritiam non præ se fefat. Ait idem *Horatius*, illum habendum Poëtam, cui sit vis ingenita ad carmen, & mens divino furore percita ad altiora, quam ut humana credantur, concipienda, atque os, quod debite concepta, magnificè, & altisonè eloquatur.

Ingenium cui sit, cui mens divinior, atque os

Magna sonaturum, des nominis hujus honorem.

Cum igitur *Satyra* sit Poëma laudabile, neque despiciendæ magnitudinis, stylo Poëtico (qui est omnium sublimior & præstantissimus) scribendam esse censemus.

Superavit aliquantulum *Persius* *Horatium* Satyrici carminis elegantia, & stylo. Sententiis tamen adeò obscuratis est usus, ut de illo meritò cecinerit *Ovvenus*:

Scripta tenebrofi lego, non intelligo Persi.

Lectores nimium despicit ille suos.

Juvenalis utrumque & sublimiore stylo, & sententiarum perspicuitate longè antecelluit. Botelhus verò noster ad eam sublimitatem, & elegantiam *Satyras* perduxit, ut pro hujusmodi Poëmatis absolutissimo artificio, & speciosissimo dicendi genere nihil amplius desiderari possit.

Nec

Nec Satyrici nostri sublimitas quidquam detrahit perspicuitati; siquidem illius Satyræ multò sunt clariores, & intellectu faciliores, quam Satyræ *Juvenalis*, quæ reliquorum Satyras & elegantia præstant, & perspicuitate. Abundat etiam Botelhus jocos, ironiis, sarcasmis, facetiis, & scommatibus, quibus ornari debet Satyra, & per quæ vitia ridicula, & vilissima referantur. Denique pro Satyrico nostro percipiendum, *Juvenalis* accuratè lectoribus introspectendus, & versandus: ut Botelhus, quemadmodum purpura juxta purpuram, non injustè dijudicetur. Hanc sententiam ferunt eruditi viri, qui optimorum veterum Poëtarum Latinitatem coluerunt, & callent. Sed (tempora!) judicium, & decisionem sibi assumunt, qui primoribus labris, & juxta veterem præcæmiam, ut *canis Nilum*, in transitu Latinitatem præbiberunt.

Gratulor Salmanticæ nostræ, quæ sapientissimo, & cælesti genio prædita, non solum propriis magnitudinibus ornatur, sed etiam (velut illa Ægypti præfulgida turris, quæ inter septem Mundi miracula numerata fuit) in occiduo, & incomparabili splendore suo in portum Artium, & Scientiarum Heroicos, & sublimiores viros undequaque evocat, & mirabiliter attrahit.

NOTÆ IN PROLOGUM.

VERS. I. *NOSCITUR A MULTIS, &c.* Infrenatæ libidinis impotentiam insectaturus Auctor, sub comœdiæ nomine (quæ reverà tota homi-

minum vita dicenda est) Marcum, & Lausjuni inducit, perditissimos scortatores: alterum Afram meretricem, donec in egestatem redigeretur, argento, gemmis, auro prodigaliter ornantem, si ve onerantem: alterum pudoris, & famæ turpiter prodigum, Gallam, notissimum scortum, uxorem ducere sibi impensè gratulantem.

5 *PER FATI BLANDITUS, &c.* Arridente fortuna. Simili verbo usus est Lucretius lib. 2. vers. 172.

Ut res per Veneris blanditum, secla propagent.

7 *ABJICITUR PAUPER MARCUS, &c.* Postquam opes ejus omnes absorbuerunt Afra scortum, & Iena mater.

9 *NEC MAGIS irradiat, &c.* Ionem intellige, Jovi dilectam: quæ in vaccam ab ipso Jove mutata fuit, ne Junoni pateret adulterium. Eadem mox in Ægypto pristinam formam obtinuit, indulgente Junone mariti precibus. Ibiq; sub Isidis nomine dea ab Ægyptiis adorata fuit.

10 *AXE PARÆTONIO*, hoc est, in Ægypto: quæ regio ita dicta est ab urbe Parætonio prope Alexandriam, quam Ammoniam vocant. *EXUITA JUVENCAM*. Amissa vaccæ persona.

11 *NON PALLAS, &c.* Præfertur Afra Veneri, Isidi, sive Ioni, Palladi, & Dianæ. De Iside, sive Ione diximus. Reliquarum venustas commendatur frequenter à Poetis. Palladem dictam volunt *από τῆς πάλλειν τῆ δόρυ*, quod hastam ferens, quasi vibrare videatur. Dicitur etiam Minerva, Scientiarum, & Bellorum præses. Utrumque noster luculenter exprimit inferius versu 135. Diana silvarum, & nemorum dea putata est.

16 AD

16 *AD MENDICATAM CONCHEM.* Conchis cibi genus ex faba, quo mendici alebantur. Itaque Juvenalis sic inopem quemdam interrogabat: *Cujus conche tumes?* Sipontinus ait, esse fabam cum suo cortice elixam, à similitudine concharum, quòd, fracto cortice, velut implicita conchis suis caruncula videatur.

30 *POPULIS DAT JURA MARITUS, &c.* Ludit in verbo *Dare*: quod de foeminis obscœnum quidem verbum est: significat enim, viris gratificari, & morem gerere, ne dicam mœchari; quale est illud Martialis epigrammate 56. libri 2. de uxore Galli.

. Non solet illa (inquit)
Accipere omnino. Quid solet ergo? dare.

32 *UNDE HÆC FOEDA LUES?* Propositæ, & sugillatæ turpitudinis, in causa esse, ait, lasciviora carmina. Cùmque hæc frequentiora apud Ovidium legantur, ideo hujus Amatoria taxat, ipseque objicit mollitiem.

41 *VIDISTI, &c.* Poëta noster eorum sententiam tenet, qui Augusti cum ipsa nata turpissimi incestus conscium Nasonem faciunt: Imò spectatorem ipsum reddit. Plura super hoc Ovidii interpretes, & alii: nos rem in medio relinquimus.

49 *ÆGROTOS ANIMO, &c.* Animorum ægri-
tudines, vel potius hominum insanias confert cum corporum per Autumnum ægrotationibus: quo tempore plurimæ esse solent juxta Hippocratis Aphor. sect. 3. Aphor. 22. ubi ex Græco sic habetur. *Autumno æstivi etiam multi morbi, & febres quartana, & incerta, lienis tumor, aqua in-*
ter

ter cutem, tabes, urinae difficultas, intestinorum tum leuitas, tum difficultas: coxæ dolores, anginae, anhelationes, intestinorum parte quapiam coarctatio, epilepsia, insania, melancholia. Hinc (quid mirum!) uberior mensis provenit Medicis, Pharmacopolis, adituis, & Vespillonibus.

52 *HEU! UBI NUNC, &c.* Lamentatur seculi nostri vicem ex recordatione illius aurei sæculi sub Saturno rege.

54 *CUR SATURNE, &c.* Saturno objectat amissam illam primævam felicitatem, quòd stultus pro Jove filio, quem voraville oportebat, saxum deglutisset. Nota est fabula.

61 *GNOSSIACI POPULI, &c.* Corybantes intellige, Cybeles Sacerdotes, qui Jovem aluisse dicuntur: tympana jugiter pulsantes, ne Saturnus puerum vagientem audiret. Dicti Gnessiaci à Gnesso urbe Cretæ clarissima, quò ex Ida Phrygiæ monte navigasse feruntur: ibique montem incoluisse, quem à nomine relictæ sedis etiam Idam appellarunt.

62 *SÆPIUS HÆMONIDUM, &c.* Hæmonides ab Hæmonia, & hæc ab Hæmo monte, quæ alio nomine dicta est Thessalia. Inde Hæmonides dicuntur Thessaliæ mulieres, à magicis incantationibus celebratissimæ. Crediderunt antiqui, lunam esse magorum incantationibus subditam, rubere in modum sanguinis, contrudi, quò vellent magæ, celo deduci, despumare in herbas. Laboranti illi (quod in ecclipsi fieri credebant) cymbalorum crepitu, & tinnitibus subveniebant.

65 *CLYTIEQUE, &c.* Clytie nympha quædam fuit,

uit, aliquandiu ab Apolline adamata. Verùm cum hæc Apollinis cum Leucothoe concubitus Orcha-
no, hujus patri, indicasset zelotipiæ stimulis agi-
tata: iratus Apollo odio gravissimo eam protecu-
tus est. Ea verò amoris impatiens, cibo, & potu
abstinens, Solem, quacumque teneret iter, oculis
sequebatur. Tandem fame, & dolore consumta in
heliotropium mutata est. *Ovid. 4. Metam.* Ab hoc
flore sumta est metaphora in assentatores.

66 *UNDA GREAT PISCES*, &c. Pulcrum
Asyntheton, quod ornatur zeugmate & syllepsi.

68 *FUS ERAT IN PRETIO*, &c. Delatores
abominatur, in optima quaque republica semper
execrandos. Trajanus apud Plinium juniorem, ip-
si rescribens, jubet ipsum despiciere occultas in
Christianos accusationes, hæc adjiciens: *Nam &*
pejsimi exempli, nec nostri seculi est. lib. 10. Ep.
102.

72 *TORPET ARISTORIDES*. Argus Aristoris
filius, quem centoculum cum Mercurius sono ci-
tharæ somno succumbere fecisset, interfecit, ra-
puitque Ionem, quam sub vaccæ specie servare
à Junone jussus fuerat.

74 *LAUDO SATYRAM*. &c. Probaretur (in-
quis ò lector) Satyra, si lecta prodesset. Verùm,
quis leget? ais. Aliqui fortè. At legant quamplu-
rimi: vix tamen unus ejus monitis insisteret.

76 *TAMEN INCLYTUS UNUS*, &c. Si ex Sa-
tyrarum lectione unum probum factum concesseris
Poëtæ, maximas Satyris gratias agendas cen-
sendum est: hic nempe unus pro mille habendus.

78 *DARDANIÆ STANTIS*, &c. Post pulcram
in:

inter Trojanos, & Græcos pugnae hypotiposin;
firmat Poëta propositam sententiam super unius
probitate commendata, prius Hectoris exemplo,
posterius Ciceronis.

80 *STAGNANTIOR EXIT*, &c. Xanthus flu-
vius, ut Achillem, Trojanis infestissimum, arce-
ret, & ut optabat, undis obrueret, accito in
auxilium Scamandro vicino flumine, multum æs-
tuans, & furens, in sublime purpureos fluctus ef-
ferebat, & ultra ripas notas explicabat: quos ta-
men Vulcanus, Junone mandante, flammis coër-
cuit. *Vide Homer. Iliad. 21.* ab illo versu, qui est
centesimus trigessimus sextus, usque ad 367.

. . . . Ποταμός ἢ χολώσατο κηρόδι μάλλον.

Fluvius autem indignatus est animo magis.

85 *HECTORE FULTUM*, &c. Unus Hector
bellum sustinuit Græcorum, quo vivente, ste-
tit Troja; sublato, periit.

90 *UNUS ERAT*, &c. Ciceronem egregiè com-
mendat: (& est alterum exemplum) cujus soler-
ti prudentia impii in patriam Catilinæ conatus op-
pressi sunt. Cum enim Consul exercitum in Cati-
linam comparasset, hic in acie occubuit. *Sal. in*
fin. bel. Catilin. Catilina verò longè à suis inter bos-
tium cadavera repertus est.

92 *PEFUSQUE CETHEGUS, QUIQUE*, &c.
Catilina, licet in patriam conjurasset, in acie ta-
men cecidit. Cethegus verò, & Lentulus, eidem
crimini obnoxii, ignobilis vitam finiverunt: siqui-
dem in Tulliano (est locus in cercere) uterque
strangulatus est. *Sal. In quem locum postquam de-*
missus est Lentulus, judices rerum capitalium, quibus
præ-

præceptum erat, laqueo gulam fregere. Et paulo inferius. De Cethego, Statilio, Gabinio, Ceparo eodem modo supplicium sumtum est.

93 *SIBYLLINA NOCTE.* Ex indulgente sibi Sibyllinorum carminum interpretatione crediderat Lentulus, portendi sibi Romanum imperium: ideo Poëta per jocum *regem* nominavit. Deridet hanc de Lentulo vaticinationem Portius Latro in *Declamatione contra Catilinam. Sibyllina nocte* dixit propter abstrusos Sibyllinorum Carminum sensus.

102 *SED FAMAM, &c.* Ex occasione famæ, Ciceroni ex egregiis factis petita, invehitur in eos, qui famam omnino negligendam docent, utpote post mortem supervacua.

109 *DEMOCRITUS*, ex Abdera oriundus multas peragravit regiones. Ad Gymnosophistas, qui in India erant, accessit. Omnes actus hominum solebat ridere: quia omnia ei videbantur ridicula. Dicitur est *πενταθλος* (quasi quinquies victor) quod calleret Physica, Ethica, Mathematica, liberales disciplinas: artiumque omnium peritus erat. Hujus est dictum illud, *λόγος ἔρμης ἀϊκίνη*: *oratio Mercurii flagellum. Ex suida; apud quem vide plura v. Democritus.*

110 *QUIQUE VOLUTABRIS, &c.* Diogenem intellige, sordidum illum philosophum, qui cum aliquando Platonis domum ingressus esset, ubi is cum amicis convivium celebrabat, aulae, & peristromata sordidis, ut erat, pedibus conculcans: *Calco*, inquit, *Platonis fastum.* Cui Plato: *Calcas*, ait, *sed majore fastu.* Nam hoc ipsum fastus erat, quod jactabat munditiei contemptum. Et quidem

tur-

turpior est ambitio, ex furo virtutis laudem captans.

112 *AT TU, &c.* Apostrophe ad Lectorem: qua eum ad instituti sui propiora reddat attentior.

115 *OMNES VIRTUTES, &c.* Virtutes omnes sub Prudentiam cadere docet Poëta, quam unicam virtutem affirmat, nomina tantum ab actibus variantem. Inde adaptat illi pulchrè Justitiæ, Fortitudinis, & Temperantiæ, cardinalium virtutum definitiones, quarum omnium, & reliquarum Prudentiam facit moderatricem.

127 *SPIRITUS HAUD ALITER, &c.* Quemadmodum anima sedes est Mentis, Voluntatis, & Memoriam, sic Prudentiam esse vult reliquarum Virtutum præsidem.

131 *SÆPE RUINAM, &c.* Damnat Clementiam sine Prudentia: imò peccatum esse probat exemplo rei apud Caudinas furcas à Samnitibus cum Romanis gestæ, & à Trojanis cum Sinone. De prioribus vide Liv. lib. 9. Dec. 1. De posteriore Virg. lib. 2. *Æn.*

138 *ARIES.* Machina bellica, qua veteres utebantur ad urbium muros impetendos.

139 *FALARICA*, vel, *Phalarica* juxta D. Isid. est telum ingens, torno factum, habens ferram cubitale, & rotunditatem de plumbo in modum sphaeræ in ipsa summitate. Dicitur etiam & ignem habere affixum. Hoc autem telo pugnatur de turribus quas *phalas* dici manifestum est, (Juven. *Consultis ante phalas, Delphinorumque columnas.*) A *phalis* igitur dicta est *phalarica*, sicut à muro, *muralis*. Hac

D.

D. Iſid. Eamdem originem, & uſum tribuunt Feſtus Pompejus, & Non. Marcellus.

146 *HISPANOS FORSAN*, &c. Continget tibi aliquando iter facere: inciſis in latronem: minatur is mortem, ni crumenam reddas. Tu tamen munitus armis (geſtas enim) non modò furem arces, verùm ipſum ſpolias, dum ſpe rapinæ fraudas.

155 *SIC VITII*, &c. Collatio viatoris cum Satyrarum lectore.

166 *ALTER IASON*. Æſonis, & Alcimedès filius: qui Pelix patrii conſilio incitatus, in Colchos navigavit, ut vellus aureum inde aſportaret, quod æripedum taurorum & draconis pervigilis cuſtodix creditum erat. Hæc tamen monſtra Medæ Colchorum regis filix conſilio adjutus ſuperavit; & huc illuc, quo libuit, tauros ſub iugo duxit.

173 *SEU MELEAGER*, &c. Hic filius fuit, Oenei, Calidoniæ regis, ex Althea conjugè. Is aprum Calydoniam regionem latè vaſtantem interfecit. Immiſerat Diana ab Oeneo ſpreta.

175 *THESEA SEU SUPRA*, &c. Theſeus Ægei, regis Athenarum filius ex Æthra, Pithei filia. Hic tam multa memoratu digna geſſit, ut unus inter Hercules numeretur. Famaſiora hujus geſta refert Poëta noſter. Vide ſis Ovid. *Metamorph.* 7. *fab.* 12. & 13.

179 *FORSAN ET ALCIDÆ*, &c. Hercules dictus eſt Alcides vel ab *αλκή*, quod eſt *robur*, vel ab Alceo avo paterno. Præcipua ejus facinora referuntur à Poeta noſtro. Vide fuſius apud Ovid. *lib.* 9. *Metam.* *fab.* 3.

180 *IPSE*

180 *IPSE CLEONEOS*, &c. Cleonæos biatus dixit quaſi rictus, & ora leonis, quem in Nemea ſilva Hercules interfecit. Sunt autem Cleonæ oppidum mediocre in via, quæ ab Argis Corinthum ducit. Inter Cleonæ, & Phliuntem urbem Nemea ſilva conſurgit, in qua miræ magnitudinis leo fuit ab Hercule interemptus.

183 *VENENIFERÆ LERNÆ*. Lerna lacus eſt in agro Argivo, in quo lacu fertur Hercules Hydram ſerpentem interemiſſe, vicinæ regioni adeo infeſtum, ut locum fecerit proverbio, *Λεργη κακῶν*, hoc eſt, *Lerna malorum*. Vide Eraſmum. Hanc Hydram ſepticipitem faciunt, quam ab unoquoque capite ſecto plura renovantem, igne Græco adhibito conſumſit Hercules.

184 *GIGAS LIBYCUS*. Anteuſ intellige, ab Hercule occiſum, qui à tellure tacta (cujus filium Poëtæ faciunt) vires recipiebat. Sublatus verò ab Hercule, in aëre necatus eſt.

186 *PECTORA GERTONIS*, &c. Fuit Geryon Hispaniæ Rex (ut ajunt:) qui, quod inſulas tres, aut tres provincias obtineret, fictus eſt à Poëtis habere tria corpora inter ſe juncta. Hunc ab Hercule occiſum ferunt.

188 *NOBILIUS CERTE NOMEN*, &c. Poſt-habenda docet hæc (præclara licet) & ſimilia quæque heroum facinora Virtuti, & laudibus, quas ex his Satyris hauſire poteſt lector: quibus armato victoriam de vitiis reportare licebit.

192 *NI TUTUS ULYSSES*, &c. In propoſitæ doctrinæ confirmationem adducit Ulyſſem, virum prudentem, qui Moly herbam, hoc eſt, ſapientiam,

&

& prudentiam à Mercurio accipiens, id est, à ratione, Circeas artes, & cantamina tutus potuit superare, sociosque in sues mutatos in statum pristinum restituere. Herbae molyos inventio Mercurio tribuitur: contraque summa veneficia vim habere, demonstrat Homerus *lib. 10. Odyf.* Vide Plin. *lib. 25. cap. 4.* Homeri Scholiastes sic ait: *Μωλυ' ἑστίν ἄφαιζεν ἰὰ φάρμακα.* id est, *Moly herbae genus est, dictum ab eo, quod medicamenta valeat hebetare.*

198 DUX ITHACO, &c. Ulysses ad sociorum sanitatem Moly herba usus est, tribuente Mercurio. Ego verò ad animorum salutem Virtutem duc-tricem sum sequutus.

NOTÆ

AD PRIMAM SATYRAM.

VERS. 1. QUID DIGITO, &c. Incipit ex abrupto, more Satyrico. EHEU! Dolet Caliope obduratum Poetae animum ad scribendum.

2 ELOQUAR, &c. Insistit Poeta in proposito scribendi Satyram. PIGER PERSIUS. Pigrum vocat quod plures Satyras non dedisset: scripsit autem sex.

3 ET QUO INGENS JUVENALIS: Ingentem

VO

AD PRIMAM SATYRAM. 83

vocat Juvenalem, quod plures, & longiores dederit.

4 SUCCUTITUR, &c. Metaphora ducta à consuetudine Olympicorum certaminum: in quibus citatis curribus contendabatur. JUVET ARTES, &c. Commendat se primo ab ingenuarum Artium cultura, quibus Minervam, seu Pallada Scientiarum Deam sibi facilem, & propitiam conciliarit. (NON DURA, facilis, ut sit λιπτότη, ubi plus significatur, quam sonat.) Secundò à vitæ puritate: utpote cui (si demas hanc carminis componendi innoxiam cupidinem) ad nullum tribunal, veluti criminis alicujus reum fisci contigerit.

6 IDEM. Ego. SI PURGOR FATUOS AMORES. Synecdoche Grammatica. Sic Horatius (in Arte) *Purgor bilem*, id est, circa.

8 NEC MI, &c. Indignatio, qua se stimulat, & concitat ad scribendam Satyram, ad quam ingenium ejus propendat.

11 SERVOS TOT VILIS, &c. Accedit jam ad Satyræ scribendæ causas: quarum primam statuit Poetarum turbam, qui Latini sermonis panè rudes, barbarum quid sonent, & inconditum. Hoc declarat Spartacæ manus similitudine. Spartacus gladiator fuit, Thrax genere, magnis viribus præstans: qui collecto exulum, & fugitivorum non parvo exercitu, bellum ingens excitavit; adeò, ut mitti Crassum oportuerit, qui conatus ejus reprimeret. Hoc bellum *Servile* dictum est.

12 URBIS AD EXCIDIUM..... ARTIS AD EXITIUM Paronomasiam quamdam præ se ferunt.

M

15 RUN

15 **RUNCATRIX.** μεταφορικῶς. Propriè de herbis, & segetibus dicitur, quæ proprietates servatur in revulsis.

20 **QUID REFFERT,** &c. Quasi dicat, nihil interest, utrum uno me horum numerus augeatur: quod confirmat pulcherrima in ranis comparatione. *Reffert* geminato *f* per epenthesein.

25 **LIMNOCHARIS.** Ἀ λίμνη, id est, stagnum, dicta, & χαίρω, gaudeo: quasi, stagno gaudens, amans stagna. Sic ipsa Limnocharis apud Homer. in Batrachomyomachia.

Εἰμὶ δ' ἐγὼ βασιλευ's φυσίγναθ' ὄϊς κ'ε' λίμνη
Τιμῶμεν βασιλέων εἰρου'μεν ἡμᾶτα πάντα.

*Sum autem ego rex Physignathus, qui per lacum
Color ranarum dux dies omnes.*

A VATE COAXET. Grandem strepitum ciëat, superbiens, quod in Homeri carminibus legatur.

26 **ASPICIS,** &c. Ex occasione belli nuper in Italia gesti, cujus apparatus describit, sumit alteram scribendi causam, ne, dum alii tot, tantisque rebus operam, & impensas præbent, ipse omnino desidiosè vitam degere videatur. **ALECTO,** una ex Furiis. Ab *a* privativa deductam volunt, & λήγω *cesso*, quasi, non cessans, irrequieta.

28 **NEMORA,** Hyperbolicè, & Synedochicòs, pro arboribus. **NYMPHIS ÆQUÆVA, ET SCOPULIS.** Commendat arborum antiquitatem **NYMPHÆ,** aquarum deæ, quasi lympharum numina; sed hic sumuntur pro **HAMADRYADIBUS,** quæ sylvis, & arboribus putabantur præsidere, & simul cum arboribus nasci, & interire: ab

α'μα,

α'μα, simul, & *δρυ's,* quercus, pro quavis arbore. Erant etiam Oreades, Dryades, Napææ, &c.

29 **BIMARI SITA PYRENÆO.** Versus spondaicus. *Bimarem* dixit *Pyrenæum* montem, quoniam à Mediterraneo ad Oceanum usque mare Gallos ab Hispanis determinat.

30 **NUMINA PHLEGRÆUS,** &c. Hyperbolicè commendat Pyrenæi montis magnitudinem, quasi Gigantes exturbaturos è cœlo Jovem, si montem nostrum habuissent, quem in Thessalia, Græciæ regione, apud Phlegræos campos, aliis montibus committerent.

34 **VEXILLIS,** &c. Hypallage, pro, Vexilla, in quibus depicti Leones, rugiunt, Euro crepitante. **LEONES** Stemma Hispanicum.

35 **ATAVUS MILLESIMUS HECTOR,** &c. Quoniam Galli à Trojanis originem ducere gloriantur.

37 **ALLOBROGUM,** &c. Sabaudiaë populi, qui cum Gallis, & Hispanis inivere societatem, quam à numero Triplicem vocamus.

38 **ANGLORUM,** &c. Ab Anglia, seu Britannia insula notissima in Oceano septentrionali. **BATAVI.** Ex inferioris Germaniæ provincia, duobus Rheni alveis bona ex parte inclusa, vulgò *Hollandia.*

39 **BOOTEN CONTERRET,** ἡπερβολικῶς. Est Bootes cæleste signum, à bove deductum nomen: Latine *Bubulcus.* Vocatur etiam Ἀρκτοφύλαξ, id est, *Urse custos.*

41 **CYCLOPUM,** &c. Verba triplicis Societatis. *Cyclopus domus,* Siciliaë regnum, ubi fama est

Cy.

Cyclopes habitasse. *CANORÆ PARTHENOPES*, Regnum Neapolitanum intelligit, cujus Metropolis sic dicta à Parthenope una Sirenum ibi sepulta.

42 *THEUTONES*, Germaniæ populi, à Theutone, ipsi deo: quem Tacitus Tuistonem appellat. Hunc indigenam, & terra ortum existimarunt. *ALBIM*, notissimum Germaniæ flumen.

43 *CUR CYNICI*, &c. Adducit pro se Diogenem, qui quo tempore non procul ab ejus sede pugna gereretur, dolium suum sine modo versare cepit: cumque causam rogaretur, *Ne inter sollicitos videar otiosi*, respondit. *Cynicus* à κυωνος canis.

48 *LACHESIS*, interpretatur *Sors*, à λαχάειν sortiri. Hanc nere, & filium vitæ ducere fabulabatur. *CENTESIMA MUSTA*. Pulcra Metalepsis.

52 *RHADAMANTHUS*, inferorum judex creditus, justissimus, & maximè severus. Jovis ex Europa filius. Fuit Rex Lyciæ.

53 *AUT FAC*, &c. Παροιμιασικῶς dictum: quò significatur, jus esse omnibus calumniandi eos, qui malè operantur.

56 *AUT ALIUD*, id est, res alienas à munere suo.

57 *INDE MALORUM*, &c. Hominum pravitatem, & insaniam firmat exemplis Alexandri Macedonis, Appii Claudii, & Domitiani.

64 *PANDITE*, &c. Verba comitatus Alexandri, ad ostium templi accedentis. *JUPPITER HAMMON* Colebatur Juppiter in Libya sub specie arietis, quod sitiienti Libero patri in Arabiæ desertis, Jovem imploranti apparuerit in forma arietis

tis, qui terram pedibus concutiens fontem eliceret. Ob hanc rem templum illic ædificatum Jovi Hammoni (hoc est, arenario) consecravit: Græci enim ἀμμων arenam vocant.

69 *RELIQUIAS*, &c. Nulla vi ventorum turbari cineres apud Hammonem post sacrificia mentiebantur sacerdotes, quamquam Boreæ flatibus pervios. Hæc autem in gratiam Alexandri dicebantur.

75 *SALVE magna Jovis soboles*. Maximus Antistes Alexandrum filium Jovis consalutat: hoc enim nomine dignatum, ait, à patre Jove. Plutarchus verò ita evenisse refert. Cum homo barbarus Græcum regem Græcâ linguâ conaretur excipere, pro παιδίου, hoc est, *fili*, dixisse, ait, παιδὶ, & pro υ usurpantem. Macedones autem, & ipsum Alexandrum, divisa voce παιδὶ, fecisse παιδὶ, hoc est, *Jovis fili*, παῖς enim puer, vel filius sonat, δὶ Jovis.

81 *THETIM*. *Thetis*, hujus *Tbetidos* prima brevi, & aspirata, Nerei, & Doridis Nymphæ filia, mater Achillis: sumitur pro mari. *Tethys* verò *Tethyos* prima longa, cum *b* in secunda & *y*, Cæli & Vestæ filia, soror Saturni fuit, & Neptuni conjux. Vide *Hesiod. in Theogonia*.

88 *CANOPI*. Insula in Nili ostio (ut nonnullis placet) & ibidem urbs ejusdem nominis, à Canopo navis Ulisis, vel Menelæi gubernatore ibi sepulto, sic dicta. Inde Canopicum unum ex Nili ostiis, & Canopitæ, qui Canopicum incolunt.

90 *IMPLENT MUNERIBUS*, &c. Recenset nonnulla monstra, quæ superstitionisima Ægyptus sacrificiis prosequabatur. *PHARII* Ægyptii

88 **IBIS** insula Pharo in ea regione. **IBIS**. Ibis avis ab Ægyptiis culta, quia serpentes alatos, ex Arabia in Ægyptum vere ineunte commigrantes interficit.

91 **ICHNEUMON**, animal est magnitudine felis, quod vulgò muren Indicum vocant. *Vide Plin. lib. 8. cap. 24.*

96 **SEQUANUS**, &c. Inter Poëticas imagines, quas pulchrè producit vates noster, hunc viatorem Gallum finxit, (Sequani enim gens Galliæ sunt) Alexandri cineres aptissimè versantem. **ÆGYPTUM**, ubi Babylon, in qua urbe Alexandri Sepulcrum.

106 **QUID MIHI**, &c. Postquam taxavit satis Alexandri dementiam, facturus verba de Appio Claudio Decemviro, Romam adire se simulat, ejus laudes quamdam præ se ferunt ironiam.

109 **SEDET APPIUS**. Decemvirali potestate judex.

110 **PELLE UNDAM**, &c. Id est, amove, & Licor, hominum frequentiam, undarum more confluentem. Carpit luculentissimè Appium Claudium (quem adducit in pravitatis exemplum) Decemvirorum ultimum, summa potestate flagitiosissimè abutentem. Nam cum Virginii cujusdam militis filiam, quam perditè amabat, nec pretio, nec precibus ad libidinem suam adducere potuisset: clienti suo M. Claudio mandavit, ut virginem in servitutem assereret. Verum cum exequenda esset, ab Appio lata sententia, adveniens virginis pater filiam, arrepto è proximo macello cultro, interemit. Hinc orta seditio,

tio, & extincta Decemviralis potestas. *Vide Val. Max. lib. 6. cap. 1. num. 2.*

116 **LAMIÆ**. Nobiles Romani: sic enim dicebantur, quoniam à vetustissimo Lamo ducerent originem. Hor. 3. carm. od. 17.

Æli, vetusto nobilis ab Lamo;

*Quando & priores hinc Lamias ferunt
Denominatos, &c.*

120 **PRÆCAVE**, &c. Hæc ad nostrates, usque ad vers. 88. *jaçtura puella.*

121 **VOS UNDE TIMENDUM EST**, &c. Unde de cavere debebatis, & quod oportebat, ut vitabile, averteretis.

122 **DECENVIR**. Pro quovis potente, & potentum æmulatore.

124 **IDMON**. Alium intelligit Appio Claudio vitiosorem.

126 **AD ROMAM REDEO**. Id est, iterum vitia Romanorum infector.

127 **NON SPERNENDA**, &c. Domitianum sugillat, Romanorum Imperatorem ex Flavia familia tertium: (nam primus Vespasianus, secundus Titus.) Fuit Domitianus hominum vitiosissimus, quem, & ejus imperium luculenter depingit noster usque ad versum 181. *de se se credimus illi.* **RUTULIS**. Rutuli antiquissimi Italiæ populi. Hic sumuntur pro ipsis Romanis.

132 **LAXAT**, &c. Cerberum significat, ostio inferorum præpositum custodem.

134 **REX FIET**, &c. Irascitur hypocritarum ambitioni, & avaritiæ, qui apud Domitianum in pretio erant.

138 **OBSTIPO**, demisso vultu. **LATRINAS**, vicos instar latrinarum sordidos.

142 **INFAMIS**, & c. Perditissimis moribus abundavit Roma tempore Domitiani.

143 **QUIS LATEBRAS**, & c. Perstat in fugillatione Domitiani.

145 **GRÆCULUS**, & c. Habitu, & cultu referens hominem ex Græcia, Armenia, aut Perside, vel aliunde terrarum advectum.

146 **PERSEPOLIS**. Imperii Persici quondam caput. Orientis Regia dicitur à Curtio: qui eam xx. stadiis ab Araxe distare dicit. Hanc describit Diod. lib. 17. & alii; quorum nonnulli illam esse Elymaidem existimant, cujus in Machabeorum libris fit mentio. Alii verò diversam faciunt à Persepoli, quam hodie *Sirac* vocari dicunt. Dicta est, ut nonnulli volunt, à Perseo Danaës filio, qui in ea post Cepheum socerum regnavit. **SPARTHA** Peloponesi Civitas nobilissima, Lycurgi legibus olim optimè instituta. Dicta à Spartho Phoronei filio, aut (ut alii malunt) à Spartha Euroræ filia; cum antea Lacedæmon diceretur. **ARTAXATA**, numero tantum plurali, Civitas majoris Armeniæ, sita ad Ararim fluvium: Caput gentis.

150 **AD BACCHANALIA**. Quasi dicat ad stupra, nocturno tempore, quo Bacchi festa clam à maribus, & foeminis celebrari solebant.

151 **TUNICA MOLESTA**. Dignus indumento illo, quo ex charta, cannabe, stuppa, bitumine, cera, pice constructo scelerati homines induebantur, ut noctis tempore pro lucernis accende-

derentur. Hoc supplicii genus in incendiarios constitutum erat: & quo usus fuit crudelis ille Nero in Christianos, quos incendii insinulavit, cujus auctor ipse fuerat.

158 **FLAVIA TEMPLA**, Ab ipso Domitiano extracta, & ab ipsius Flavia familia sic nuncupata. Vide Sueton. & Tacit. Martialis lib. 9. Epig. 4.

Addita quid Latio Flavia templa foro?

159 **SOLQUE NUMAM**, & c. Numa Pompilius secundus Romanorum Rex, justitia, & pietate insignis. Qui Deorum cultui maximè studens ea sacra, quæ institueret, ab Aegeria Nymphe per congressus nocturnos discere simulabat, ut majore apud imperitam plebem in veneratione essent. **SARDANAPALUM**. Sardanapalus Assyriorum Rex ultimus fuit: omnis generis luxuriæ deditus; nec erubuit inter scortorum greges nere; & muliebri habitu ornari.

163 **SANCTISSIMA**, & c. Olim summam laudem, & honorem tyrannorum interfectores tribui, testis est Cicero (*pro Milone*), cum de Spurii Melii, & Tiberii Gracchi tyrannide meminit: *Graci homines, inquit, deorum honores tribuunt iis viris, qui Tyrannos necaverunt.*

167 **NON DIXISSE DEOS**. Frequenter apud Romanos factum est: qui non modo post mortem, sed etiam dum viverent, templa statuerunt, & sacrificia multis. (Tacitus 1. Annal.) *Templum ut in Colonia Tarraconensi strueretur Augusto, petentibus Hispanis permissum, datumque in omnes provincias exemplum.* (Id. 4.) *Decrevere Asia urbes templum Tibenio, matrique ejus, & Senatui.* Ad quem locum sic

N

Dor-

Dorleans: *Lege, & luge: mortales fiunt à mortali-
bus dii immortales; prob nefas! Tiberius bircus libi-
dinosus, Livia ambitiosa anus inter Deos reponun-
tur. Id facit Senatus adulator.*

171 CEDITE. Apostrophe. IN UTRIBUS, &c.
Allūsit ad illud Homeri Odyf. 10. ubi sic Ulyffes
de Æolo ventorum Deo.

*Δάκε δέ μοι δείρας ἀσκός βόος ἐννεώροιο.
Ἐνθα ᾗ θυκτάων ἀνέμων κατέδησε κέλευθα.
Dedit autem mihi excoriatum utrem bovis novennis
In quo procelloforum ventorum ligavit flatus.*

179 ET CREDES, &c. Πρωήμηα.

183 ROMULUS A STUPRO. Notum est, Ro-
mulum urbis Romæ conditorem ex Iliā Vestali à
Marte vitiata generatum.

184 VESTALES, &c. Ex occasione vitiatæ
Iliæ de Vestalibus prolixius agit: quas (ait) ex
hoc pravo exemplo liberioris licentiæ ansam ar-
ripuisse.

186 PAPÆ! Interjectio admirantis.

187 HEUS BONE BELLIPOTENS. Ironice
gratulatur Marti præclara facinora, quibus glo-
rietur.

189 LEMNIACO NODO. Id est, Retibus
æneis, quibus in Lemno Vulcanus Martem, &
Venerem ligavit. Est autem Lemnos insula maris
Ægæi inter Thraciæ Chersonesum & Athon Ma-
cedoniæ montem, crebris æstuat incendiis, quo-
rum ergo Vulcano dicata.

190 ESSE PARUM, &c. Γνωμη. Potentiorum
exempla, si prava, plerosque in perniciem trahunt;
si proba, in virtutis amorem velut adigunt, & im-
pellunt.

192 PROS-

192 PROSTANT VESTALES. Auget Iliæ pec-
catum, dum in Vestales omnes illud transfundit.
Præterea, Pudicitæ templum, in quo pura Vesta
coleretur, Cytheræ, Impudicitæ numini prosti-
bulum factum ait, pulchrâ usus ἐπεξήγησι.

199 TU, CHIONE, &c. Pulchrè vetulæ no-
men Chiones adaptavit (quod nivem significat)
propter frigiditatem & canitiem.

202 TURPIS ADHUC? Exprobrat aniculæ
libidinem, cui jam (inquit) modum fixisse oport-
tebat: cujus deformitatem pulcra prosequitur hy-
potypósi.

210 FLAVESCENS ISTRICINCINNIS; sup-
posititiis flavis Germanorum capillis, quibus fœ-
minæ utebantur, ut venustiores apparerent.

215 RUBRI Freti: Erythrai maris, ubi ge-
nerosiores uniones colligebantur.

216 LAIS, ET SUPERES SEMIRAMIOS PA-
RATUS. Confert vetulæ ornatum cum Laïdos, &
Semiramidis pretioso cultu: De his Ovidius 1.
Amor. Eleg. 5.

*Qualiter in thalamos formosa Semiramis isse
Dicitur, & multis Laïs amata viris.*

218 DUCIBUS CLEOPATRA LATINIS. Li-
cèt superes pompam, & apparatus, quos Cleo-
patra, Ægypti Regina, submitit Ducibus Lati-
nis, Julio videlicet Cæsari, & Marco An-
tonio.

219 ELYSÆ SIDONIÆ FASTUS. Quamvis
tibi cedat Didonis Regiæ fastus, & luxus, qui-
bus Phrygius hospes Æneas narratur exceptus.

221 PYGMALONEIS. Pygmalion Didonis fra-
ter

ter : qui , obtruncato clam Siclio sororis conjuge , magnis divitiis inhians , sororem ipsam coëgit , ut eas ipsi se tradituram polliceretur. Verum hæc naves , quas ad asportandas divitias frater miserat , nacta , cum ipsis à Pygmalione missis , in Africam aufugit , secum portans thesauros , fratre decepto. Narrantur hæc , & superiora à Virgilio I. Æneidos , sub finem.

..... Naves , quæ fortè paratæ ,
Corripiunt , onerantque auro ; portantur avari
Pygmalionis opes pelago.

223 PERMOLERE. Hortat. I. Satyrarum , Sat. 2. Permolere uxores , id est mœchari , & subagitare. DRAUCI. Juvenis , cum primum pubescere cœpit.

225 MIDAS. Rex Phrygiæ. Cùm aliquando Pana , agreste numen , Appollini in certamine canendi prætulisset : indignatus Apollo illius aures in asinas convertit. Vide Ovid. II. Metam. fab. 3. & 4. ubi plura de Mida.

233 COMMUNE malum , & c. Γνωμὴν Circumfertur vulgo versiculus : Solamen miseris socios habuisse Penates.

234 IMBRE UNO , id est , eodem : & lepidum tangit apologum. Philosophus quidam pluviam , prævisam , qua qui homines madescerent , insani redderentur , cavet. Cùm verò sanus reliquos homines adisset insanos , insanire sibi expedire putavit , adhabita eadem aqua.

235 HELLESP. INTER STOT. HECATOMBAS , Id est , inter asinorum greges. Solebant enim antiqui sacra Priapi , quem in Lamsaco , Hel-

Hellesponti civitate colebant , asinorum cæde celebrare. Hecatombe fuit sacrum , in maxima Jovis solemnitate fieri solitum. Fiebat , interdum centum bovis , interdum totidem ovibus , aut capris ; aliquando suis : nonnumquam denique centum capitibus quorumcunque animalium. Hinc licuit Poëtæ nostro centum asinos adhibere ; Ἐκατον enim centum significat.

237 MARSUS AMAZONIDE , & longa farragine capsæ. Hoc intellige de quodam recentiore Poëtastro , simili Marso illi , de quo Martialis lib. 4. Epig. 29.

Sapius in libro memoratur Persius uno ,
Quam levis in tota Marsus Amazonide.

Quem etiam confert Cassio Parmensi Poëtæ Ethrusco , qui tot libris capsas implevit , ut illi suffecerint , sine ligno , ad eum comburendum. De hoc sic Horatius lib. I. Sat. 10. Ethrusci

Quale fuit Cassi , rapido ferventius amni
Ingenium , capsis , quem fama est , esse librisque
Ambustum propriis.

In quem locum sic Porphyrius Horatianus interpres : Quod tam verbosè , aut tam multa scripserit , ut , cùm non viderentur legi digna , illis ipsis mortuus exustus sit.

240 AD JUSSA MARITÆ. Propterea quod hæc , ut Græco medico (verius mœcho) morem gereret , marito in Græcos bellum persuasit.

241 ATHOS. Mons inter Macedoniam , & Thraciam altitudinis mirandæ , quem Xerxes perforasse traditur , & velis pervium fecisse. ATHAMANTIDOS UNDAE. Hellepontum significat , sic dictum ab Helle , Athamantis Regis filia , quæ in eo tractu periiit.

242 FRÆ

242 *FRATERNAS ACIES*, & c. Ethéoclis & Polynicis prælia; scissam flammam, dum simul fratrum cadavera cremarentur: Jocastæ cum Oedipo filio nuptias: & reliqua Thæbarum monstra.

245 *QUID CONFERRE*, & c. Notat verborum longe crepantium aucupatores. Quem turgidum loquendi modum vocat *acervum sesquipedalem*, quemadmodum Horatius, qui & *ampullas* appellat, dum inquit:

Projicit ampullas & sesquipedalia verba.

Sed noster rem attingit omnium luculentissimè.

246 *PRYX BERECYNTHIADES*. Atys puer Cibele charus. *RICTUS ERIMANTIDOS*. Patula ora Callistüs Nymphæ, in ursam à Junone mutata. *ALES THAUMANTEA*. Iris nympa, Junonis nuntia, & Thaumantis filia.

247 *BELLEROPHONTIS*. Hic à Sthenobœa Præti, Argivorum Regis uxore, sollicitatus, multa propter eam pericula subiit.

251 *DONIS TRIPTOLEMI*, & c. Minoris poenæ reum facit Calliope flammam messibus, aut urbibus admoventem, quam liberum Poëtam convitiatorum. *Donis Triptolemi* pro messibus posuit, quæ è sparsis terræ tritici granis coalescunt. Quæ grana dono accepit à Cerere Triptolemus.

254 *SUBLIGAT HIC*, & c. Suadet Calliope Poetæ, ne dicere pergat, proposito more veterum cantorum, qui, cum canere desiissent, detractam capiti coronam citharæ imponebant.

261 *MESSALINUS*. Procer quidam cæcus tempore Domitiani. Hic sumitur pro malo Poeta.

263 *FOLLIS ANAXARCHI*, Philosophi; qui cum

cum à Nicocreonte Cypri tyranno in concavum saxum injici jussus esset, & ferreis malleis contundi, hoc dicto poenam regis elusit: *Tunde, tunde: Anaxarchi follem tundis; Anaxarchum autem non tundis.*

270 *IMMITEM PHLEGETHONTA*. *Phlegethonta* posuit pro Plutone, vel Orco universo, hoc est, pro ipsis damnatis.

279 *ILLUDENT NOBIS*. Minatur Musa Vari illusores. *NUMINA CULTA MARONIS*, & c. Commendantur Virgilius, & Horatius ob præstantiam Poëticæ epithetis non vulgaribus.

280 *HIPPOCRENNEÆ UNDE*. Caballini fontis: ab ἵππος equus, & κρήνη fons.

281 *EVERSOR LIBYÆ*. Antonomasticè, pro Scipione, quod Carthaginem delevisset. *SAPIENTIA LÆLI*. (Vide Tullium in libro de Amicitia.) Hujus Lælii consiliis usus est ubique Scipio felicissimè: inde ortum, ut de Lælio & Scipione (sumpta à Comœdis metaphorâ) vulgò jactaretur: *Lælium comœdiam scribere, Scipionem agere*. Signatè videtur noster & Poëtas & Oratores induxisse propter ipsius Poëmata, & solutam orationem.

282 *NOVIMUS*. Ut Calliope tandem quiescat; Scimus (ait Poëta) quales illusores esse possint. *AD FLUVIUM*, & c. Confert se cum Horatio illo *Colite*, Romano cive: qui ne in Urbem hostes irumperent, Porsenæ exercitum unus tandiu sustinuit, donec à suis Sublicio ponte post se scisso, in Tiberim se jactans, illulis hostibus, incolumis transarrit ad suos.

289 *PHALANGEM PYGMÆAM*, & c. Quem ad-

admodum Pygmaeos leonis pelle involutos contenta
sit Alcides : sic noster asserit , etiam post ipsius
mortem irrisurum ineptos.

NOTÆ

AD SECUNDAM SATYRAM.

Vers. 1. **E**RGO, &c. Poëta sibi gratulatur, quod
Urbem sit feliciter egressus, post in-
auspicatam illam mœnium Romanorum Remi trans-
gressionem, qua deterreri debuit. **BONIS AVI-
BUS.** Felici auspicio. Sumebantur auspicia ex avium
volatu, cantu, &c. Erant autem auspicia signa
quædam voluntatis, & favoris Deorum, ut puta-
bant Ethnici: dicta *auspicia* quasi avispicia, ab
avium aspectu: Hinc *auspex*, avium spectator, aut
observator. **QUEIS.** Scilicet felicibus auspiciis (qui-
bus ego deductus sum) nec Mars ipse curavit *dedu-
cere*, id est, incolumem servare, & asserere Remum
Iliaden, quem cum Romulo ex Iliâ susceperat.
Remus enim propter murorum à Romulo designato-
rum transgressionem, à Celere dicitur interfectus.

4 **JAM ME RURA TENENT,** &c. Urbe egres-
sus Poëta, hominibus, & tectis valedicens, ruris
amœnitatem, commoda, deliciasque commemorat.

7 **COLOSSIS,** Colossus statua ingentis magni-
tu-

AD SECUNDAM SATYRAM. 99

tudinis. Romæ fuere nonnulli, & alibi. Rhodi fuit
insignis.

11 **SYLVANI,** Sylvarum dii. Utrum plures,
nescitur, quemadmodum, & genus. **ET SATYRI.**
Sylvarum numina habiti sunt, Sylvanis, & Fau-
nis similima, humano capite sed cornuto, pedibus
caprinis, villosa corpore; nemorum latebris gau-
dentia, lasciva in primis, & in Venerem procli-
via, ut & Panes. *Ovid. 1. Fastor.*

Panes, & in venerem Satyrorum prona juvenus.
Vide Satyræ étymon. **FAUNI QUOQUE.** Agrorum,
& sylvarum putati sunt dii, qui diu viverent. A
fando dicti, vel *από τῆς φωνῆς*, quod voce, non
signis ostendere viderentur futura. **CUMQUE NA-
PÆIS.** Sylvarum etiam deæ, quæ & Dryades di-
cuntur. Vide quæ diximus ad vers. 28. Sat. 1. *νά-
πη*, sive *νάπη* saltum significat.

12 **ET OREADES.** Nymphæ montium, ab *ὄρε*,
ὄρε Græcè, Latine *mons*, *montis* denominatæ.

14 **ZEPHYRI.** Zephyrus ventus ab occasu Æqui-
noctiali flans adversus subsolanum. Latini *Favonium*
appellant. Zephyrus dicitur, quasi *ζωήμφορος*, hoc
est, *vitam ferens*: eo enim favente, plantæ omnes
germinant, & pullulant: *Vide Gell. lib. 2. cap. 22.*

15 **AUTHOMEDON.** Achillis auriga peritissi-
mus, à Poëtis crebrò celebratus. *Ovid. 1. Amor.*

Curribus Authomedon, lentisque erat aptus habenis.
Sub hujus nomine prodit Amorem aurigantem.

16 **TERNAGRATIA.** Tres Gratia, Veneris co-
mites. Græca voce *χάριτες* dicuntur.

18 **COLUMBÆ.** Currus Veneris à candidissi-
mis columbis trahi dicebatur. Quæ ideo Veneris

Q

aves

aves dici existimantur, quod nullum sit anni tēpus, quo à prolificando cessent, quod Veneri maximè congruere videtur. *OSCULA ITERANT, PROPERATA* dixit, quod vel in ipsa volandi pro- peratione rostra invicem inferere de more lascivien- di contingat.

19 *I NUNC*, & c. Dolet militum miserrimam vicem. Quos postquam figuli rotæ similes fecit, Ixione reputat infeliciores.

21 *QUI FERRO*, & c. Lucanus. lib. 10.

Nulla fides, pietasque viris, qui castra sequuntur.

26 *IXION*. Is propter patrata scelera, à Jove in Tartara fulmine derrusus est: ubi rotæ alliga- tus perpetuo circumagitur rotatu.

28 *PRONUM EST*, & c. Ovid. 3. de Pont. El. II.

*Nos quibus assuevit fatum crudeliter uti,
Ad mala jam pridem non sumus ulla rudes.*

30 *ERINNYN*. Diram, vel Furiam intellige: ne- que enim signatum nomen est ad aliquam è tribus. Latini *Furias*, *Dirasve* appellant. Græci *εριννας*, & *εριννας*. Dictæ sunt *Erinnies* ab *ερις*, id est, contentio. Harum nomina *Alecto*, *Tisiphone* *Megara*.

31 *DOLAT*. Castigat, flagris persequitur. Ad *Tisiphonen* referas, quod nominis exprimitur nota- tione. Nam *παιδόνη* est *cadendo punire*, à *τιω*, *punio*.

33 *VIVIT*, & c. Nota pulcherrima antitheta us- que ad improbe *Matrem*.

36 *TANTALUS*. Is quod filium Pelopem à se interfectum diis comedendum in convivio apposuis- set, eorum divinitatem tentaturus, ad inferos de- trusus est, ubi perpetua siti, & fame torquetur, aquis mento tenus immersus, & capiti pomis im-
mi

minentibus: utrisque tamen & os, & manus ejus refugientibus. Alii hanc poenam illi inditam ajunt, quod deorum secreta hominibus revelarit. Ovid. 2. Amor. Eleg. 2.

*Quærit aquas in aquis, & poma fugacia captat
Tantivus: hoc illi garrula lingua dedit.*

39 *JUPPITER ÆTHIOPUM*. Hoc dixit, prop- ter opipara convivium, & Saliarum dapes, quæ apud Æthiopes celebrari solebant, quibus Juppiter ipse interesse consuevit. Papinius Statius Sylvarum 4.

*..... mensasque revisit
Æthiopum, sacro diffusus nectare vultus
Dux superum.*

52 *NON MINUS INSANIS*, & c. Sub navi- gantium mercatorum persona, in quos præcipuè invehitur, avaros omnes intellige, quos Poëta noster vehementer exagitat, proposita scopulo- rum maximè formidandorum, & vitandorum vo- raginum pulcherrima hypotypōsi.

54 *TYRRHENAS VETUIT*, & c. Ordo est. *Quæsita pecunia vetuit pertimuisse Tyrrhenas cautes, vel Taurominitanam Charybdin*: quasi dicat: Amor quærendæ pecuniæ fecit, ne avari mercatores me- tuant Tyrrheni maris scopulos, & Charybdin, illam voraginem, vel ipsorum Poëtarum adum- bratione formidandam. *Taurominitanam* dixit prop- ter Taurominium, Siciliæ oppidum vicinum, non procul à Drepano promontorio, à Zancleis con- ditum; unde & *Zanclea* dicta est ab Ovidio 4. Fast. Est ergo *Charybdis* Vorago, naves ad se tra- hens, atque absorbens: ex vorticibus illis, quos hydrographi *Abyssos* vocant. Creditur profundissi-
mo

mo meatu subter Siciliam in mare Africum emēgere. Quod ex eo conjectari licet, quod cum Africum mare tempestatibus fervet Charybdis impetu majore fluctus eiecit, quamquam Tyrrenum vel Tuscum mare tunc serenum & tranquillum se præbeat. Siciliam verò, (prope quam Charybdis) & Italiam olim conjunctas, & unam fuisse tellurem (licet frequentius dicatur) negant eruditissimi Antiquariorum.

60 **QUEIS LIPARE**, & c. Lipare, sive Lipara insula, una ex Æoliis. Sunt *Æolia*, sive *Æolides* insulæ inter Italiam, & Siciliam, à Græcis *Ἐφαισίδες*, à Latinis *Vulcaniæ* appellatæ, quoniam olim omnes ignem evomuerunt. Ex his præcipua *Lipara*, à qua *Liparai* dicti sunt populi has insulas inhabitantes, à *Liparo* Aulonis filio. Hic ferrum mollire, & Jovi fulmina parare feruntur Brontes, Steropes, ac Pyragmon, in arte fabraria Vulcano ministri. *Virg. de Lipare 8. Æn. v. 422.*

*Quam subter, specus, & Cyclopum exesa caminis
Antra Ætnea tonant, & c.*

65 **NON ORIENTIS OPES**, & c. Erat Ægyptus emporium cunctarum opum, & mercium Orientalium, antequam Lusitani Orientalem Indiam lustrassent, superato terribili promontorio, quæ in Austrum Africa extenditur, vulgo *Cabo de buena Esperanza*.

69 **HESPERIDUMQUE NEMUS**, & c. Quærens majores divitias redit Mercator avarus in Oceanum, capturus aurea poma hortorum Hesperidum prope Atlantem montem. Evenerat *Hesper-*

ri-

rides Hesperii filia, fratris Atlantis: nomina *Ægle*, *Arethusa*, *Hesperethusa*. Habuerunt hortos ad *Lixum* oppidum Mauritaniæ (ut ait *Plinius lib. 19. cap. 4.*) aurea ferentes mala, à dracone pervigili summa cura asservata.

70 **GORGON**. Medusa una ex Gorgonibus, quæ tres fuisse feruntur, *Euriale*, *Stbenone*, *Medusa*, Phorci ex Ceto uxore filia.

71 **MAURA** genus, *συκεδο χυμῶς*, ut alibi, *Qui genus? Mauram* dixit, quod juxta Atlantem montem Mauritaniæ habitaret Medusa.

72 **VULTUS** *conspersa veneno*. Id est, *Habens vultus conspersos, & c.*

73 **SAXEUS EXTAT ATLAS**; & c. Atlas Rex fuit Mauritaniæ, quem Perseus Jovis, & Danaes filius in montem sui nominis mutavit, ostenso Medusæ Gorgonis capite, quod eum hospitio recipere nolisset. Ovidius omnia latè 4. *Metam. fab. 17.*

74 **ALTER ORESTES**. Agamemnonis, & Clytemnestræ filius. Aptè comparat Orestis mercatorem; quod ille Furiis percitus nullibi requiem haberet; hic parandarum opum sollicitudine maria pervagetur omnia.

81 **PASIPHAES CLUSÆ**, & c. Pasiphaes fabulam sic breviter accipe. Amavit Pasiphae taurum impotentissimè: desperavit à concubitu: communicavit consilium cum Dædalo præstantissimo fabro: is in vaccam ligneam inclusit Pasiphaen: Taurus sui generis animal ratus in eam insiliit: fecit gravidam, & matrem Minotauri.

89 **SED QUID**, & c. Demiratur Poëta, ut quid-

quiddam insolitum, allati hominis adventum, quem propius accedentem, ab insignibus Mercurium esse sibi persuadet.

91 *REFUGI GANYMEDIS*, Trois Dardanorum regis filii; quem jussu Jovis, per aquilæ ministerium, aut à Jove ipso in aquilam converso, in cælum translatus, & ipsius Jovis pinceram factum fabulantur Poëtæ. Astronomis est *Aquarius*, undecimum Zodiaci signum.

92 *AN REVOLAT*, & c. Dædalum cum Icaro filio (qui mari Icario morte nomen fecit) fabricatis alis, & cera junctis, ab arce Minõis regis aufugisse, nota est fabula.

93 *INSIGNI*, & c. Mercurium, qualis à Jove nuntius mitti perhibetur, depingit.

95 *VIRGAM CINCERE*, & c. Illam, quam ab Apolline pro testudine ab ipso Apollini donata, vicissim accepit: qua virga Apollo in Arcadiam aliquando proficiscens, duorum draconum inter se rixantium interpositâ, pugnam diremit. Unde hæc virga pacem significare dicitur, & *Caduceus* appellatus est, quod rixas, & prælia cadere faciat. Hinc legati pro pace *Caduceatores* dicuntur. *Ceraſtas* dixit dracones, vel angues illos, virgam cingentes ex occasione prædicta.

96 *MERCURIUSNE*? Dicitur Mercurius, quasi mercium cura. Div. Isidor. lib. 8. orig. cap. 11. *Mercurium* sermonem interpretatur, qui ait: *Nam ideo Mercurius, quasi medius currens dicitur appellatus, quod sermo currat inter homines medius.* Idem dicitur est *Hermes*, quod est *Interpres*, ab *ἑρμῆς*, interpretor; unde *ἑρμῆς*, interpretatio:

tio. Vide plura apud eundem de Mercurio.

97 *SCURRA Deum*, & c. Jocatur in Mercurium, Poëta. Sed sub hujus nomine pungit Aulicos adulatores, quibus (absit) aptari queant epitheta quæ subjicit.

98 *QUANTO*, & c. Ceptatorio more hæc dicuntur.

100 *ARGUS*. Aristoris filius: *πανόπτης*, vel *πανοπτεῖα* à Græcis nominatus, quod totus oculis scateret: à *πᾶν* totum, & *ὄπτε* visibilis. Quasi, *totus oculus*. Huic tradita est Io Inachi regis filia, à Jove in vaccam mutata, jussu Junonis custodienda. Verum is à Mercurio sono testudinis delinitus, & obdormiscens capite truncatus est. *Ovid.* 1. *Metam. fab. 10.* Vide etiam in Notis ad Prol. Not. 27. p. 76.

101 *PABULA CARNEA*. Ionem. *Sancti*. Ironicè, & sarcasticè.

102 *SIC PESSIME VATUM*, & c. Mercurius, ut paria reddat Poëtæ, delirum vocat, procacem, & tota mente alienatum. Cujus insanie causam reddit oppressionem illius ignis cælestis particulæ (lumen naturale vocamus) quam velut extinguunt avaritia, superbia, & reliqua vitia. Quod, apostrophe facta, firmat exemplo illius monoculi Polyphemi, quem excæcavit Ulysses. Nota est fabula.

116 *PERDIDIT HIC LUCEM*, & c. Polyphemus luce oculi orbatus est, Lilybeum promontorium umbra; propter avulsas à Cyclope sylvas, quas in Ulysses, & locios jaceret. Est *Lilybeum* unum è tribus Siciliae promontoriis, à quibus *Trinacria* dicta: *ἀρπυ* Græcis promontorium.

117 *CYCLOPIS FORSAN*, & c. Forſitan hæc ridebis, quia commentitia, & fabuloſa.

118 *SED TU FURIOSUS ES ILLE*. Oſtendit Mercurius, hæc dicta eſſe per allegoriam contra infanientes; è quorum numero Poëtam eſſe confirmat (ſub cuius perſona quolibet alios à ratione abalienatos intelligas) cum ait, rogatum (quemadmodum Polyphemus) *quis læſerit?* reſpondere: *Nemo læſit*. Adludit ad Ulyſſis, & Polyphemi fabulam, quæ ſic habetur. Ulyſſes cum in antro Cyclopiſ teneretur, ab ipſo qui vocaretur interrogatus: *Utiſ mihi nomen eſt*, ait. (*οὐτις* Græca vox, Latinè *Nullus*, vel *Nemo*.) Mox Cyclops excæcatus ab Ulyſſe, præ dolore vociferans, multos Cyclopas excitavit: qui ad oſtium foris adſtantes rogabant Polyphemum, quis eum læſiſſet? Cumque ille ſubinde repeteret *οὐτις*, *οὐτις*; illi, deluſo Cyclope relicto, reſceſſerunt.

132 *QUID QUID ſcire velis*, & c. Mercurius (conceſſa tandem verborum audacium & ſtultorum indulgentia, quam Deorum lenitati acceptam referat Poëta) morigerum ſe præbet ſciſcitantibus Vati, ſi modò brevitati conſulat.

133 *REVOCANT ALIO*, & c. Urget ex occaſione ſibi à patre Jove commiſſorum.

134 *POSTQUAM*, & c. Aggreditur Poëta ſuam narrationem.

138 *PARNASSUM ASCENDI*, & c. Operam Poëticæ ſe navatſe refert, & omnibus Scientiis.

140 *FONS ERAT*, & c. Venuſte laudat Caſtalliz fontis pulcritudinem.

142 *OPOBALSAMA*. Eſt opobalſamus arbuſcula

AD SECUNDAM SATYRAM. 107

lâ quadam, viti ſimilior, è cuius plaga ſuccus emanat eximie ſuavitatis *opobalſamum* dictus.

143 *SIRIUS*. Stella eſt in lingua canis, dicta à *σείδη*, id eſt, *arefacere*, eo quod omnia exurat ſuo calore. Ad quam ſtellam cum Sol acceſſerit, duplicatur ipſius calor, & languore afficiuntur humana corpora. Latini *Caniculam* vocant, à qua & dies *Caniculares*, qui quadraginta communiter reſceſſentur poſt ſolſtitium æſtivum, Sole ingreſſo leonem.

145 *SESE PERLUERET*, & c. Fontem, inquit, pulcriorem deâ cerneret Actæon: ideoque in cervum mutatus non eſſet.

148 *SI SE NARCISSUS*, & c. Similia aſſerit de Narcifſo. Nota eſt fabula.

153 *PEGASUS*. Equus alatus, quem de ſanguine capitiſ Meduſæ à Perſeo recifſi, ſtatim ac in terram fluxit, exſiſſiſſe fabulantur Poëtæ: Qui vectus alis in Heliconem perveniens, calce fontem elicit, qui inde Hippocrene dictus eſt; ut notavimus ad verſ. 280. Sat. 1. Dictus eſt autem *Pégafus* από τῆς πηγῆς, id eſt, à fonte, quod juxta πηγῆς, id eſt, juxta fontes Oceani natus ſit, ubi Gorgones habitabant.

157 *PIERIDES DICTANT*, & c. Muſas dictas volunt *Pierides*, à Pieri filiabus, quæ à Muſis victæ, in picas mutatæ ſunt. (*Vide Ovid. in fine 5. Metam.*) *APOLLO*. Muſarum præſes: ſub cuius tutela Vates fuerunt, eo quod hic habeatur carminiſ auctor. Dictus *Apollo* ab *A*, privativa particula, & πολλοί, *multi*: quaſi dicas, *non multi*. Idem dictus eſt *Phæbus*, vel από τῆς φώτιος βία, quod

vi feratur: vel à splendore & nitore; nam Græci *Φαῖος* purum, & *splendidum* dicunt: vel dictus quasi *Φαῖος ἔστι βίον*, hoc est, *fax vite*.

158 *ATHENÆ*. Urbs Græciæ, quam Diodorus Siculus *communem scholam generis humani* dixit. Cicero *nobilissimum Orbis terrarum Gymnasium* cognominavit. Unde Poëtæ plurimi, Philosophi prænitineri, sanctissimi demum Præsules, virique omni doctrina præditi extitere.

161 *HESPERUS ORBE ALIO*, & c. Loquitur de Poëmate Epico quod *Nuevo Mundo* inscripsit, ab ipso in juventute composito, non mediocri magnitudine, & in decem libros digesto.

163 *QUA TAGUS*, & c. Alludit ad suum Poëma Epicum, quod in alios decem libros excurrit: in quo præcipuus est heros Alphonfus Lusitani Regni Conditor; & hujus Regis nomine insignitur Poëma.

164 *ET LAERTIADÆ*, & c. Ulysses Laertæ filius, Ulysiopon urbis habetur conditor.

169 *PROGENIES NOMADUM*, & c. Nomades, vel Numidæ sunt populi Africæ, dicti à *νομάω* *pasco*, *pabulor*, *more pastorum vitam dego*, quod nullum certum locum haberent, sed errarent post greges. His domicilia erant currus, & papiliones, ubi illos nox oppressisset. *VAGAT*. Active protulit, Plautum sequutus in *Milite glorioso* Scena, *Inde Ignem*, & c. versu 14.

Que circum vicinos vagas.

170 *QUALITER*, & c. Simile quiddam, quod de Nomadibus dictum, de Arabiæ deserti Rege prodicitur, quod jam admonuit noster in opere

Cue-

AD SECUNDAM SATYRAM. 109

Cuevas de Salamanca. In illa regione rara sunt aedificia; unde tentoriis frequenter utuntur: quibus, subinde mutatis, gens habitat aspera.

173 *FUMANT BUSIRIDIS ARÆ*. Busiris crudelissimus Ægyptiorum tyrannus, Jovi omnes hospites immolabat. Cùmque Herculi in Ægyptum delato insidias pararet, ab eo interfectus est.

175 *QUIS NON*, & c. Cæsaris lacrymas simulatas interpretatur noster Poeta, cùm abscissum Pompeji caput in conspectum ejus allatum est: quas mirifice comparat cum crocodili ploratu.

178 *FRACTA FIDES*, & c. Ubique regnare, ait, *Perfidiam*, *furta perjuriam*, *Atheismum*, & reliqua vitia.

184 *RECUTITO A SANGUINE*, & c. Judæi recutiti dicuntur, quoniam Judæis pueris cutis inguinis recidebatur. Postea, cùm cutis succresceret, dicebantur recutiti, quasi nova cute tecti. Horatius (Sermon. Sat. 5.) Judæos appellavit *Apellas*, hoc est, *cute carentes*.

..... Credat Judæus apella.

187 *SUNT TRIBADES*, & c. Tribades dicuntur foeminae, quæ in suum sexum nefariam libidinem exercent, à verbo Græco *τριβω*, quod est *frico*: quasi *frictrices*, aut *fricatrices*. Eandem libidinem notat in maribus. Præterea foeminarum, & marium inverfa munia sugillat.

189 *DELIRAMENTUM reddatur Pythagoreum*. Pythagoras Samius Philosophus fuit, qui sensit, animas hominum post mortem in brutorum corpora migrare, & è contra. Hoc ille *μετεμψύκωσιν* appellavit. Aristoteles lib. de Anima Cap. 3. vocat

vocat hanc animarum transmigrationem Πυθαγορικάς μύθους. *Pythagoricas fabulas*. Olympiodorus illam ex æquo dat Pythagoræ, & Orpheo cum ait ἡ Παλαῖος λόγος Ὀρφικός τε, ἡ Πυθαγόρειος ὁ πάλιν ἀγῶν τὰς ψυχὰς εἰς τὸ σῶμα, ἡ πάλιν ἀπὸ τοῦ σώματος ἀνάγωγος, ἡ ἔτι κυκλῶ πολλάκις. *Vetus est Orphei, & Pythagoræ sermo, animas ferens in corpora, & rursus à corpore referens, & id sæpe in circulum.*

195 *SUTOR ERAT LADON*. Artissimum nomen, cum paulò infra dicat, hunc sutorem nummos pellibus cepisse: *Ladon* enim à λάζομαι venit, quod *capere* significat. Est præterea *Ladon* fluvius Arcadiæ, juxta quem Poëtæ fabulantur, *Syringa* nympham in arundinem fuisse mutatam. *Vid. Ovid. NIXUS, & c.* Impetus equorum, aut mularum à quibus currus trahitur.

197 *CAMOBNAS*. Festus: *Camœnæ* Musæ à carminibus sunt dictæ: vel quod canant antiquorum laudes: vel quod sint castæ mentis præsides.

199 *ESSE LYCURGUS, & c.* Legislator (qualis fuit *Lycurgus*) & idoneus rem Civitatum, & Regnorum tractare.

202 *ESSET responsum, & c.* Possem respondere, hæc tua dicta esse omninò barbara, & barbarissimas gentes, quæ talia probent.

204 *AURES DEMITTO, & c.* Sed tuam sententiam non oppugno: Ironicè; nam usque ad versum *hos ut versus scribere possem*, sutor asper-rima, & arguta subfannatione vapulat.

205 *RETULIT QUOT MARSYA, & c.* *Marsya*, sive *Marsias*, tibicen, cum *Apollinem* ad canen-

stendum provocare ausus fuisset, ab eo victus, vivus exco-riatus est.

219 *IN CORIIS hæere pudet*. Post asperissimam sutoris vapulationem, adit *Caligulæ Regiam*, imperatoris insaniam sugillaturus.

223 *CÆSAR*. *Caligula Imperator. EQUO STABULA, & c.* Rem totam sic enarrat *Suetonius*. *In-citato equo, cujus causa pridie Circenses, ne inquietaretur, viciniae silentium per milites indicere solebat, præter equile marmoreum, & præsepe eburneum, præterque purpurea tegumenta, ac monile è gemmis, domum etiam, & familiam, & supellectilem dedit, quo lautius nomine ejus invitati acciperentur. Consulatum quoque traditur destinasse, & c.*

241 *GENTES ANCHISÆ*. Romani, ab *Anchise* Trojano.

248 *RECTIUS, & c.* *Hercules ænei crepitaculi* sonitu *Stymphalides* aves (à lacu *Stymphalo* sic dictas) pepulit: quæ tantæ magnitudinis, & ita numerosæ fuisse dicuntur, ut *Solis* radios impedirent, omnemque *Arcadiam* devastarent. Dicitur *Hercules Amphitryonides* ab *Amphitryone* putativo patre, *Alcmenæ* conjugæ.

250 *REPPULIT HARPYIAS, & c.* *Harpurias* ajunt fuisse *Neptuni*, & *Terræ* filias, volatiles, vultu *Virgines*, dictas à Græco verbo ἀρπάζω, rapio. Harum descriptionem vide apud *Virgilium* 3. *Æn.* à Versu 226.

Virginei volucrum vultus, & c.

Nomina, *Aëlo*, *Ocypite*, *Celeno*. Has fugarunt à *Phinci* mensa *Zetus*, & *Calais* *Boreæ* filii, atque ad *Plotas* usque insulas persecuti sunt. In-

de

de à Jove moniti cessarunt. Quia tamen inde redierunt, Plota illæ insulæ deinceps *Strophades* ab illorum reditu dictæ sunt: nam *σπόφη* Græcè, *versio*, vel *flexus* est Latine.

251 MISENUS TERRUIT. Æneam post Trojanum excidium sequutus Misenus, tibicinis ministerio illi inservivit. Æoli filius. De quo Virgil.

*Misenum Æolidem, quo non præstantior alter
Ære cedere viros, Martemque accendere cantu.*

De hoc Trojanorum cum Harpyis prælio vide *und. 3. Æn. à v. 232.*

255 CÆLESTIA QUALES NUMINA. Horatius *Epod. od. 8.*

*... & mamma putres,
Equina quales ubera.*

Et est Alleotheta figura, sive Enallage.

257 NIL NON RIDICULUM, &c. Epiphonemate absolvit hanc orationis seriem, ut aliò divertat.

258 DE JOVE, &c. Poëta, velut qui vera de Jovis gestis à Mercurio discere cupiat, recenset nonnulla Jovis probrosa facinora: videlicet, parum abfuisse, quin à Gigantibus de cælo pellertur: imparem existimatum tanto moderamini; quod forsitan Gigantibus utiliùs fuisset creditum.

261 MAMMOSAM, &c. Etiam Jovem carpit, quod Junonem ob mammarum pinguedinem fastidiat. SED VIA LACTEA. Viam Lacteam describit Ovidius 1. *Metam. fab. 6.* Fabulantur Poëta, factam ex lacte è Junonis mamma effluente, dum ad illam dormientem Jupiter Herculem puerum admovisset.

265 PAR-

265 PARRHASIS. Calisto Lycaonis Arcadiæ regis filia. Dicta est PARRHASIS à Parrhasia urbe, de nomine Parrhasi, Lycaonis patris, vel avi denominata. Hæc à Jove vim passa, è Dianæ consortio repulsa, à Junone in ursam conversa, in cælum tandem cum Arcade filio ablata est: ubi stellæ micant in Septentrionali plaga. De his Ovidius 2. *Fastor.*

*Signa propinqua micant: prior est, quam dicimus
Arcton:*

Arctophylax formam terga sequentis habet.

274 FERRATIS, &c. Danaes, & Ledæ, de quibus hic agit Poëta, commenta notissima.

279 INJUSTIOR. Quia Leda nupta erat Tyndaro.

280 ALBUS OLOR, &c. Jupiter in cygnum mutatus, ut Ledam violaret: expletisque legitimis mensibus, Leda duo ova peperisse fertur: ex quorum altero nati sunt Pollux, & Helena, ex altero Castor, & Clytemnestra.

281 CONCORDIA FRATRUM. Castoris & Pollucis, qui Ledam habuere matrem: patrem non eundem. Nam Polluci Jupiter, Castori tribuitur Tyndarus. Inde immortalis ille: hic verò non ita. Propterea Pollux à patre Jove, ut cum Castore fratre suam immortalitatem partiretur impetravit. Atque ita factum est, ut alternis diebus singuli vivere dicantur. Ut est apud Virg. 6. *Æn. v. 121.*

*Si fratrem Pollux alterna morte redemit,
Itque reditque viam toties.*

Huic fabulæ occasionem dedit siderum illorum natura, quos *Geminos* appellamus: altero enim oriente, alterum occidere dicitur, & è converso. A Græcis,

cis, Διόσκουροι, id est, Jovis filii, appellati sunt.

285 PACE TUA, & c. Veniam captat à Chaos, Deorum omnium parente juxta Ethnicos. Chaos confusionem, aut congeriem rerum omnium, & informem materiam, ex qua omnia extitere, fabulantur Poëta. Chaos appellat Hesiodus confusam quandam ab initio unitatem hiantem, patentemque in profundum, à χε'ω id est, fundo, ex quo χανέιν Græci, nos hiare dicimus. Sextus Pompejus. Vide Ovid. 1. Metam. & 1. Fastorum: ubi plurima de Jano quem Chaos ab Antiquis vocatum ait. Janum factum à χανέιν detracta aspiratione, docet idem Sextus Pompejus.

293 UT DELICTA, & c. Apparet Aulicorum adulandi mos execrandus: qui dominorum vitia cum nulla ratione valeant occultare, sanctissima vocant. FELIX, & c. Tunc se felicissimos reputant hi tetertimi homines cum in libidinibus Principi serviunt. Unde sibi Regiam gratiam aucupantes, ad spem summorum utilitatum penetrant.

294 STULTIE VALETO. Stultitiæ insimulat Poëtam, quod pessimos Aulicorum mores reprehendat. Et simul avolat.

NO:

NOTÆ

AD SATYRAM TERTIAM.

Vers. 2. MISTA MARITALI, & c. Forsitan loquitur de illa Metropoli unde originem habuit inhonesta licentia, quæ vulgo dicitur *Chibisbéo*.

4 SUM PROCER, & c. Inducit illorum Magnatum quemlibet stomachosum, qui Poëtam, ut delirium, & amentem abercendum existimet.

5 ANTIGYRA. Insula ad sinum Maleacum, & Oetam montem adjacens, ubi plurimum, & optimum Helleborum crescit; ad insaniam purgandam herba præstantissima. Hinc quoties insanum hominem significare volebant Veteres, Anticyram mittebant. Sic Hor. lib. 2. Serm. Sat. 3. *Naviget Anticyram*. Vide Erasmi. *Chiliad.* 1. Cent. 8. Adag. 52.

6 SARMENTUS. Nobilis scurra tempore Cæsaris Augusti. Hujus scurræ cum Messio quodam contentionem per jucundam describit Horatius lib. 1. Serm. Sat. 1.

7 GALBA. Apicius Galba scurra etiam nobilis sub Tiberio, quem Imperatorem vocat *senem Caprearum*, propterea quod in ea insula frequentius ha-

Q

ha-

habitarer. De hoc, & Sestio Caballo alio parasito meminit Martial. *lib. 1. epig. 42.*

*Qui Galbam salibus tuis, & ipsum
Posses vincere Sestium Caballum.*

8 **PANNICULUSVE.** Fuit hic Latino minister ad risum excitandum. Latinus vero minus fuit, cujus jocis, & uxoris Thymeles plurimum delectatus est Domitianus.

9 **TOLLE tuos luxus,** Poëta nihil morans Procerum sumtus sepervacuus, & fumosas veterum imagines, quærit in eis virtutem, qua præcipue decet, non sanguine niti.

10 **QUI genus?** Synecdoche Grammatica: ubi desideratur *juxta*, vel *circa*; ut sit sensus: *qui sitis circa genus.* Sic Virg. 8. *Aneid. v. 114. Qui genus? Unde domo?*

12 **TIRESIAS.** Vates Thebanus, qui cum aliquando vidisset dracones duos coeuntes, observatam ex iis foeminam occidit: quo facto in foeminam ipse mutatus est. Deinde cum post septem annos alios duos idemdem observasset, marem interfecit, & in pristinam viri formam rediit. Is in contentione quadam inter Jovem, & Junonem assumptus iudex, pro Jove sententiam ferens, à Junone excæcatus dicitur. Jupiter in solatium amicitia visus divinationis peritiam illi dedit.

13 **DRANCES.** Unus ex Latini Regis proceribus, facundus quidem, sed imbellis, Turno Rutulorum regi infensissimus. Virg. 11. *Æn. CATILINA.* Civis Romanus, conjuratione contra patriam inita, notissimus. Vide Ciceronis Orationes in Catilinam 19. 20. 21. 22.

14 SI-

14 **SILENUS.** Bacchi nutritius & pædagogus! Satyrus quidem, sed senex Satyrus: quos ideo Silenos vocabant, cum reliquos pueros dicat Virgilius *Egl. 6. Silenum pueri somno videre jacentem,* & Ovid. 1. *Fastor.*, qui asino insidentem inducit. *Venerat & senior pando Silenus asello.*

. In venerem Satyrorum prona juventus.

Sileni dicti sunt à *σιλλάειν*, quod est *convitiatoria scommata jacere cum molesto quodam lusu.* IRUS. Mendicus apud Ithacenses corpore & specie prægrandi, atlecla procorum Penelopes, ut est apud Homer. *Odys. 18.*

*. Ἴρων ὃ νεοὶ κίχλησκον ἀπαντες,
Οὐνεκ ἀπαιγέμεσκε κίων ὅπερ ἔστις ἀνώγει.
. Irum autem juvenes vocabant omnes,
Quoniam nuntia deferebat profectus, quando aliquis jubebat.*

Hunc Ulysses domum reversus, pugno interfecit. Vero nomine Arnæus dicebatur; sed Irus cognominatus est, eo quod, quemadmodum Iris deorum, & præcipue Junonis nuntia, ita hic procorum nuntius ellet.

21 **SE ERUMPIT IN EXTIS.** Ita Lucretius *lib. 4.*

. Se erumpit venis collecta cupido.

Lucretium Virgilius quoque sequutus est *lib. 4. Georg.*

Et caput unde altus primùm se erumpit Enipeus.

26 **LERNÆ TRUCULENTIOR HYDRA.** Vide, quæ diximus ad *vers. 183.* in Prologo.

30 **TOTAMQUE EXTERRUIT URBEM.** Pulcherrimè assimilat Proceres fastuosos Salmoneo illi
Yirs

Virgiliano, qui magno Rhedæ strepitu; flammisque frequenter jactatis Jovem fulgurantem; atque tonantem imitari gestiebat.

35 *NOBILIS EST*, & c. Qui debeant esse nobiles, primis duobus versibus describere videtur; in sequentibus tamen, & per totam hanc Satyræ palam eorum vitia & mores acerrima iugillatione persequitur.

45 *AMBUBAJARUM*, & c. Quidam putant; mulieres vagas, & infames sic fuisse nominatas a genus hominum vile, ac famosum, alienæ libidinis administrum. *Turnebus Adversariorum lib. 11. cap. 23.* *Ambubajas* dictas has mulieres credit, quod circum *Bajas* (quorum lavacra calida delicatis hominibus studio, & voluptati erant) versarentur: ab *ambu* pro *an*, quod est *circum*, & *bajas*: quemadmodum *ambarvalis*, *ámbedo*. Addit. Videtur etiam, ut ab $\alpha^{\prime}\mu\Phi\omega$, *ambo*, sic ab $\alpha^{\prime}\mu\Phi\iota$ *ambu* deduci posse. *ET BALATHRONUM*. Scurrarum, & parasitorum: à *barathro* dicti creduntur, una literula immutata, quod sint gurgites, & helluones bonorum, suo tantum abdomini, non gloriæ nati: vel à *Servilio Balathrone*, uno ex illis in primis famoso, de quo sæpe *Horatius*, qui *Ambubajarum* meminit 1. *Serm. Sat. 2.*

52 *AT facinus summum*, & c. Inter pauca, quæ apud Hispanos invenit Auctor noster reprehensione digna, damnat taurorum ludum, quem *Argensola* vocat *Speſtaculum inhumanum*.

64 *ANIMÆ quoque candidiores*. Subſannatio hyperbolica.

56 *AUSCULTO*, & c. Per *Proſopopœiam* inducit

AD TERTIAM SATYRAM. 119

est taurum, in arena occisores, & spectatores alloquentem.

57 *O GENUS Infandum!* & c. Verba sunt tauri usque ad versum 91.

58 *QUID malè de vobis merui?* & c. Causam suam agit taurus: quam à communi utilitate gemino commendat argumento. Plurimos habet patronos, & *Ovidium* læpissimè. *Vid. 1. Fast.*

62 *NUNC vestri miseret*, & c. Secundum argumentum: quo propter præcipuam uniuscujusque utilitatem conatur abstergere homines ab hujusmodi Spectaculis. Urget, cum præter propositam utilitatem, objicit nominis, & pudoris, ubi est domesticæ rei angustia, jacturam.

65 *CARCHESIA*. *Synecdoche*, continens pro contento. *Carchesium* vas ansatum.

66 *INSTITOR hybernat*. Id est, frigida reddit. *Transitive* usurpatum verbum. *ASTUR*. *Astures* enim sunt, qui has potiones & condiunt, & vendunt.

71 *TURBÆ stolatæ*. *Matronas* intelligas. *Stola* enim *matronale* operimentum erat, quod, cooperito capite, & scapula, à dextro latere in lævum humerum mittebatur. *Isidor.* *Nostrates* vocant *Rebocino*. Ex *Tibullo* tamen, & *Ovidio* apparet *stolam*, & *institam* pro eodem sumi, esseque vestem ad imos usque talos demissam. Sic *Tibul. lib. 1. Eleg. 6.*

*Sit modo casta doce, quamvis non vitta ligatos
Impediat crines, nec stola longa pedes.*

Ovid. 1. Artis Amatoriæ.

*Este procul vittæ tenues insigne pudoris,
Quæque tegis medios instita longa pedes.*

75 *ARA*

75 *ARA VETUS*, & c. Ovidius, Heroidum Epistola 20. vers. 181.

Non bove mactato caelestia Numina gaudent.

80 *URSUS*. Urso dixit pro quacumque ferarum, quæ in Romano Amphitheatro homines lacera-
bant. De Taurorum verò Spectaculis edendis, sic
ex Festo Pompejo Paulus Diaconus: *Tauris apella-
bantur ludi in honorem Deorum inferorum facti. In-
stituti autem videntur hac de causa. Regnante Superbo
Tarquinio, cum magna incidisset pestilentia in mu-
lieres gravidas, quæ fuerat facta ex carne diu ven-
dita populo taurorum: ob hoc Diis inferis instituti
Ludi, & Taurii vocati sunt.*

81 *SED Major vindicta placet*. Taurus, despe-
rata vita, postquam gregalibus suis mandata de-
dit, omnia illis faulta precatus, diras impreca-
tiones in genus hominum jactat, quibus orationem
finivit, & vitam.

85 *HERCULEUM transite fratrum*, & c. Angus-
tias illas inter Abylam, & Calpen montes, quos
Herculis columnas vocant. Nominis causam reddit
Mela lib. 1. cap. 4. his verbis. *Addit fama nomini
fabulam, Herculem ipsum junctos olim perpetuo ju-
go diremisse colles, atque ita exclusum antea mole
montium Oceanum, ad quæ nunc inundat, admissum.*
LIBYÆQUE benigna, & c. Africæ pascua, ubi ar-
mentarii benigniores, non sic in pecora sævien-
tes. *Libya* dixit, ut sit pars pro toto, quod fre-
quentissimum apud Poetas, per Synecdochen.

86 *FRATER Osiris*. Fratrem dixit *Osirim*, Deum-
que *Bovem*, quod is apud Aegyptios, quorum rex
fuerat, pro Deo est habitus, & sub vivi bovis ima-
gi-

gine cultus. Causa, quia Osiris Aegyptiis bene-
ficentissimus, tandem à Typhone fratre clam in-
terfectus, diu quæsitus, nec inventus: cum aliquan-
do bos quidam eximia specie sese eis obtulisset, Osi-
ris creditus est, adoratusque Deus, quem *Apim* vo-
caverunt, quod eorum lingua *bovem* sonat. Vide
plura apud Mythologicos verb. *Apis*, *Osiris*, *Serâ-
pis*, *Isis*. Osirin colebant Aegyptii Sacerdotes anse-
re mactato, & popano. Juven. Sat. 6.

..... *meditataque munera præstant*

Ut veniam culpe non abnuat, ansere magno

Scilicet, & tenui popano corruptus Osiris.

Est autem *popanum* tenuis placenta, lata, & ro-
tunda.

92 *VIRTUTEM*, Perstat in investiva Magna-
tum illorum, quorum una cura, & sollicitudo sunt
pecuniæ, sumtuosæ vestes, aulaea, cultus abacus,
omni pretiosa suppellectili exornatus; maxima ve-
rò cura rota, hoc est, quadrigarum apparatus:
quis pedisequos pluteis pascat, unde generosiores
perantur mulæ; ut ipsos quasi ad Rhedam natos
existimare possis. His incassum suadebis artes in-
gentias colere, nominibus majorum, & stemmati-
bus aliquid addere, aliqua pia loca erigere, vel
instaurare, pro patria quaslibet impensas facere.
Omnia hæc istis nugæ.

118 *NON POPULUS*, & c. Opponit veterum
Hispanorum mores.

125 *CECROPIDUM*. Dicti Cecropidæ Athe-
nenses à Cecrope, primo Athenarum Rege. Fuit
& alius Cecrops Rex ejusdem urbis, Erichtei filius,
Pandionis secundi pater. Sumuntur *Cecropidæ* pro
pro

nobilibus. Probat jactabundus ille apud Juvenalem Sat. 8.

Ast ego Cecropides

Hinc proverbium *Cecrope generosior* pro nobilitatis commendatione.

126 *VIVIDA FECIT*, & c. Deucalion cum uxore Pyrrha, post diluvium, quod eorum tempore evenit, superstites relictī, cū in Parnassum montem rate vecti fuissent, consulto de hominum reparatione Themidis oraculo, jussi sunt post tergum lapides projicere. Quo factum est, ut lapides à Deucalione jactati in homines; à Pyrrha, in fœminas formarentur. Vide Ovid. 1. *Metamorphos.*

127 *FIGMENTAQUE prima Prometheus*. Prometheus Iapeti ex Asia nympha filius, primum hominem è luto effinxisse traditur, & igne quem è cœlo surripuerat, animasse. Ovid. *ibid.* Dicitur à *προμηθεα*, *provideo*, *prospicio*: unde *προμηθεια* *providentia*, *consilium*. *Prometheus* trisyllabum est; ultima enim syllaba in diphthongum coalescit. Sic in *ορφως*, *Περσεως* & aliis similibus Græcis.

129 *HYPHNUS*. Deridet maritos honori suo indormientes. *ὑπνῶ* Græcè, Latine *Somnus*.

130 *APPULA* Hypni uxor. *MADIDOS*, lascivos. Vide *Juvenalem*.

131 *PSALTRIA*. Cantui dedita, nec choreis parcens, reddit partus parenti similes, flavam videlicet prolem, de advenæ colore,

132 *SICAMBRUM*. Sicambri Germaniæ populi, flavos natura habentes capillos, quos artificio quodam intorquebant.

134 *HIANTES*, Notatur libidinis impotentia.

136 *HI*

136 *HI studii fructus*, & c. De choreis videtur accipiendus: quas carpit; illas præcipue, quibus exteri exercentur & mores corrumpuntur. Quæ interim, & quæ deinceps evenire soleant enumerat. Vide *Hor.* 3. *Carm.* *Od.* 6.

138 *TRABEATO Sabino*. Id est, viro Consulari. Trabea vestis erat, qua primum Reges tantum, Haruspices, & Romani Senatores utebantur. Post exactos vero Reges, etiam Consules trabearum usum usurparunt.

145 *HAMMON*. Diximus in Satyra prima ad versum 64. *Pandite*.

147 *TRIPODAS QUASSAVIT*, & c. Tripus erat vas ingens: tripodem tegebat cortina, quæ nihil aliud erat, quam integumentum, & operculum tripodis. Huc ascendebat Pythia, sive Phœbas, oraculum editura: quæ ideo dicebatur ex tripode loqui. Hic tamen ipse Jupiter responsum dedit.

148 *DA BONUS ESSE BONOS*, & c. Jovis responsum. Quasi dicat: esse tantum, minus bonum est, quam esse bonum.

151 *CUI PRÆCEPTOR ERIT CHIRON*, & c. Chiron Saturni ex Philyra filius. Huic, omnium Certaurorum justissimo, in monte Pelio habitanti Achilles à Thetide traditus fuit educandus. Quem ipse non tantum cithara perfecit & armis, sed etiam omnium disciplinarum & artium genere instruxit. Achillem dictum volunt ab *a* privativa particula, & *χίλος*, id est, *sine chilo*: quoniam primò Chiron aluerit Achillem urforum, leonum, aliarumque ferarum medullis; postea nihil ei ciborum porrigebat, nisi ipse Achilles venaretur si-

R

bi

bi feras, quibus vesceretur.

165 *CEU MILES dirutus ære*. Dirutum ære militem dicebant antiqui, cui stipendium ignominie causâ non erat datum, quod æs diruebant in fiscum, non in militis sacculum. *Festus Pompejus*.

187 *ARCTOO ASTRO*. Stellæ illi, quam dicimus *Norte*.

188 *OBSEQUIUM Magnetis, &c.* Nota est magnetis lapidis virtus. *Magnes Lapis Indicus*, ab inventore sic vocatus: fuit enim in India primum repertus. Omnis autem *Magnes* tantò melior est, quanto magis cæruleus.

191 *HANNIBAL*. Inter Heròes famâ notissimos meminit noster Hannibal, quia nostras fuit ex matre Hispana genitus. *HINC Alpes quassata, &c.* Aceto maceratas rupes, & igni domitas demum ferramentis amolitus est.

192 *TREBIA*. Gallie Cissalpinæ fluvius, non procul à Placentia ex Apennino defluens, juxta quem Hannibal Lucium Sempronium ingenti clade profligavit. *Livius lib. 1. Decadis 3. Lucanus lib. 2. Pbars.*

..... *Quid non in Punica nati*

Tempora Cannarum fuimus, Trebiaque juvenis.
Non longè ab hoc fluvio commissum est primum ab Hannibale cum Romanis prælium: ubi Scipionis filius, tunc juvenis, ut qui tunc pubesceret (qui postea Hannibale, & Pœnis superatis, Africanus appellatus est) patrem ad imminenti periculo liberavit, cum in hostes incurrisset. *Livius ibid. THRASYMENE*. Thrasymenus, Lacus in agro Perusino, Hannibalis victoria, & Flamminii Con-

su-

sulis clade nobilitatus. De his *Ovidius 6. Fastor.*

Sunt tibi Flamminius, Thrasymenaque litora testes.
Dicitur à Trasumeno puero, quem ad hunc lacum *Ægyla* nympa dicitur rapuisse.

193 *CANNARUM*. Cannæ vicus Apulie non procul ab Aufido fluvio, prope quem Hannibal Paulum Æmylium, & Terentium Varronem Consules maxima clade superavit, casis multis Romanorum millibus: quorum ea strages fuit, ut Hannibal tres annulorum modios in signum victoriae Cathaginem transmitteret. *Livius lib. 3. Decadis 3. Vide Lucanum lib. 7.*

194 *AUFIDUS*. Apulie fluvius, in Hirpinorum montibus nascens: qui Venusium alluit, Horatii patriam: de quo ipse *lib. 4. Carm. Od. 9. Longè sonantem natus ad Aufidum*. Inde in Adriaticum mare sese exonerat. Huic flumini Cannæ proximæ. *Liv. ibid.*

207 *STYGIS*. Styx fons est ad Nonacrin Arcadie locum: omnibus exitiosus; utpote adeo frigidus, ut ejus potus statim enecet, ferrumque, & as erodat, solaque mulæ ungula contineri possit, cætera vasa frigoris vehementia statim dirumpens. Poetæ verò fabulantur, Stygem paludem esse apud inferos, occasione capta ex aquarum intensissima natura, ubi, aternis umbris devoti torqueantur.

214 *MORBIFUGUM bacchar*. Est Bacchar, seu Bacchar, herba celebris apud Poetas. Radicem habet odoriferam. Ab aliquibus puratur nardus rustica. Despauterius foemini generis facit, male perpenso *Plinii loco, lib. 21. c. 6. Sed eorum quoque error cor-*
ria

rigeandus est, qui bacchar rusticum nardum appellaverit.
 Idem in eod. lib. c. 19. *Baccar in medicina usu aliqui ex
 nostri Propensam vocant. Utrubiq̄ Baccharem, dixisset,
 si esset muliebre. Docuissimi semper hoc bacchar dixe-
 runt. Quam sententiã plurimis antiquorum exemplis
 roborat Vosius. Bacchar credebatur præfens fomentũ
 ad depellendam fascinationem. Virgil. Ecgl. 7. v. 28.*

..... *Bacchare frontem*
Cingite, ne vati noceat mala lingua futuro.

217 **ARETALOGES**: Aretalogus: qui ridiculis
 sermonibus placere studet, & risum captat. Ab
 Ἀρετῶς, id est, *gratus, placens*, qui fabellas, acroa-
 mataque auribus auditorum grata loquitur: proin-
 de & nugatores, & garruli etiam eo nomine cen-
 sentur. Ex Turnebo. **CERCOPITHECE**. Simia cau-
 data. Plin. l. 8. c. 20. *Cercopithecus*, ait, *esse nigris
 capitibus, reliquo corpore pilo asini. Dicitur à κεραυψ,*
caudatus, & πίθηκος, simius, vel simia.

220 **PUTIDUS HIC**, & c. Adulatorem quem-
 dam intelligit: quem acriter pungit, quod ini-
 quisimo Domino fuerit immodicè assentatus, &
 quidem sine retributione.

221 **POL!** Id est, *per Pollucem*: antiqua apud
 Ethnicos jurandi formula.

223 **DACARMEN**, & c. Respexit ad illud Claudiani.
Carmen amat quisquis carmine digna gerit.

226 **MOEVIUS, ET CODRUS**, & c. Nomina
 quorundam Poëtarum veterum: sub quorum
 nomicibus recentiores carpit Hispanos Poëtas.

228 **SED SUMITE** *Thracas*, & c. Sugillat sacrile-
 gam, & audacissimam Psaphonis ambitionem (& in
 illo ipsius sequaces) qui rarissimis fraudibus, ut
 Deus

Deus haberetur obtinuit. *Thracas* Homines ex Thra-
 cia Europæ provincia, olim celeberrima, quæ nunc
Romania à nova Roma, scilicet Constantinopoli,
 dicitur. Dicta autem est *Thrasia* à Thrace Martis
 filio.

229 **ODRYSII**, & c. Populi Thraciæ. **CILICES**.
 Ex Cilicia minoris Asiæ regione, à Cilice Agénoris
 filio, Cadmi fratre, qui eam incoluit, sic dicta. Il-
 lam duplicem facit Strabo, *campestram* scilicet, &
asperam. **NUMIDÆ**. Populi Numidiam Africae regio-
 nem incolentes: iidem Nomades dicuntur, de qui-
 bus superius diximus. **ARCADES**. Arcadia Pelo-
 ponnese regio panè mediterranea, à mari scilicet
 semota: dicta ab Arcade Calystus nymphæ filio,
 cum antea Parrhasia diceretur, variisque aliis no-
 minibus. Vide *Cosmographos*. **BRITANNI**. Britan-
 nia insula in Oceano septentrionali, omnium,
 quæ Europæ adjacent maxima: dicta à Britone
 rege, cum prius *Albion* diceretur ab albis mon-
 tibus, qui ad eam navigantibus primò apparent.
 Alii à *Brit* derivant, quod olim *rem depictam sig-
 nificaret*: eo quod ejus incolæ ora colore ali-
 quo notare solerent: unde Martialis lib. 14. *Epigr.*
 104.

Barbara de pietis veni Bascauda Britannis.

231 **DUMMODO** *psaphonem*, & c. Fuit Psaphon
 vir quidam in Libya, qui divinitatis opinionem af-
 fectans, quamplurimas aves cepit vocales, quas do-
 cuit hæc verba sonare: *μεγας θεος ψαφον*: id est,
Magnus Deus Psaphon: atque ita edoctas emisit: quæ
 idipsum, quod didicerant canebant. Inde Lybes
 hu jusmodi commenti ignari, Psaphoni rem di-
 vi-

vinam facere instituerunt in deorum numerum relato.

235 *ÆOLUS*, ventorum Deus. *ENNOSIGÆUS*, Neptunus. Dicitur *Ennosigeus* ab *ενωσ* concutio, & *γαια*, terra, quod terram undis concutiat. Poëtæ in geminant metri causa. *Juven. Sat. 6.*

Ipsam compedibus qui vinxerat Ennosigeum.

236 *ARCTOAS PLAGAS*. Boreales, seu septentrionales.

237 *EOASVE*. Orientales. *Ἠώς*, Aurora, inde *Ἠώς*.

241 *CONCESSURA LOCUM*, & c. Nero, ut palatia sua spatiosius ædificarentur, horrea quædam propinqua, quæ saxeo muro constructa erant, bellicis machinis demolitus est. Martialis de his Palatiis *Epig. 2. Unaque jam totâ stabat in Urbe domus.*

247 *VERTUMNUS*. Hortorum deus creditus, à *vertendo* dictus, eo, quod ei in varias figuras sese vertendi facultas fuerit. *Ovid. 14. Metamorphos.*

250 *NEREIDUMQUE CHORUS*, & c. Nereides, Maris nymphæ; Nerei, & Doridis filia. *TRITON*. Neptuni tubicen.

265 *ODERIT, ET TREPIDET POPULUS*, & c. Tyrannica vox, quam multi si palàm proferre non audent, opere complent.

276 *CRUENTI SYRMATIS*. Syrma vestis, quæ tragicæ actorum utebantur. Sumitur pro ipsa tragicæ.

277 *COTHURNI*. Calceamentum, quo calcabantur tragædi, qui in theatro dicturi erant, & alta, intonantique voce carmina cantaturi *D. Isido-*

do-

Dorus. Est igitur *cothurnus* calciamentum in modum crepidarum, quo herôes utebantur, sed tale est, ut in dextro, & lævo conveniat pede: inde ortum adagium in parum constantem: *Versatilior cothurno*. Vid. *Erasm.*

278 *SPONTE SUA*, & c. Frequentissimè celebratur à Poëtis vis Orphei cantus, quo sylvas ageret cum saxis ipsis. Hæc optat noster, in malos obruendos tollerentur.

280 *RHODOPEIA TELLUS*. Thracia, ubi Rhodope mons notissimus.

286 *ANUBIS*, & c. Ægyptii non solum ex omni bestiarum genere Numina faciebant (*Cicero 3. de Nat. Deor.*) sed etiam hominibus, quos deos consecrabant, bestiarum tribuebant vultus. Fuit Anubis satelles Osiridis, & Isis. Hunc inter Deos relato humano corpore, & canino capite finxerunt, adumbrantes, Regem fidâ custodia servasse: venatorem fuisse; & Isis gratum in investigandis, velut nare sagaci Osiridis membris à Typhône fratre laniatis. Illi se comparat vates ob latratus in vitia, eadem de causa, qua Cynici Philosophi caninum nomen usurparunt, à Græco *κυν*, ut jam diximus.

NO:

NOTÆ

AD SATYRAM QUARTAM.

Verf. 1. **PYRRHONEM**, & c. Pyrrho Elidensis Philosophus (à quo Pyrrhonii dicti sunt, quos Græci σκηπτιστῆς, id est, *consideratores* appellant) nihil omnino decernebat; sed in quærendo semper, & considerando erat.

6. **INTEGER est Pyrrho**, & c. Rejicit Poëta integrum Pyrrhonem, hoc est, ipsius absolutè doctrinam; & ait: huic aceto miscendam esse aquam, ut minus acerbum reddatur: hoc est, *mediam viam tenendam.*

8. **SUNT RES**, & c. Aperit Poëta sententiam suam, edocens, non credendum esse omnino rerum apparentiis.

11. **SOL ORIENS**, & c. Pulcherrimè describit Mane, solis splendorem præcipue commendans, ut mox ejus maculæ mirabiliore appareant.

30. **NAM SI OCULUS**, & c. Solis exemplo firmat, nullam rem esse illud, quod esse videtur. Fulgentem, ait, cernimus; sed in illo inveniuntur à recentioribus maculæ nigerrimæ ope tubi optici. Inventum hoc laudabile admodum: nam illo juvante, divinorum operum

ap:

AD QUARTAM SATYRAM. 131

apparet magnitudo, mentisque nostræ in sapientissimi Authoris rapiuntur contemplationem. Eximius Galilaus Galilæi tubi optici adminiculo exactam Lunæ condidit mappam, ubi Insulas, Maria, & Continentes orbis Lunaris explicuit.

31. **NEBULAS TURPES**, & c. Loquitur de maculis in Sole deprehensis. Doctissimi recentiores maculosum observarunt. Athanasius Kirker, qui vel unus eruditionem sapientissimæ Iesu Societatis ad sidera tollere potest, Iconem Solis obscurissimis nævis refertam exprimit: quæ si conferratur cum imagine ignis centralis, quam in suo Mundo subterraneo similiter pinxit; aut nullum, aut parvum discrimen inter Solis, & Barathri faciem apparebit. Ita etiam omnes observatores.

34. **FOEMINEUM retinet**, & c. Comparat mutabile Veneris (utpote foeminæ) ingenium cum sidere ipsi dicato; quod in sex variatur aspectus.

38. **CREDIS Apollineo**, & c. Afferit, Saturnum non illuminari à Sole; sed à quinque satellitibus, seu stellulis aprimè micantibus, quæ propter Saturnum parvos gyros peragunt. Hujus sententiæ fundamentum, quod cum quinque illi satellites superiores Saturno vagentur, inferior illius Planetæ facies obscura omnino apparet: quod non accideret, si Saturnus à Sole illuminaretur.

48. **ARCTOI signa**, & c. Afferit etiam, duas Arc-tos, sive Urfas ad Polum veluti fixas, majorem gyrum perficere, quam solem ipsum: & falli qui eas immotas judicant. Circularis illarum motus non deprehenditur, quia ad latus Mundi pererrant:

S

&

& in incomprehensibili distantia occultatur.

49 *SIDONIAS Proras, Grajasque, & c.* Antiqui nautæ observabant has stellas. Sidonii unam, utram minorem scilicet, quam Cynosuram dicunt; alteram Graji, majorem videlicet, quam Helicen vocant. De quibus Ovidius 3. Fastr.

*Esse duas Arctos, quarum Cynosura petatur
Sidoniis: Helicen Graja carina notet.*

54 *LATTANTES Mundos.* Mundos vocat sidera ob rotunditatem, Terraqueo Mundo similem, Putat enim in mirabili, & incomprehensibili stellarum multitudine esse alias compactiones globorum veluti Terræ, & Planetarum, quorum aliqui circa aliquem, veluti ipsorum gyrorum centrum, moveantur.

58 *CÆTERA mille modis, & c.* Ait, nos mille modis in cælestibus cærentire. Ex qua materia sicut Astra nescimus. Doctiores ob alterationes, quæ in Astris observantur, credunt, omnia ex elementari materia facta esse, & à nostris differre accidentaliter tantum propter purissimam Universi altitudinem, in qua collocata sunt. Illorum motum etiam ignoramus. Quod patet ex varietate systematum. Eorum magis nota sunt Ptolemæi sistema, & aliud à Copernico injustè renovatum, & sistema Ticonis Brahe, quod prudentiores, & cum illis Author noster in suo de Rege Alphonsi Poëmate sequuntur. Tico enim tollit difficultatem contradictoriam, quæ in Ptolemæo inveniebatur circa epicyclos, & alia. Plura de hoc dici possent; sed in brevitate qua in notis tenemur, violentum, & fastidiosum foret omnia percurrere.

61 PRO

64 *PROXIMA, & c.* Ait etiam, Elementorum faciem, quamquam nobis proximam, nos fallere. Communiter asseritur, illa suas separatas sphaeras habere: & odia exercere, cum amica sint, & perpetuo officiosque nexu se diligant in Orbis utilitatem.

70 *HINC Anima innumera, & c.* Animæ, id est, vita: hoc enim vox anima communiter significat apud Latinos. Ita Poëta animas dixit innumeros viventes, qui ex naturæ, & Elementis indito vigore prodeunt, & generantur.

72 *IN SESE assidue, & c.* Plato in Timæo. Πρώτον μὲν ὁ δὴ νῦν ὕδωρ ὠνομάκαμν πηγνύμενον, ὡς δλόκουμν, λίπους ἢ γῆν γιγνόμενον ὁρᾷ μὲν. τηκόμενον δ' αὖ ἐ διακρινόμενον ταυτον ἔστω, πνύμα ἢ αἴρα. συγκουθέντα δὲ τὴν αἴρα, ἢ πύρ ἀνάπαλιν ἢ συγκριθέν, ἐ κῆ βεαθέν, εἰς ἰδέαν τε ἀπὸν αὖ τῆς αἴρα, πύρ. ἐ πάλιν αἴρα ζωιόντα ἢ πυκνόμενον, νεφῶ ἢ ομίχλω, Primum igitur illud, quod nos aquam vocavimus, dum concrevit, ut quidem nobis videtur, lapides, & terram fieri videmus, dum liquevit autem, & dispeccitur idem ipsum; spiritum & aërem: si exarsit, ignem: & contra; si coaluerit, & extinctum fuerit, in aëris formam rursus redire, & rursus aërem, si cum igne conveniat, nebulam, & tenebras, & c.

82 *FORMA cessante.* Rectè cessante forma dixit; non, pereunte vel moriente Mundo (ut nonnulli putant.) Incongruum, & alienum divinæ bonitatis est odio habere opera sua, ita ut illa ad nihilum redigat. Nihil creavit Deus, quod non conservaturus sit in æternum, juxta illud Ps. 148. *Ipsa dixit*

&

82 *factu sunt . . . Statuit ea in æternum , & in seculum seculi.* Ignis ille novissimus , quo mundus noster ab humana contagione purgabitur , illum defæcabit , non tamen consumet : Nam Mundus existet , quamvis alia ratione , veluti unum ex astris , aut alia forma.

83 *UNDA , Aer , Tellus , & c.* Ignis hic ultimus notus fuit , & creditus etiam ab Ethnicis , qui plurima de Sacris libris usurpabant. Lucanus lib. 7. Pharsaliæ v. 812.

*Hos , Caesar , populos s̄ nunc non userit ignis ,
Uret cum terris , uret cum gurgite Ponti.*

Communis Mundo superest rogas

86 *VIVACESQUE artus , & c.* Quia non interituri ; & eadem de causa vitalem vocat Orbem. Minimè sequens , quod multi dixerunt : omnes scilicet sphaeras vivere. Ovid. 15. Met.

*. . . . Sive est animal tellus , & vivit , habetque
Spiramenta.*

88 *QUID de feminibus , & c.* In Timæo Platoniano legitur , divinum Mundi Plasmatorum infudisse stellis partem animæ universalis , veluti sementem , & cessisse diis inferioris ordinis , ut hanc conjungerent cum corporibus. Alia plura de hac re addit , quæ illic videri possunt. Homo enim , licet magnæ mentis , divina luce non præventus , incongrua multa recte dictis admiscet. Eodem modo Pythagoras , & alii , qui à nostro dicuntur *Sapientia veteris chartæ.*

96 *LATERNAM Cynici , & c.* Notissimum est , Diogenem , relicto dolio , & accensa laterna incessisse per ingentem hominum multitudinem , & cum .

cum , quid quæreret , rogaretur , respondisse , quærere unum hominem. *PLUS NITET ILLA ; id est , plus splendoris habet nunc apud doctos Laterna illa ob hanc philosophi Satyricam reprehensionem , quàm tunc oleo.*

98 *FRUGIBUS Argivæ , & c.* Oleum vocat frugem liquidam Argivæ Minervæ : quia hæc dea inventrix fuit olivæ , & colebatur , velut propria dea à Græcis.

107 *ONAGRI.* Afini Silvestres , ab *οὐρί* , *Αἴγνυς* , & *αἴγριος* , Silvestris.

119 *OBVIUS Amon , & c.* Subsannat vanos , qui divites volunt videri , & ut coram populo lautivideantur , seipsos domi fame cruciant : Ubi notanda frequens , & arguta Paronomasia , & Antitheta : *non edit , & edit , fama famas , fumus , & fumosus.*

132 *REPARATI Viscera vermis.* Serica texta , quorum materies exit ex visceribus bombycis. Vermem reparatum vocat , quia more Phoenicis ex verme fit ales , & ex alite iterum vermis. Res mira , quam ex usu jam non miramur.

144 *TALIBUS O nunquam , & c.* Hispaniam laudat magnis virtutibus , & avorum eximiis moribus præclarissimam.

146 *IGNIBUS ambustos , & c.* Notissima est traditio , arsisse quondam montes Pyrenæos ; & inde fluxisse fusile aurum , argentumque.

153 *EST FRUGUM , Pecudumque ferax , & c.* Ex ubertate laudat regionem , & maximè , quia homines producit pios , & pietate heroicos : Heroes etiam nullis postponendos manu , id est , bello ;

lo; insignesque innumerabilibus, & mirabilibus Mavortiiis facinoribus; nec non cultissimam etiam, & quæ artium præstantia omnes Europæ gentes facile antecellit.

155 *NON aliter*, & c. Comparat Hispaniam, summa semper, & maxima anhelantem cum aquila, quæ cælum petit.

161 *LIBERA nunc vati*, & c. Rogat eandem Hispaniam, ut inter tot meritos plausus, ob tantæ egregia patrata facinora concedat vati licentiam jocosum, quæ permittebatur (permittabatur enim) in antiquis Romanorum triumphis: qualiter illud, quod joculariter in Cæsariano triumpho canebant milites: *Cæsar subegit Gallias, Nicomedes autem subegit Cæsarem.*

163 *EXCIDAT* (*heu!*) Libera verba, quæ Vates rogabat, sunt: in memoriam Hispanis revocare, ne obliviscantur antiquam stragem, in qua Rodericus ultimus Rex Gothorum victus apud fluvium Cuadaleten Hispaniæ luctuosissimas & semper lacrymandas intulit calamitates.

165 *ULTIMUS ILLE*. Rodericus, cujus historiam latius profequitur.

170 *NOBILIS HORTARUM*, & c. Memorat amores, & stuprum Roderici, unde originem duxere Hispaniæ calamitates, nunquam pro merito satis deplorandæ.

199 *BOCCHI ambigui*, & c. Ambiguum vocat; nam Bocchus in bello Jugurthino diu anceps fuit, secumque consuluit, utrum Jugurtham Syllæ, an Jugurthæ Syllam traderet. Vide *Sallustium in Bello Jugurthino prope finem.*

207 DE

207 *DEBUERANT portenta*, & c. Ait Poëticè; debere Superos variis portentis aperire Hispaniæ damnum futurum, sed non fecisse, quod omen non invenerint par tantis cladibus.

228 *TANTUM ERRANT*, & c. *επιφωνημα.*

236 *ECCE revertentes*. In meliorem frugem reverteri mores, nacti sunt novos triumphos, quos æternos efficiet permanens æterna in Hispania Virtus.

238 *HÆC super*, & c. Finem Satyris imponit Vates, quia senex.

256 *SIC cum se stupit*, & c. Comparat, se ad astra evehundum post confectam ætatem, cum navigantibus, quando hilariter ad portum redeunt.

257 *LIGUR*. Christophorus Columbus, qui sub auspiciis Regum Hispanorum Novum Mundum invenit; seu nunquam veteri Mundo notum, seu jam oblitum. *ACER*: quia notabiliter, & strenuè constans. *LIGUR* ex patriæ nomine. Sunt duæ Liguriæ. Altera interior, quæ in Apenninum septentrionalem excurrit, & Pado fluvio terminatur. Altera littoralis, & ad Meridiem Lygustico mari contermina. Ex hac Columbus.

259 *SIC RATE*, & c. In navi illa nomine *Victoria*, qua Joannes Sebastianus Cano, natione Cantaber, universa maria percurrit. Unde merito perlustratum Orbem in stemmate depinxit, uni sibi dicentem: *PRIMUS CIRCUMDEDISTI ME.*

269 *TUNG VOS PIERIDES*, & c. Mandat Musis, ut ipsius funus eximie curent.

280 *ADJACET HERCULEO*, & c. Describit parvam insulam fluvii nostri, in qua tumulum optaret sibi constitui.

294 ALL-

294 *ALITE MÆANDRI*. Auguratur, cadaver suum in Cycnum mutandum. *Alite Mæandri* dixit; quod Mæandri fluctus à cyncorum multitudine nantentur.

279 *EMERITAM SUSPENDO CHELYN*. Æternum dicit Vale Musis, & Versibus.

POETÆ VITA,

PER MARTINUM THOMÈ DAS
Neves, Humaniorum Literarum, & Canonici Juris in Salmanticensi Academia
Professorem.

CUM saepe mecum vultarem aliquorum Authorum notitiam nobis desiderari, & exactam, Scriptorum negligentia, haberi non posse, operæ pretium me facturum esse putavi, si Equitis Francisci Botelho de Morães & Vasconcelos conscriberem vitam, Satyris apponendam. Ne tanti Poëtæ Patria, & Parentes, ne etiam quomodo, quibusve locis ætatem egerit, posteris ignoretur. In hac retractanda, non pauca seligam ex documentis juridicis apud Authoris Consanguineos servatis, & à me perlectis; utpote qui in eadem regione in qua Botelhus, & illi præ-

niè popularis, natalem habui. Alia afferam quæ à Nobilibus & apprimè veracibus Viris accepi; & alia quæ Salmanticæ, meo aliquorum annorum incolatu ipse cognovi.

Natus itaque Lusitanus Poëta noster in oppido Turri de monte curvo, Transmontanæ Regionis, vulgò *Torre de Moncorvo*, da *Provincia de Trajasmontes*. Manifestum sanè exemplum, in parvo & tenui oppido magnos Homines nasci posse. Vel, ut cum Juvenale loquar:

*Summos posse Viros, & magna exempla
daturus,*

*Verecun in patria, crassoque sub aëre
nasci.*

Poëtæ nostri fuit natalis postridiè Nonas mensis Augusti, anno Domini millesimo sexcentesimo septuagesimo. Patrem habuit Franciscum Botelho de Morães, Matrem Beatricem de Vasconcelos Sarávia.

Franciscum Botelho de Morães, Poëtæ Patrem, progenit ex Elisabeth Coelho, legitima Conjuge, Paulus Botelho, in militari Christi Ordine Eques; qui in bello pro patriæ libertate suscepto Tribunus militum acies & fera prælia optima cum laude sequutus est. Beatrix de Vasconcelos Sarávia, Authoris Mater, filia fuit Antonii de Amaral Amado, Prætoris oppidorum *Freixo de Nemã*, *Horta*, & *Touza*, ejusque conjugis Beatricis Sarávia de Vasconcelos. En Poëtæ Parentes & Avos. Nunc illos tantum referam, unde Botelhus assumpsit cognomina.

Cognomen *Botelbo* Poëtæ nostro descendit ex

I

quar-

quarta Avia, Maria Botelho. Hæc ex utroque parente soror fuit Didaci Botelho, Emmanuelis, Regis Lusitanorum, Consilarii. Qui ex hoc Didaco, virili propagatione, trahunt originem, sunt temporibus nostris regni Dynastæ, vulgò *Grandes do Reyno*.

Cognomen *Morães* habet Poeta ex Atavo suo Fernando de Morães, Primicerio (vulgò *Secretario de Estado*) Philippi Secundi, Hispaniarum Regis. Fuit hic Fernandus, quartus nepos Stephani Mendez de Távora, qui oppidi *Vimioso* dominium habuit, cum jurisdictione meri & mixti imperii, & originem ducebat, virorum continua successione, à Ramiro secundo, Legionis Rege.

Cognomen *Vasconcelos* habet per Matrem, quartam neptim Alvari Eanes Taváres (trahebat hic progeniem a Petro Viégas de Taváres, a quo etiam Duces de Lafoens, & Marchiones de Aronches) & Mariæ Mendez de Vasconcelos, cujus Avus Gundisalvus Mendez de Vasconcelos fuit Maximus Præfectus arcis Aquarum Flaviarum, vulgò *Alcayde mayor de Chaves*. Lineas alias Regales & nobilissimas videtis apud Poetæ Consanguineos.

Prima ætate, Matritum Hispaniæ Metropolitim Botelhus commigravit. Apparuit ibi strenuitas Lusitani Ingenii; nam Literis deditus haud multo tempore in quolibet disciplinarum genere sese præstantissimum exhibuit. Sed præcipuè in Poeseos facultate; quæ illi (non parum ad id conferente morum indole generosissima) tam fideles amicos, quam Mecænatæ amplissimos conciliavit. Inter quos *Joannem Thomam Enriquez de Cabrera*

brera, Maris Præfectum, vulgò *Grande Almirante de Castilla*, nec non & *Antonium Martinum de Toledo*, *Albæ Ducem* & pariter *Joachimum Ponce de Leon* & *Lancastre*, *Ducem Arcobricæ*.

Matriti vixit Poeta, donec Lusitaniam inter & Castellam bello ingruente, in patriam rediit. Quò etiam paucis post diebus pervenit Joannes Thomas Enriquez de Cabrera; qui Ulyssiponem (nam Caroli partes fovebat) illac pergens, invisit Patrem Botelhi, perhonorificæ consalutationis gratia. Audi verba quæ suo coram comitatu, & oppidi præcipuis, Authoris Patrem alloquens Præfectus Maris protulit; *Ulyssiponem hac iter faciens, ultra progredi nolui, quin prius domum cernerem & colerem, in qua maximum Ingenium Botelbus in lucem editus est*. Hinc Joannes Thomas, cumque illo Poeta noster Ulyssiponem petiere. Deinde aliquo tempore interjecto, Carolum qui postea Germaniæ fuit Imperator, & tunc Hispaniæ Rex dicebatur, & Petrum Lusitanæ Regem ad exercitum contendentem, Hispanus Maris Præfectus, & Poeta noster comirati sunt.

Ubi ad exercitum, qui in Regione, quæ *Beira* dicitur, castra fecerat, pervenere, iussit Rex Petrus ad fluvium Aguedam castra movere. Quò ubi ventum est, Ductores agmen explicuere, cum hostibus, qui transitum occupaverant, si Rex ad ulteriorem ripam transgredi iussisset, pugnaturi. Botelhus, quamvis miles non erat, arma tamen capellens, cum cæteris (si fortè pugnaretur) contra hostes stetit. Hoc tempore supremus Ductor Castellani exercitus murales machinas in Lusitanos

nos exerceri iussit. Cumque ferreus globus prope Botelhum cecidisset, & illum globi impulsu terra in altum profiliens pulvere conspersisset; Tribunus militum Poetam rogavit ut in tutiorem locum se transferret, nec tanto periculo subiacere vellet. Poeta pro bona erga se voluntate Tribuno gratias egit, locum tamen non mutavit. Postea Rex Lusitanus transitu desistens, iussit alio castra movere. Et ipse (Botelho & aliis comitantibus) Ulyssiponem profectus est.

Mortuo Petro secundo, Joannes Quintus, Petri filius & in regnis successor, Poetam Christi militari insigni decoravit; assignato congruo censu in commendato *Divi Petri de Felgoso*. Hæc sunt aliqua ex verbis, quæ in Regali diplomate continentur: *Attendentes, Franciscum Botelho de Moraes & Vasconcelos composuisse Regis Alphonsi Poema, nobis dicatum, simulque scientes, esse de præcipua Nobilitate Transmontanæ Regionis, &c.*

Desiderabat Poeta plures terras videre. Ideoque Ulyssipone navem conscendit, Romam navigaturus. Ubi Romam tenuit, in Collegio Congregationis Missionis hospes, seu, ut illi dicunt, convictor, commoratus est. Familiaritatem habuit cum Principibus Civitatis, quibus tum morum generositate, tum doctrina, & suavi eloquio gratus fuit.

Arcades (sunt hi celebres illius Civitatis Academici) Botelhum in eorum numerum adducere tentarunt. Eo tempore Arcades erant inter se discordes. Ideoque Poeta illorum societatem inire renuit. Et respondit illud ipsum quod Cæsari
Mas-

Masilienses; nempe hos Lucani versus:

*Accipe devotas externa in prælia dextras;
At si funestas acies, si dira paratis
Prælia discordes, lacrymas civilibus armis
Secretumque damus. Træstentur vulnera nulla
Sacra manu. Si Galiculis furor arma dedisset,
Non tamen auderet Pietas Humana vel armis,
Vel votis prodesse Jovi.*

Postquam Romæ aliquot annos egerat, literas accepit, quibus nuntiabatur, illius Patrem morti occubuisse. Hæc de causa in patriam profectus est, animo Romam & ad idem Collegium revertendi, simulac ad res legatas manum mitteret. Ipse legi Rectoris Collegii permissum in scriptis; in quo, postquam dictum est, Botelhum Collegio exire animo redeundi, hæc sequuntur: *In quo libentissime admittetur, attento, quod ibidem, laudabiliter vivendo, cunctis morum probitate, animi pietate, ceterisque virtutibus exemplo præluxit.*

Ob aliqua tandem obstacula, Lusitania excedere non potuit. Immo in Ulyssiponem concessit. Sed cum (ut noster ait) *Virtuti umbra sit invidia*, ibi Poetæ nostro æmuli non defuerunt; qui, quoniam famæ ingenii obstare non poterant, quomodo illius personæ nocerent, animo impensè volutarunt. Ea tempestate erat Ulyssipone quidam Homo, qui cujusvis characteres mira similitudine imitabatur. Hic ergo quæ Poetæ literis assimilarentur, literas inscripsit, quibus Poetæ æmuli illum perdere tentarunt. Poeta quamvis ex calumnia liber evasit, vitam tamen inter insidiosos Homines non agenda putavit. In Turrem de monte
te

te curvo tranquillitatis ergo se recepit. Nec opidum, sed villam incoluit, quam morte Patris in hereditate habuerat; in eaque vixit; donec Salmanticam, ut *Alphonfi* Poëma typis mandaret, iter fecit. Et cum illi Civitas placuisset, in ea senectutem agere constituit. Ubi a Proceribus, & Viris doctissimis consalutatus, tandem Regalis Matriti Academia (Academicis ita poscentibus) factus est Academicus. Et Salmanticæ robustus vivit anno Domini millesimo septingentesimo quadragésimo primo.

Composuit Botelhus, Hispana lingua, duo magna Poemata epica; unum de *Rege Alphonso, Lusitani Regni Conditore*, alterum de *Novo Orbe*. Composuit etiam, soluta oratione, & Hispana lingua, *Satyricon, seu jocosam Historiam de anili fabella Speluncarum Salmanticensium*. Postremo in lucem edidit hunc Latinum *Librum Satyrarum*. In quibus utrum veteres Satyricos excellat? consule *Doctorem Joannem Gonzalez de Dios*, virum eruditissimum, in *præfatione ad Satyrarum Notas*.

EL IMPRESSOR A LOS LECTORES.

HABIENDO llegado à mi mano una copia d'estas Satyras, i pidiendome las de varias partes, me resolví à imprimir

primirlas por mi cuenta. Ya me había dado *Don Martin Thomé de las Nèves* el papél Latino que puse aqui despues de las Notas. Tambien me había constado que el mui docto Jesuíta el *Reverendissimo Lorenzo Patricio*, primer Maestro de Rhetórica en su Colegio de Coimbra, escribió en nombre suyo, i en nombre de su Colegio, una Carta Latina de aplausos al Caballero Don Francisco Botelho. Hice diligencia para coger esta Carta; mas no pude conseguirla. Dícenme que Don Francisco la quiere imprimir quando sea el quien haga la impresion. Por ahora tuve por conveniente declarar estos motivos, para hacer notorias mis aplicaciones en dar gusto al publico. Y espero que los Eruditos me lo agradecerán.

